

ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ «Ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ»

Έδρα Θεσσαλονίκη - Έτος ίδρύσεως 1903

ΜΑΝΤΩΣ ΜΑΥΡΟΓΕΝΟΥΣ 23 - Τ.Κ. 542 49, ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ ΤΕΥΧΟΣ 506 • Ιανουάριος - Φεβρουάριος - Μάρτιος 2022

ΠΛΗΡΩΜΕΝΟ
ΤΕΛΟΣ
Τοχ. Γραφείο
Θεσσαλονίκης 16
Αριθμός Δέμας
020050

50^α τεύχη ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ

ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ

Περιοδική έκδοση
του Παγχάλκιδικού Συλλόγου «**Ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ**»
Έδρα Θεσσαλονίκη - Έτος ίδρύσεως 1903
Μαντώς Μαυρογένους 23, Τ.Κ. 542 49 Θεσ/νίκη
Τηλ. 2310/323-839, κιν. 6936/950 188, φαξ 2310/326-108
Ηλεκτρ. δ/ση: www.panchalkidikos.gr
E-mail Συλλόγου: ranchalkidikos@gmail.com
E-mail Προέδρου: ikotsanis@gmail.com

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ - ΜΑΡΤΙΟΣ 2022
ISSN: 2585-3619

Επιτροπή Έκδοσης:

Αυγολούπης Σταύρος, Καθηγητής Αστρονομίας του ΑΠΘ
Καραμίχος Ιωάννης, Φιλολόγος
Καρτσιώτης Μιχαήλ, τ. Εκπαιδευτικός, Επίτιμος
Πρόεδρος του Παγχάλκιδικού Συλλόγου
Οικονόμου Τριαντάφυλλος, τ. Εκπαιδευτικός,
δρ. Επιστ. της Αγωγής (συντονιστής)
Παπάγγελος Ιωακείμ, δρ. Αρχαιολόγος
Παυλούδης Χρήστος, Υποναύαρχος Π.Ν. ε.α.
Τσαμουρτζή Μαρία, Αρχιτέκτων
Τσίκουλας Ιωάννης, Καθηγητής Ιατρικής του ΑΠΘ
Ιδιοκτήτης: Παγχάλκιδικός Σύλλογος "Ο Αριστοτέλης"
Εκδότης - Διευθυντής: Ιωάννης Τ. Κοτσάνης, Πρόεδρος
του Διοικητικού Συμβουλίου του Συλλόγου.

**Το περιοδικό εκδίδεται με χορηγίες συμπατριωτών,
φίλων και φορέων και αποστέλλεται δωρεάν.**

Σελιδοποίηση, Εκτύπωση: GRAFIS
Νέα Ραιδεστός Θεσσαλονίκης, Τηλ. 2310.466.776

ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
IBAN: GR 80 0171 2330 0062 3304 0032 572
A.Φ.Μ.: 090145977 Δ.Ο.Υ.: Ζ' ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Χορηγός της έκδοσης του παρόντος 50^{ου} τεύχους είναι
η **Ιερά Πατριαρχική και Σταυροπηγιακή Μονή**
της **Αγίας Αναστασίας της Φαρμακολυτριάς, Χαλκιδικής.**

Εικόνα εξωφύλλου-οπισθόφυλλου:
Σύνθεση: Εξώφυλλα 50 τευχών "Παγχάλκιδικός Λόγος"-
Ανδριάντας του Αριστοτέλη που ανήγειρε ο Παγχάλκιδικός Σύλλογος
το έτος 2010 στο ΑΠΘ

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Πρόεδρος **Κοτσάνης Ιωάννης** (Αρναία)
Αντιπρόεδρος **Οικονόμου Τριαντάφυλλος** (Νικήτη)
Γεν. Γραμματέας **Λυρτζής Αστέριος** (Ταξιάρχης)
Ταμίας **Παπαδόπουλος Αβραάμ** (Βραστά)
Ειδ. Γραμματέας **Μπούφτας Νικόλαος** (Αρναία)
Μέλος **Βαγγλής Αστέριος** (Πορταριά)
Μέλος **Κουτσιαντά-Ζαμπόκα Κοκόνη** (Αρναία)
Μέλος **Παυλούδης Χρήστος** (Ορμύλια)
Μέλος **Στρατής Απόστολος** (Κασσάνδρεια)
Εξελεγκτική Επιτροπή
Ταλέας Φώτιος (Ν. Ρόδα)
Μπουλάκη - Λυπηρίδη Μαρία (Πολύγυρος)
Λαθούρη - Πάργα Μαρία (Συκιά)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- Καϊάφα-Σαροπούλου Μίνα,
"Παγχάλκιδικός Λόγος", τεύχη 50 1
- Χαιρετισμοί των Μητροπολιτών μας
με τη συμπλήρωση 50 τευχών του περιοδικού μας 3
- Χαιρετισμοί των τοπικών Αρχόντων μας
με τη συμπλήρωση 50 τευχών του περιοδικού μας 5
- Καραμίχος Χ. Γιάννης,
**"Παγχάλκιδικός Λόγος":
13 χρόνια αδιάλειπτης εκδοτικής πορείας** 9
- Διακρίσεις συμπατριωτών μας
Βασίλης Πάππας, τ. βουλευτής Χαλκιδικής 11
- Συνιώρη Αναστασία,
**Η επανάσταση στη Χαλκιδική,
Μάιος-Νοέμβριος του 1821** 12
- Στρατής Απόστολος,
**Ο βομβαρδισμός του εργοστασίου Κολοφωνίου
από τους συμμάχους στη "Χρούσω" Παλιουρίου
την 30ή Μαρτίου 1943, κατά τη διάρκεια
της γερμανικής κατοχής** 17
- Καρτσιώτης Θεμ. Μιχαήλ,
**Για την επανάσταση της Χαλκιδικής του 1821
(μικρό, χρηστικό, ανθολόγημα)** 20
- Αυγολούπης Ι. Σταύρος,
Η δίκη του Καραϊσκάκη (ποίημα) 23
- Χιούτης Κωνσταντίνος,
**Τα τίμια δώρα των μάγων της ανατολής
στη Μονή Αγίου Παύλου** 24
- Λιλιμπάκη-Σπυροπούλου Μαρία,
**Εξέλιξη και βιωσιμότητα
του οικιστικού δικτύου της Χαλκιδικής** 31
- Η λαμπρή χειροτονία του Θεοφιλεστάτου
Επισκόπου Μπουκόμπα κ. Χρυσοστόμου Μαϊδώνη
στην Αλεξάνδρεια Αιγύπτου 37
- Λαζαρίδης Ν. Χαράλαμπος,
**Ηθικό αποτύπωμα της επιστημονικής έρευνας
Επιπτώσεις στον Άνθρωπο και στην Ανθρωπότητα** 38
- Κανατάς Δ. Γιάννης,
**Σημαντικές προσωπικότητες του 18ου αιώνα
Μάρκος & Ιωάννης Παλαμίδης** 41
- Τσίκουλας Γιάννης,
**Άντλα μ', άντλα μ'... τι να πλουτουθυμηθώ
(παλιό Χαλκιδικιώτικο αφήγημα)** 42
- Μπουλάκη-Λυπηρίδη Μαρία,
**Να είμαστε καλά, μαρή Παναγιού
κι τ' χρόν' τ'ν Προυταπριλιά** 43
- Αγιορείτικα νέα 45
- Έκθεση πεπραγμένων του Δ.Σ. ετών 2020-2022 47
- Η δράση του Συλλόγου μας 51
- Εκδηλώσεις Δήμων Χαλκιδικής και άλλων φορέων 53
- Νέα μέλη του Συλλόγου 55
- Πένθη 55
- Οι χορηγοί μας 56
- Η χορηγία 57

Φιλολογική επιμέλεια: Αστέριος Βαγγλής, Φιλολόγος

Τα ενυπόγραφα άρθρα εκφράζουν τις απόψεις των συντακτών τους. Υπενθυμίζεται ότι αυτά δεν πρέπει να υπερβαίνουν τους 9000 περίπου χαρακτήρες (χτυπήματα με τα κενά). Αυτό το τελευταίο παράκληση να τηρείται πιστά. Όσα κείμενα δεν φέρουν υπογραφή, συντάσσονται από τον εκδότη.

«ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ», ΤΕΥΧΗ 50

ΜΙΝΑ ΚΑΪΑΦΑ - ΣΑΡΟΠΟΥΛΟΥ
Αρχαιολόγος, Δρ. Αρχιτεκτονικής

Ένα όραμα γεννημένο μαζί με το πρώτο Διοικητικό Συμβούλιο ενός νιογέννητου Συλλόγου, το 1903. Το όραμα έγινε εφημερίδα, το 1992, «Παγχαλκιδικός Λόγος», που έμεινε, όμως, ένα φύλλο μονάχο, σκαλωμένο στην Ιστορία... Το όραμα ποτέ δεν θάμπωσε, μα έγινε ελπίδα ζωηρή και φιλοδοξία ευγενική, έγινε επιθυμία και τόλμη της διοίκησης του 2009 και του Προέδρου της, **Μ. Καρτσιώτη**. Η τόλμη σαρκώθηκε, τελικά, σε μια δεσμίδα σελίδες, που άρχισε να στοιβάξει έθιμα, να καταγράφει ντοπιολαλιές, να διασώζει μνήμες, να προβάλλει δράσεις πολιτιστικές. «Παγχαλκιδικός Λόγος», τεύχος 1, λοιπόν, στο τέλειωμα του 2009, εισέβαλε φουριόζικο στα σπίτια των μελών του Παγχαλκιδικού Συλλόγου, για να συνεχιστεί ως έκδοση τακτική, με τα ηνία της, σήμερα πια, να τα κρατά ο **Ι. Κοτσάνης**.

Καλοστέργισσε, τελικά, κι έγινε σχοινί μεταξένιο, που μας τυλίγει απαλά, εδώ και χρόνια, απαλά και γλυκά, όπως γλυκά τυλίγουν τις ζωές μας τα έθιμα τα πάτρια, που τα μαθαίνουμε από τις σελίδες του. Είναι, συνάμα, και σύρμα ατσάλενο, που μας σφιχτοκρατά, δίχως να μας πληγιάζει, με τις ρίζες μας, με τη Χαλκιδική του Αριστοτέλη και του Καπετάν Χάψα, τη Χαλκιδική των προγόνων μας, τη δική μας Χαλκιδική. Έγιναν, από την αρχή, οι περπατησιές του με συνέπεια και υπευθυνότητα, γι' αυτό και γρήγορα γενήκανε θαρρετές και βέβαιες, για να μπορούν να καλύπτουν τις ρωγμές των μύθων και της τοπικής Ιστορίας. Γενήκανε πιο σίγουρες, για να μπορούν να αναστηλώνουν μέσα μας χωριά και ιστορίες, να ξαστερώσουν μπερδεμένες ειδήσεις.

Μεγάλη η ευθύνη της Συντακτικής Επιτροπής του Περιοδικού, προσπάθεια που άοκνα εργάζεται και αγόγγυστα μοχθεί, για να αναστήσει το κάθε τεύχος, με σκοπό αταλάντευτο, να γίνει η Ιστορία του τόπου μας ψέλλισμα στα χείλη όλων μας. Δύσκολος αγώνας είναι να γίνει, κάθε φορά, η κάθε σελίδα γνέμα νοσταλγικό στον κάθε παραλήπτη, σ' αυτόν που ζει μόνιμα στη Χαλκιδική, αλλά και σε κείνον που λιχουδεύεται τη στιγμή, που θα μυρίσει τον αέρα της. Μεγάλο και δύσκολο το έργο της εκδοτικής ομάδας, για να είναι, κάθε φορά, οι σελίδες του Περιοδικού δώρο όμορφο στον κάθε Χαλκιδικιώτη, που έχει επιλέξει στα χέρια του να το κρατά. Μα, λίγο -πιστέψτε με- αλαφραίνει ο μόχθος της, αντίδωρα σαν παίρνει εγκάρδια, τηλεφωνα στήριξης, γράμματα υποστήριξης, ευχές και συχαρίκια, από όλους μας.

«Παγχαλκιδικός Λόγος», λοιπόν, λαλούν σήμα του

«Παγχαλκιδικού Συλλόγου», σάρκα από τη σάρκα του. Πενήντα τεύχη πέρασαν από την πρώτη του ανατολή και το θάλπος, που σκορπά σε κάθε χαλκιδικιώτη συνειδηση, αγέραστο παραμένει. Έτσι μπορεί και μεστώνει στο μυαλό του κάθε παραλήπτη την Ιστορία και τη Λαογραφία μας. Αθάμπωτο μένει το φως του. Έτσι μπορεί και ξεμανταλώνει τις δικές μας ανήλιαγες απορίες, για το πώς αγνάντεψαν οι μύθοι την πατρίδα μας, για το πώς έπαιρνε η Αρχαιότητα τις ανασαιμιές του στον βλογημένο τόπο μας, για το πώς σεργιάνισε ο Μεσαίωνας στην όμορφη γη μας, τη Χαλκιδική, για το πώς η Νεότερη Ιστορία έσταξε πάνω της το αίμα της λευτεριάς, πώς πύρωσε την πολύπαθη σάρκα της, πώς στάλαξε στα μέσα της την απελπισιά της Προσφυγιάς, πώς άνδρωσε, σε κάθε άκρη της, το θάρρος και τη δύναμη της Αναγέννησης.

Πολύς ο καιρός, πράγματι, μεγάλη η ιστορία της Χαλκιδικής μας, γι' αυτό και εύκολα η θύμηση όλων μας γίνεται ακούρντιστο ρολόι. Κι έτσι, σπεύδει ο «Παγχαλκιδικός Λόγος» τον σωστό ρυθμό στις μνήμες μας να δώσει, με τόση μαεστρία, ώστε, ανάλογα με το θέμα και τα γεγονότα που αναδεύει, άλλοτε αφήνει περηφάνια, γραμμένη στα μάτια του κάθε αναγνώστη, άλλοτε πίκρα ή οργή ανίκητη, στον πάτο του στομαχιού του.

Πενήντα έξι, κάθε φορά, οι γυαλιστερές σελίδες του Περιοδικού, όλες μαζί χαιρετισμός στον τόπο που μας γέννησε. Για όλους εκείνους, που, με λίγες ή πολλές αράδες, φιλοδωρούν κάθε φορά τα φύλλα του, να ξέρετε ότι κόρφος ζεστός είναι ο «Παγχαλκιδικός Λόγος», όπου ακουμπούν τις σκέψεις και τις γνώσεις τους για κάθε χαλκιδικιώτικη γωνιά, ώστε να φεγγαριάσει όλων η μνήμη για τον τόπο. Για όλους εκείνους, που μικρά πονήματα στα χαρτιά του υπογράφουν, είναι αγκάλη ο «Παγχαλκιδικός». Φιλόξενη, που κλείνει όσα πράγματα της Χαλκιδικής γνωρίζουν και θα πρέπει να καταγραφούν και να ομορφοταξιδέψουν. Τα ναύλα τούτου του ταξιδιού μέλημα βαρύ είναι, κάθε φορά, για τους συντονιστές του, φροντίδα, που κάποιες φορές γίνεται σαφάρι, ίσως αγχωτικό, μπρος στη στενόχωρη πιθανότητα το ξεκίνημα να καθυστερήσει. Παρόντες στη σχοινοβατούσα αναχώρηση δηλώνουν συμπατριώτες μας χορηγοί, που στήνουν στέρεο έδαφος και δίνουν το σινιάλο του... "απόπλου". Κάποιοι από αυτούς, αυτά τα χρόνια, έδωσαν σφυγμό στην ψυχωραγούσα εκκίνηση, περισσότερες από μία φορές, ψύχωσαν περισσότερα από ένα ταξίδια του Περιοδικού,

του έδωσαν πνοή, για να αρμενίσει, ουσιαστικά απί-
θωσαν οι ίδιοι στα χέρια μας το ακριβό του υλικό. Πο-
λύτιμη η συνεισφορά τους, που μόνο ευγνωμοσύνη
αξίζει από όλους, υπογράφοντας και αναγνώστες.

Σε πενήντα έξι σελίδες χαρτογραφείται, κάθε φορά,
η ιστορία του αγαπημένου τόπου μας, σκιαγραφείται
η αρχαιολογία του, χαράσσονται παλιά ευθυμογρα-
φήματα, καταχωρούνται ήθη και έθιμα μισοξεχασμέ-
να, σημειώνονται μασάλια, ανασύρονται τοπωνύμια,
που ο χρόνος κατάφερε να ρίξει ανάλητα στο πηγά-
δι της λήθης. Πενήντα έξι φροντισμένες σελίδες, μέσα
σε όμορφα εξώφυλλα, μας ενημερώνουν για τα κλιμα-
τικά δρώμενα, μας συστήνουν λησμονημένους ιδιω-
ματισμούς του Βορρά, μα και του Νότου, χαιρετίζουν
το αείζωο φέγγος τη Αθωνικής Πολιτείας, μας μαθαί-
νουν την τέχνη που αγλάισε τις εκκλησιές ανά τους αι-
ώνες, τους ανθρώπους που κάλλυναν με τα έργα τους
τον τόπο, σε όλες τις εποχές, μας συστήνουν τον μέ-
γιστο των επιστημόνων, Αριστοτέλη, που είναι πρώ-
τα πρόγονος δικός μας και ύστερα όλων των Ελλήνων.
Και κάπως έτσι, οι θολές πληροφορίες γίνονται γνώ-
σεις στέρεες, για όποιον τούτες τις σελίδες ξεφυλλίσει.

Σε δίστηλα εγκαθίστανται, κάθε φορά, ειδήσεις
και πληροφορίες, γεγονότα πολιτιστικά και αθλητικά,
κι έτσι ταξιδεύουν τα νέα από τα Σιθώνεια, τα Κασ-
σανδρώμενα, τα Αριστοτέλεια, τα Πολυγυρινά και τις
εκδηλώσεις της Ν. Προποντίδας. Και όποιος στις σε-
λίδες του «Παγχαλκιδικού Λόγου» ξαποσταίνει τη μα-
τιά του, τότε μαθαίνει και τα νέα του Συλλόγου, που
πνοή του 'δωκε, συγχρονίζεται με τους βηματισμούς
του. Ενημερώνεται, όμως, και για τα έργα και τις ημέ-
ρες των άλλων συλλόγων, που έχουν ανοίξει αυλαίες

διάσπαρτες στη Χαλκιδική. Οι Βρασταμινοί και Γαλα-
τσιάνοι, οι Γοματιανοί και οι Ιερισσιώτες, οι Πολυγυρι-
νοί, οι Ταξιάρχιώτες και οι Βαβδινοί, οι Κασσανδρινοί,
οι Παλαιοχωρίτες, οι Πετροκερασιώτες, οι Μεγαλο-
παναγιώτες και άλλοι, για χρόνια, ακουμπούν τα νέα
τους στις σελίδες του Περιοδικού, γνωστοποιούν τις
δράσεις τους.

Ανάγκη γίνεται, σιγά-σιγά, το ξεφύλλισμα του
φροντισμένου «Παγχαλκιδικού Λόγου», για τον και-
νούριο αναγνώστη, συνήθεια όμορφη, που δεν αλ-
λάζει για τον παλιό, γίνεται κάτι σαν στάλαγμα δρο-
σιάς στα άνυδρα κιτάπια του νου. Γι' αυτό και τούτο
σας λέω, πως, κάπου εδώ, πρέπει να γίνει από όλους
μας και ευχή εγκάρδια, ο «Παγχαλκιδικός», που, τώρα
δα, τα πενήντα του τεύχη γιορτάζει, να συνεχίσει για
πολύ να μας δίνει μεταλαβίες του τόπου μας. Ευχή να
του πούμε, λοιπόν, συγγραφείς, συντάκτες, χορηγοί,
αναγνώστες, φίλοι του όλοι πιστοί, να συνεχίσει να
ομορφοαρμενίζει στις ζωές μας, να παραμείνει καντή-
λι ευλαβικό στις πονεμένες μνήμες και στις περήφα-
νες δόξες του παρελθόντος της Χαλκιδικής μας, φως
άσβηστο στα συμβαίνοντα και τεκταινόμενα του πα-
ρόντος της.

Όλα τούτα είναι, λοιπόν, ο «Παγχαλκιδικός Λό-
γος», που στα σπίτια μας μπαίνει τεύχος-τεύχος. Κι
εμείς, Χαλκιδικής γεννήματα και θαυμαστές, κάθε
φορά, τον περιμένουμε με μian αποθυμιά περίσσεια,
που δεν μειώνεται ποτέ, με μian αδημονία, που δεν
φυλλορρόησε, πενήντα φορές ίσαμε σήμερα. Πενήντα
τεύχη στοίβαξαμε έως τώρα στα σπίτια μας, στοίβαγμα
πολύτιμο, που πατρίδα γεμίζει τα μάτια μας. Να τα χι-
λιάσουμε, φίλοι μου, συντοπίτες!

ΠΑΣΧΑΛΙΝΕΣ ΕΥΧΕΣ

Μέλη και φίλοι του Παγχαλκιδικού Συλλόγου

Καλή υπόλοιπη Τεσσαρακοστή.

Ελπίζουμε το φετινό Πάσχα να γιορταστεί κανονικά, μετά από τα δύο
χρόνια της πανδημίας, της πρωτόγνωρης αυτής περιπέτειας.

Ευχόμαστε το Άγιο Φως της Ανάστασης να φωτίζει πάντα τη ζωή μας και
να μας οδηγεί στον δρόμο της Αγάπης, της Ελπίδας και της Αλληλεγγύης.

Το Πάσχα να μας βρει όλους υγιείς και σύντομα να ανταμώσουμε πάλι
στις εκδηλώσεις του Συλλόγου.

Το Δ.Σ.

Χαιρετισμοί των Μητροπολιτών μας με τη συμπλήρωση 50 τευχών του Περιοδικού μας

† Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΚΑΣΣΑΝΔΡΕΙΑΣ, ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ

Ἀξιότιμε καὶ ἀγαπητέ, κ. Πρόεδρε

Διὰ τῆς παρουσίας καθηκόντως γνωρίζοντες ὑμῖν τὴν λήψιν τοῦ εὐγενῶς καὶ τιμῆς ἔνεκεν ἀποσταλέντος ἡμῖν 12ου τόμου τῆς περιοδικῆς ἐκδόσεως τοῦ Παγχαλκιδικοῦ Συλλόγου «Ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ», τεύχη 46-49 (2021), ὑπὸ τὸν τίτλον ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ, ἐκφράζομεν ὑμῖν καὶ τοῖς λοιποῖς ἐκλεκτοῖς μέλεσι τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τὰς θερμὰς εὐχαριστίας καὶ τὰ συγχαρητήρια ἡμῶν, διὰ τὸ σπουδαῖον Περιοδικόν σας καὶ τὰ ἐξαιρετικά κείμενα τῶν ἐκλεκτῶν συνεργατῶν σας καὶ διακεκριμένων τέκνων τῆς Χαλκιδικῆς.

Πληροφορούμεθα εὐχαρίστως ὅτι ἐπίκειται ἡ ἔκδοσις τοῦ 50ου τεύχους τοῦ Περιοδικοῦ ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ. Τοῦτο ἀποτελεῖ χαρμόσυνον εἶδησιν καὶ σταθμὸν εἰς τὴν δημιουργικὴν πορείαν τοῦ ὑμετέρου Συλλόγου. Ἡ κυκλοφορήσις του ἀναμένεται μετ' ἐνδιαφέροντος ἀπὸ τοὺς πολλοὺς καὶ φιλομαθεῖς ἀναγνώστας του.

Εἴμεθα βέβαιοι ὅτι οἱ ὑπεύθυνοι τῆς ἐκδόσεως αὐτῆς θὰ συνεχίσουν, μέ τὴν ἰδίαν διάθεσιν καὶ δυναμικὴν τὴν καταγραφὴν καὶ προβολὴν τῆς πλουσίας τοπικῆς μας ἱστορίας, ἐθνικῆς, ἐκκλησιαστικῆς, πολιτισμικῆς, λαογραφικῆς, ἐπιστημονικῆς, καλλιτεχνικῆς κ.λπ., διὰ τὴν συνεχῆ καὶ ἀδιάκοπον πνευματικὴν καλλιέργειαν τῶν συμπολιτῶν μας καὶ διὰ νὰ διδάσκωνται αἱ νεώτεροι γενεαὶ πᾶν ὅ,τι σχετίζεται μέ τὴν ἀθάνατον παράδοσιν καὶ τὰς αἰώνιους ἀξίας διὰ τῶν ὁποίων ἐμεγαλουργήσε καὶ ἐσώθη τὸ εὐσεβές ἡμῶν Γένος.

Ὅθεν, ὀλοκαρδίως εὐχόμενοι πᾶσιν ὑμῖν τὰ κράτιστα ἐν Κυρίῳ καὶ σωτηρίας ἐχόμενα, διατελοῦμεν.

† Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΙΕΡΙΣΣΟΥ, ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ ΚΑΙ ΑΡΔΑΜΕΡΙΟΥ, ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ

Πολυφίλητέ μοι, κύριε Πρόεδρε, χαίρετε ἐν Κυρίῳ πάντοτε.

Ἔχομεν τὴν τιμὴν καὶ ἀπολαμβάνομεν τὴν χαρὰν νὰ κατατώμεν ἀνά χεῖρας τὸ 49ον τεῦχος τοῦ ἐγκρίτου περιοδικοῦ τοῦ ὑφ' Ὑμᾶς γεραροῦ Συλλόγου, ὑπὸ τὸν τίτλον "Παγχαλκιδικὸς Λόγος" καὶ ὁσονούπω ἀναμένομεν καὶ τὴν ἔκδοσιν καὶ τοῦ 50ου τοιούτου.

Ἡ τιμὴ συνίσταται εἰς τὸ ὅτι διὰ τοῦ Περιοδικοῦ αὐτοῦ ὁ τίμιος Σύλλογός Σας διακονεῖ ἐξαιρετῶ τῷ τρόπῳ τὴν Χαλκιδικὴν, τὴν καὶ μητέρα ἡμῶν τε καὶ ὑμῶν καὶ τροφὸν ἀναδειχθεῖσαν. Καθαρὸς λόγος, ἱστορικὴ ἐμβριθία, ἐθνικὴ ὑπερηφάνεια καὶ ὑπευθυνότης συνιστοῦν τὸ κεκοσμημένον ὑφαντὸν τῶν κόπων Σας.

Ἡ δὲ ἡμετέρα χαρὰ εἶναι πεπληρωμένη, καθ' ὅτι τὰ ἡμέτερα τέκνα βαδίζουν τὸν δρόμον τὸν καλόν, καὶ τὸ ἀποδεικνύουν καθημερινῶς, μυροβόλα γράμματα καὶ παι-

δεῖαν παρέχοντες τῷ Λαῷ.

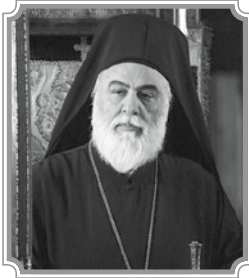
Κόσμημα πολῦτιμον, λοιπόν, τὸ Περιοδικόν Σας! Καύχημα τῆς Ἐκκλησίας, καθρέπτης τῆς Ἱστορίας, σφραγὶς τῆς Λογοτεχνίας, καὶ κῆμα ἱερὸν τῆς πνευματοφόρου κοπιώσεως καρδίας Σας.

Εὐχόμεθα ὅπως ὁ Κύριος Σᾶς ἐνδυναμῶν ἐν δυνάμει πολλῇ, Σᾶς φωτίζη φωτὶ τὸ ἀγιοτριαδικῶ, ὥστε ἐπὶ πολλὰ πλεῖστα ἔτη νὰ καρποφορῆτε καρπὸν γνώσεως καὶ ἀληθείας, διακονοῦντες τὰ ζώπυρα τοῦ Γένους, τῆς Μητρὸς ἡμῶν Ἁγίας Ἐκκλησίας τὸν "νοῦν", τὸν συζευγμένον μέ τῆς Φυλῆς τὴν ὁδὸν καὶ τὸν ροῦν.

Παρακαλῶ μεταφέρετε τὰ συγχαρητήρια καὶ τὰς ἡμετέρας πατρικὰς εὐχὰς πρὸς τοὺς συνεργάτας Σας καὶ συντελεστάς τοῦ ἔργου τούτου, διαβεβαιοῦντες τούτους ὅτι Κύριος σκέπει αὐτούς καὶ διαποτίζει τὸ γεώργιον τοῦτο τῷ Θεῷ Του ἐλέει.

**† Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΜΙΛΗΤΟΥ, ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ,
ΗΓΟΥΜΕΝΟΣ ΤΗΣ Ι. Μ. ΑΓΙΑΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΦΑΡΜΑΚΟΥΛΥΤΡΙΑΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ**

Χαιρετίζοντας την έκδοση του πεντηκοστού τεύχους του «Παγχαλκιδικού Λόγου», στού οποίου τις σελίδες καλλιεργείται ή μήμη και ό χαρακτήρας τής ιστορίας και του πολιτισμού τής Χαλκιδικής, θά ήταν παράλειψη νά μήν τονισθεί ή προσφορά του έκδότη Παγχαλκιδικού Συλλόγου «Ο Άριστοτέλης», πού, επί μιά έκονταετία, βρίσκειται στην πρώτη γραμμή διάσωσης, διαφύλαξης και διάδοσης τής λαϊκής παράδοσης μιάς ιδιαίτερης γεωγραφικής περιοχής τής Μακεδονίας. Περιοχής πού γειτνιάζει μέ τή μοναστική πολιτεία του Άγίου Όρους, του Περιβολιού τής Παναγιάς, όπου συμυκνώνεται ή Ορθόδοξη λατρεία και έξακτινώνεται ή δοξολογία του Τριαδικού Θεού.

Το τεύχος αυτό συμπίπτει μέ τή συμπλήρωση τών 200 έτών από τήν ξναρξη τής έξεγερσης του λαού μας εναντι του δυνάστη. Τή συμπλήρωση διακοσίων χρόνων από τό όραμα τής έλευθερίας και παλιγγενεσίας. Ήταν ή αρχή μιάς περιόδου πλήρους ήρωισμών και θυσιών, ανάμεσα στις όποίες έξέχουσα θέση κατέχει ή Επανάσταση τής Χαλκιδικής, μέ τις κατά τόπους μάχες, και, βέβαια, αυτή στους πρόποδες τής Ήρας Μονής τής Αγίας Αναστασίας, στον τόπο Συκιωτούδια-Κομμένοι, σημαδεμένη από το θάρρος του εκ τής Συκιάς Χαλκιδικής Καπετάν Χάψα, και τό όλοκαύτωμα τής Μονής μας. Τόν βαρύτατο αυτόν φόρο του θανάτου του Ήγουμένου Μακαρίου, τών μοναχών, τών εκεί καταφυγόντων γυναικοπαίδων και τής όλοσχερούς καταστροφής της.

Τήν τραγική αυτή στιγμή τής Νεοελληνικής Ιστορίας θέλησε νά άπαθανάτισει ή συνεργασία του Παγχαλκιδικού Συλλόγου, υπό την προεδριάν του αιμνήστου προέδρου Βρασίδα Κυργιαφίνη, και των συνεργατών του τής Ήρας Μονής μας και πολλών άλλων Ιερών Μονών του Αγίου Όρους και των αυτοδιοικητικών φορέων, ανεγείροντας στους πρόποδες τής Μονής τό Ηρώων τών πεσόντων και του Καπετάν Χάψα. Μνημείο πού σημαδεύει τόν τόπο τής θυσίας και ύπενθυμίζει στους διερχομένους τό χρέος προς τήν πατρίδα.

Όμως, τό 2022, ή Ήρά Πατριαρχική Σταυροπηγιακή και Βασιλική Μονή τής Αγίας Αναστασίας τής Φαρμακολυτριάς, έορτάζει τά 500 χρόνια του Ήγουμένου της και Έπισκόπου Θεσσαλονίκης, Αγίου Θεωνά, ό όποιος, στή θέση ενός σεσαρθρωμένου μονυδρίου, του οποίου ή ίδρυση άνήγετο τό 888, από τήν εύσεβή Αυτόκράτρηρα Θεοφανώ, άνήγειρε τή Μεγαλοπρεπή Μονή τής Φαρμακολυτριάς Αγίας Αναστασίας. Τήν ιστορική Μονή πού, μέ τούς έκοντατάδες άφοσιωμένους μοναχούς της, ύπνρήτησε μέχρι αυτοθυσίας τήν Αγία του Χριστού Έκκλησία και τό Γένος. Τό μοναστήρι, πού στάθηκε πάντοντε δίπλα στους πιστούς και τό Έθνος, χωρίς ποτέ νά λογαριάσει κόστος και θυσίες. Μιά πνευματική πηγή, σέ καιρούς δοκιμασίας και ειρήνης, πού άρδευσε άδιάκοπα τήν καλλιέργεια τών Γραμμάτων, έως πρότινος.

Περαίνοντας τόν χαιρετισμό μου αυτόν, εύχομαι ή χάρη τής Αγίας Αναστασίας, του Αγίου Θεωνά και τών λοιπών Αγίων και Μαρτύρων τής Ήρας Μονής μας, νά έπευλογεί τό θεάρεστο έργο του Παγχαλκιδικού Συλλόγου «Ο Άριστοτέλης» και νά φωτίζει τόν νού και τήν ψυχή τών συνεργατών του Περιδικού του.

**† Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΞΑΝΘΗΣ & ΠΕΡΙΘΕΩΡΙΟΥ,
ΠΑΝΤΕΛΗΜΩΝ**

Μέ τήν εύκαιρία τής έκδόσεως του 50ού τεύχους «Παγχαλκιδικός Λόγος», περιοδική έκδοση του Παγχαλκιδικού Συλλόγου «Ο Άριστοτέλης», συγχαίρω εκ βάθους καρδιάς τόν Πρόεδρο, τά Μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου και τούς συνεργάτες του Περιδικού.

Τό εν λόγω Περιδικό προβάλλει τήν ιδιαίτερή μας πατρίδα, πού άνέδειξε φιλοσόφους παγκοσμίου άναγνωρίσεως, πρωτοστάτησε στην ξναρξη τής Επανάστασης του 1821, είναι γνωστή ανά τήν Οικουμένη για τήν “Ακρόπολη” τής Ορθοδοξίας, τό Άγιον Όρος, για τις όμορφιές τής φύσεως, τήν πλούσια ιστορία της και τούς δημιουργικούς και εύγενικούς άνθρώπους.

Όλοι έμεις καυχώμεθα για τήν καταγωγή μας, φέρουμε, όμως, και μιά βαρεία ευθύνη, νά συνεχίσουμε τήν ενδοξη πορεία τών προγόνων μας.

Χαιρετισμοί των τοπικών Αρχόντων μας με τη συμπλήρωση 50 τευχών του Περιοδικού μας

Του Υφυπουργού Εσωτερικών, αρμόδιου για θέματα Μακεδονίας - Θράκης,

κ. Σταύρου Καλαφάτη

Κύριε Πρόεδρε, Αγαπητά μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου, Συμπatriώτισσες και συμπatriώτες μου Μακεδόνες.

Συγχαίρω από καρδιάς τον Παγχαλκιδικό Σύλλογο «Ο Αριστοτέλης», για την πολύχρονη και ουσιαστική πολιτιστική, κοινωνική και εθνική προσφορά του, καθώς και για τη δυναμική συμβολή του στη διατήρηση και ανάδειξη της ιστορίας, της παράδοσης και του πολιτισμού της Χαλκιδικής αλλά και ευρύτερα της Μακεδονίας.

Είναι αξιόπαινη, ταυτόχρονα, η πρωτοβουλία 12ετούς αδιάλειπτης έκδοσης του τριμηνιαίου Περιοδικού σας, «Παγχαλκιδικός Λόγος», το οποίο αναδει-

κνύει την έγνοια σας για την ιστορική πορεία του Γένους, κρατά ζωντανή την τοπική ιστορική μνήμη και μεταλαμπαδεύει στις νεότερες γενιές τις αρχές, τις αξίες και τα ιδανικά, που λάμπρυναν την πορεία μας, στους αιώνες.

Αποτελεί γέφυρα επικοινωνίας και γόνιμο πεδίο διαλόγου και ανταλλαγής ιδεών για τα μέλη του ιστορικού Συλλόγου σας, που φέρει το όνομα του Αρχαίου Μακεδόνα Φιλοσόφου Αριστοτέλη, αλλά και βήμα έκφρασης για την κοινωνία της Χαλκιδικής, ιδιαίτερα σε εποχές πανδημίας και ποικίλων προκλήσεων.

Το Υπουργείο Εσωτερικών (Τομέας Μακεδονίας και Θράκης) αγκαλιάζει τις πρωτοβουλίες και είναι δίπλα στις προσπάθειές σας.

Θερμά συγχαρητήρια.

Του Βουλευτή Β' Θεσσαλονίκης,

κ. Θεοδώρου Γ. Καράογλου

Χαιρετίζω με ιδιαίτερη θερμότητα την έκδοση του νέου τεύχους του Περιοδικού «Παγχαλκιδικός Λόγος». Σε προηγούμενο μήνυμά μου είχα εστιάσει στην αξία του αδιαμφισβήτητου γεγονότος, πως το εγχείρημα στέριωσε στη συνεί-

δηση των μελών του Παγχαλκιδικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης «Ο Αριστοτέλης», αφού, μέσα από τις σελίδες του, αναδεικνύεται η ιστορία, η παράδοση, ο τουρισμός, οι ομορφιές, τα ήθη και τα έθιμα όλης της Περιφερειακής Ενότητας Χαλκιδικής.

Αυτήν τη φορά, θέλω να σταθώ και να αναδείξω τον βαθύ συμβολισμό που έχει το Περιοδικό, αφού

λειτούργει ως το νήμα, που ενώνει νοητά τους Χαλκιδικιώτες που κατοικούν στη Θεσσαλονίκη, συμβάλλοντας στην ενδυνάμωση της μεταξύ τους επικοινωνίας και στη διατήρηση των ισχυρών δεσμών.

Ο Σύλλογός σας ξεχωρίζει για τις δράσεις του και δεν χωρά καμία αμφιβολία, ότι κάθε τεύχος του «Παγχαλκιδικού Λόγου» αποτελεί πολύτιμο εργαλείο για κάθε ιστορικό μελετητή.

Με αυτές τις σκέψεις, εύχομαι σε όλα τα μέλη του Παγχαλκιδικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης «Ο Αριστοτέλης» καλή συνέχεια στο σπουδαίο έργο σας. Και, πάνω από όλα, υγεία, γιατί αποτελεί το πολυτιμότερο αγαθό του ανθρώπου. Εξυπακούεται ότι βρίσκομαι πάντα στο πλευρό σας!

Του Βουλευτή Χαλκιδικής,

κ. Γεώργιου Βαγιωνά

Μια από τις μεγαλύτερες επιτυχίες της δράσης του Παγχαλκιδικού Συλλόγου «Ο Αριστοτέλης» είναι η κυκλοφορία του «Παγχαλκιδικού Λόγου». Η έκδοση ενός περιοδικού, απαιτεί αφοσίωση, δέσμευση και πολλές ώρες εργασίας.

Ήταν ένα όραμα, που πραγματοποιήθηκε, και η πορεία του, συνεχής και επιτυχής, ίσως ξεπέρασε τις προσδοκίες πολλών. Από το 2009, που άρχισε να εκδίδεται, δίνει βήμα σε Χαλκιδικιώτες, αγγίζει σύγχρονα ζητήματα και

προβληματισμούς, φωτίζει την ιστορία του τόπου μας, αναδεικνύει τον πολιτισμό, προβάλλει τη Χαλκιδική. Στάθηκα αρωγός από το ξεκίνημα της προσπάθειας και συνεχίζω να στηρίζω τον «Παγχαλκιδικό Λόγο». Σήμερα έχουμε στα χέρια μας το 50ό τεύχος. Συγχαίρω θερμά όλους όσους έχουν συμβάλει στην κυκλοφορία του, εκδότες και αρθρογράφους. Αξίζουν πολλές διακρίσεις στη συλλογική αυτή προσπάθεια.

Εύχομαι στους συντελεστές του να συνεχίσουν με το ίδιο δυναμισμό, ώστε το Περιοδικό να απολαμβάνει ακόμη μεγαλύτερη καταξίωση, σε πανελλαδικό επίπεδο.

Της Βουλευτή Χαλκιδικής, κ. Κυριακής Μάλαμα

Ο «Παγχαλκιδικός Λόγος» αποτελεί θεσμό για τον πολιτισμό της Χαλκιδικής.

Με την ευκαιρία της κυκλοφορίας του πενηκοστού τεύχους του «Παγχαλκιδικού Λόγου», θα ήθελα να εκφράσω την αμέριστη στήριξη μου στον Παγχαλκιδικό Σύλλογο Θεσσαλονίκης «Ο Αριστοτέλης», για το ανεκτίμητο έργο του, ως θεματοφύλακα του πολιτισμού, της ιστορίας και της λαογραφικής

μνήμης της Χαλκιδικής. Από το 2009 μέχρι σήμερα, το έργο αυτό αποτελεί ορόσημο, όχι μόνο για τους απανταχού Χαλκιδικιώτες, αλλά και για όσους αναζητούν την επιστημονική καταγραφή, τις πολιτιστικές αναφορές και τις κοινωνικές καταβολές του υπέροχου τόπου μας. Με τη θεσμική μου ιδιότητα, επαναλαμβάνω τη δέσμευσή μου για την ενίσχυση της προσπάθειας αυτής, και ελπίζω ότι ο «Παγχαλκιδικός Λόγος» θα συνεχίσει να «ταξιδεύει» και να καταγράφει την ιστορία και τον πολιτισμό της Χαλκιδικής, για εκατοντάδες τεύχη ακόμα.

Του Βουλευτή Χαλκιδικής, κ. Απόστολου Πάνα

Αξιότιμε κ. Πρόεδρε

Θα ήθελα να ευχηθώ, κατ' αρχάς, καλή δύναμη με υγεία στο νέο Δ.Σ. του Παγχαλκιδικού Συλλόγου «Ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ», που προέκυψε, έπειτα από τις πρόσφατες αρχαιρεσίες σας. Είμαι βέβαιος πως

θα συνεχίσετε επάξια το έργο του απερχόμενου Διοικητικού Συμβουλίου για την προβολή της Χαλκιδικής.

Παράλληλα, θα ήθελα να ευχηθώ, με την ευκαιρία της συμπλήρωσης των 50 τευχών του «ΠΑΓΧΑΛΚΙ-

ΔΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ», να συνεχίσει, με την ίδια συνέπεια και υπευθυνότητα, να φωτίζει τις άγνωστες πτυχές της ιστορίας της Χαλκιδικής και να προβάλλει ήθη, έθιμα και παραδόσεις του τόπου μας.

Καλή και δυναμική συνέχεια στο επίπονο έργο σας, αλλά και σε όσους αφιερώνουν απλόχερα το χρόνο τους, για την πραγματοποίηση της κάθε έκδοσης ξεχωριστά. Σας διαβεβαιώνω πως, από την πλευρά του θεσμικού μου ρόλου, εξακολουθώ να στέκομαι δίπλα, σε κάθε προσπάθειά σας.

Του Περιφερειάρχη Κεντρικής Μακεδονίας, κ. Απόστολου Τζιτζικώστα

Είναι τιμή και χαρά μου να συμμετέχω στο 506 τεύχος του περιοδικού «ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ», που, από το 2009, εκδίδει ο Παγχαλκιδικός Σύλλογος «Ο Αριστοτέλης».

Μια έκδοση αφιερωμένη στην Ιστορία και στον Πολιτισμό της Χαλκιδικής και της Μακεδονίας.

Ο Παγχαλκιδικός Σύλλογος «Ο Αριστοτέλης», εδώ και 119 χρόνια, από το 1903, τιμά τον τόπο και το όνομά του, που πήρε από τον κορυφαίο δάσκαλο της ανθρωπότητας, τον μεγάλο Σταγειρίτη φιλόσοφο Αριστοτέλη. Αποτελεί έναν από τους πιο αξιολογούς πολιτιστικούς συλλόγους, με πολλούς φίλους και μέλη, που αγαπούν τον τόπο και τους συμπολίτες τους. Ανθρώπους που αποδεικνύουν την αγάπη για την πατρίδα τους, μέσα από ένα πολύπλευρο έργο, με στόχο τη διαφύλαξη της πλούσιας ιστορικής παράδοσης και της πολιτιστικής κληρονομιάς της Χαλκιδικής.

Ο «ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ» είναι το αποτέλεσμα αυτής της αδιάκοπης αναζήτησης και δράσης του Συλλόγου.

Μια εκδοτική πρωτοβουλία, που προάγει, με ενδιαφέροντα αφιερώματα και κείμενα σπουδαίων προσω-

πικότητων, την ιστορική έρευνα, την πολιτιστική δημιουργία και την πνευματική καλλιέργεια των πολιτών της Χαλκιδικής και όλων των αναγνωστών του.

Στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας στηρίζουμε τους πολιτιστικούς και κοινωνικούς φορείς της περιοχής, σε μια συλλογική μεθοδική προσπάθεια, για την ανάδειξη και ανανέωση του Πολιτισμού μας, καθώς και για την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και αλληλεγγύης. Αγωνιζόμαστε μαζί με φορείς, όπως ο Παγχαλκιδικός Σύλλογος, για να αναδείξουμε ακόμη περισσότερο την πανέμορφη Χαλκιδική και την Κεντρική Μακεδονία. Να προβάσουμε, σε ολόκληρο τον κόσμο, τον μοναδικό ιστορικό και πολιτιστικό μας πλούτο, αλλά και τη σύγχρονη πνευματική δημιουργία και τις σπάνιες φυσικές ομορφιές και τις ξεχωριστές εμπειρίες, που έχει να προσφέρει ο τόπος μας.

Εύχομαι ο «ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ» να συνεχίσει να παράγει ουσιαστικό λόγο και υψηλής ποιότητας και αξίας πνευματικό έργο, φέρνοντας κοντά τους απανταχού Χαλκιδικιώτες και κάνοντας συνεχώς νέους φίλους.

Καλή επιτυχία στο νεοσύστατο Δ.Σ. του Παγχαλκιδικού Συλλόγου «Ο Αριστοτέλης».

Καλή, δημιουργική χρονιά, με υγεία, δύναμη και αισιοδοξία

Του Αντιπεριφερειάρχη της Περ. Ενότητας Χαλκιδικής, κ. Ιωάννη Γιώργου

Ο Παγχαλκιδικός Σύλλογος «Ο Αριστοτέλης», στα χρόνια της ύπαρξής του, έχει αποδείξει ότι, με τις σημαντικές και ορθά επιλεγμένες δράσεις του, προάγει τόσο την ιστορία όσο και τον πολιτισμό του τόπου μας.

Το “τέκνο” του, ο «Παγχαλκιδικός Λόγος», εκδίδει αισίως το 50ό τεύχος, με τη συνεχή υποστήριξη συμπατριωτών, φίλων και χορηγών, που εκτιμούν τη συμβολή του Περιοδικού στην προβολή της Χαλκιδικής.

Εύχομαι, όχι απλώς να τα εκατοστήσει, άλλα να διατηρηθεί αυτός ο “φάρος” Πολιτισμού, για πολλά χρόνια ακόμη.

Θερμά συγχαρητήρια σε όλους τους συντελεστές αυτής της πολύ επιτυχημένης προσπάθειας, που κρατάει ζωντανές τις μνήμες και αναδεικνύει, μέσα από τις σελίδες της, τον “πλούτο” της Χαλκιδικής.

Η Περιφερειακή Ενότητα Χαλκιδικής και εγώ προσωπικά θα συνεχίσουμε, όπως άλλωστε πράττουμε έως σήμερα, να στηρίζουμε το έργο του Παγχαλκιδικού Συλλόγου, με την ευχή να έχει το μέλλον που του αξίζει.

Του Δημάρχου Πολυγύρου, κ. Αστέριου Ζωγράφου

Αγαπητοί μου συμπατριώτες
Χαίρομαι ιδιαίτερα, που, εδώ και δεκαετίες, συμμετέχουμε στις δράσεις του Παγχαλκιδικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης και παρακολουθούμε με περηφάνια κάθε νέα πρωτοβουλία.

Από τις αρχές του προηγούμενου αιώνα, το 1903, που ιδρύθηκε ο Σύλλογος, μέχρι και σήμερα, είμαι σίγουρος πως έχει επιτευχθεί κάτι παραπάνω από τον σκοπό της ίδρυσης. Διαχρονικά, οι Χαλκιδικιώτες της Θεσσαλονίκης και όχι μόνο –εγώ θα πω οι απανταχού Χαλκιδικιώτες– βρίσκουν σημείο αναφοράς στον Σύλλογο, και κρατάνε έτσι την πατρίδα τους κοντά, διατηρώντας αμείωτο το ενδιαφέρον για τα δρώμενα του τόπου τους.

Στο ίδιο πνεύμα, πιστεύω ότι το εγχείρημα, που έκανε, το 2009, ο Σύλλογος, πριν από 12 περίπου χρό-

νια, με την έκδοση του «Παγχαλκιδικού Λόγου», δικαιώνει απόλυτα το Διοικητικό Συμβούλιο και τα μέλη του.

Είναι η έντυπη μορφή όλων των δράσεων του Συλλόγου. Μεταφέρει σε κάθε Χαλκιδικιώτη, όσο μακριά κι αν βρίσκεται, αυτά που συμβαίνουν στον τόπο του. Πολλοί θέλησαν να συμβάλουν στην έκδοση του Περιοδικού, προσπαθώντας από κοινού να διατηρήσουν την ενότητα, που επιδιώκεται για όλους τους συμπατριώτες μας. Πολλά συγχαρητήρια, που καταφέρατε να κερδίσετε την εμπιστοσύνη όλων μας και να κάνετε πολλούς ανθρώπους κοινωνούς σε αυτήν την προσπάθεια, που αισίως συμπληρώνει 50 τεύχη, και προσφάτως και σε ηλεκτρονική έκδοση.

Όλοι εμείς σας είμαστε ευγνώμονες, για όσα κάνετε.

Για τους ίδιους λόγους, στηρίζουμε τις πρωτοβουλίες του Παγχαλκιδικού Συλλόγου, με όποιον τρόπο μπορούμε, ηθικά και πρακτικά.

Του Δημάρχου Νέας Προποντίδας, κ. Μανώλη Καρρά

Πολύτιμες πληροφορίες και γνώσεις, για το παρελθόν και το παρόν του τόπου μας, φτάνουν σε εμάς, χάρη στο αξιόλογο περιοδικό «Παγχαλκιδικός Λόγος».

Έντυπο καλογραμμένο, προσεγμένο, με τεκμηρίωση και έρευνα σε καθετί που δημοσιεύει, αποτελεί ένα σημαντικό

ιστορικό και πολιτιστικό εργαλείο, το οποίο καταγράφει πτυχές του τόπου μας.

Με αφορμή τη συμπλήρωση του 50ού τεύχους, θα ευχηθώ να συνεχίσετε με το ίδιο μεράκι και αγάπη το σπουδαίο έργο σας.

«Scripta manent» έλεγαν οι Λατίνοι, και αυτά που εσείς συλλέγετε και καταγράφετε, με τόση επιμέλεια, αναντίλεκτα, μένουν για τις επόμενες γενιές.

Του Δημάρχου «Αριστοτέλη», κ. Στυλιανού Βαλιάνου

Επειδή είμαστε όλοι Χαλκιδικιώτες...

Μια έκφανση της κοινής μας συνείδησης. Μια διαχρονική φωνή ομόψυχη, που ξεπερνά τους στενούς τοπικισμούς και παραμένει ένα σημείο αναφοράς, που θυμίζει σε όλους μας ότι, ως Χαλκιδικιώτες, έχουμε κοινές κληρονομίες και κοινά όνειρα να οικοδομήσουμε και να κληροδοτήσουμε στις επόμενες γενιές.

Κάπως έτσι είναι ταυτισμένη στο νου μου –και είμαι σίγουρος, στην ψυχή όλων μας– ο Παγχαλκιδικός Σύλλογος Αριστοτέλης. Και “φωνή” του, ο «Παγχαλκιδικός Λόγος». Το περιοδικό, που είναι τόσο σύγχρονο, όσο χρειάζεται, για να διαλαλεί σε μεγαλύτερη ακτίνα την παράδοση, την ιστορία, τα ήθη και τα έθιμά μας, τις ανησυχίες μας και τις ελπίδες για τον τόπο μας και τους ανθρώπους τους. Και την αγάπη για όλα όσα μας ενώνουν.

“Φάρος”, που εκπέμπει παντού το φως της ιδιαίτερης πατρίδας, για εκείνους που αναζητούν το δρόμο τους πέρα από τη Χαλκιδική, αλλού στην Ελλάδα, αλλού στην Υφήλιο...

Σημείο αναφοράς για την κοινή ταυτότητα όσων ζουν μακριά και όσων μένουμε στη Χαλκιδική.

Αυτό είναι ο «Παγχαλκιδικός Λόγος».

Ξεφυλλίζοντας την ιστορία των δεκαετιών του Παγχαλκιδικού Συλλόγου και τα 50 τεύχη του «Παγχαλκιδικού Λόγου», είναι εύκολο να νιώσεις πόσο σπουδαίο είναι να δηλώνεις Χαλκιδικιώτης.

Και είμαι βέβαιος πως, όσο μεγάλωσαν τον Σύλλογο οι Μιχάλης Καρτσιώτης και Βρ. Κυριαφίνης, άλλο τόσο τον μεγαλώνει και τον λαμπρύνει ο διάδοχός τους, Γιάννης Κοτσάνης.

Σε έναν δρόμο, εύχομαι, με πολλές ακόμα δεκαετίες για τον Παγχαλκιδικό Σύλλογο. Με πολλές ακόμα 50άδες τευχών για τον «Παγχαλκιδικό Λόγο»...

Της Δημάρχου Κασσάνδρας, κ. Αναστασίας Χαλκιά

Η συνοχή των Χαλκιδικιωτών, όπου Γης, αποτελεί σημαντικό πλεονέκτημα προς την κατεύθυνση διαφύλαξης της ιστορικής μας μνήμης, της πολιτιστικής μας κληρονομιάς αλλά και της χάραξης μιας κοινής πορείας μας προς ένα καλύτερο μέλλον. Το περιοδικό «Παγχαλκιδικός Λόγος», ως μια εξαιρετική έκδοση - δραστηριότητα του Παγχαλκιδικού Συλλόγου, διασφαλίζει την επικοινωνία μεταξύ των Χαλκιδικιωτών συνδρομητών του, αλλά και τη διαφύλαξη των ιστορικών και πολιτιστικών κοινών χαρακτηριστικών της Χαλκιδικής μας.

Η εμπειριστατωμένη ιστορική και λαογραφική έρευ-

να, που παρουσιάζεται στο εν λόγω έντυπο, η προβολή των σύγχρονων δραστηριοτήτων του Συλλόγου, η ανεκτίμητη αξία της επικοινωνίας, συμβάλλουν στη συνοχή των Χαλκιδικιωτών και στη διατήρηση των μεταξύ τους δεσμών. Οι Χαλκιδικιώτες, ενωμένοι, μπορούν και μεγαλουργούν, και το παρόν έντυπο αποτελεί ένα από τα μέσα, που καταφέρνει να τους κρατά σε συνοχή και επαφή. Ευχή όλων είναι να συνεχίζεται η έκδοσή του, για πολλά ακόμη χρόνια. Οφείλουμε να σταθούμε αρωγοί σε τέτοιες προσπάθειες.

Ως Δήμαρχος Κασσάνδρας, χαιρετίζω την προσπάθειά σας και εύχομαι σε όλους, και ιδιαίτερα στους Κασσανδρινούς, επιτυχία και πρόοδο.

Του Δημάρχου Σιθωνίας, κ. Κυπαρίσση Ντέμπλα

Με την ευκαιρία έκδοσης του 50ού τεύχους του «ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ», εκφράζω την αμέριστη υποστήριξη και τα θερμά μου συγχαρητήρια για τη συνεχή παρουσία του περιοδικού, που έχει αποτελέσει συνδετικό κρίκο των

απανταχού Χαλκιδικιωτών με τον τόπο, την παράδοση και την ιστορία τους.

Μέσω της δημοσίευσης επιστημονικών, ιστορικών, λαογραφικών και αρχαιολογικών εργασιών, έχει κατα-

φέρει να αναδείξει την ιστορία του τόπου μας, τα ήθη και έθιμα, τον γλωσσικό μας θησαυρό, τις πολιτιστικές δράσεις, τους τοπικούς και κοινωνικούς προβληματισμούς, μλώντας τον αναγνώστη, ευχάριστα και αβασάνιστα, σε μία πνευματική περιδίηση, γενναϊόδωρη σε ιδέες και εικόνες.

Αποδίδουμε ιδιαίτερη τιμή στους δημιουργούς του Περιοδικού και τις θερμότερες ευχές μας σε όλους τους παράγοντες, που συντελούν στην εξαιρετική ανοδική πορεία του, καθώς και στα μέλη του νέου Προεδρείου.

«ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ»: 13 ΧΡΟΝΙΑ ΑΔΙΑΛΕΙΠΤΗΣ ΕΚΔΟΤΙΚΗΣ ΠΟΡΕΙΑΣ

ΓΙΑΝΝΗΣ Χ. ΚΑΡΑΜΙΧΟΣ,
Φιλολόγος - Ποιητής

Η έκδοση του 50ού τεύχους του «Παγχαλκδικού Λόγου» αποτελεί πραγματικό άθλο, γιατί, παρά τις ποικίλες αντιξοότητες, καταξιώθηκε στη συνείδηση των μελών και φίλων του Παγχαλκδικού Συλλόγου. Ίσως, πρόκειται για την πιο επίμονη και συστηματική προσπάθεια, να αναδειχθεί η ιστορική, αρχαιολογική, λαογραφική και πολιτιστική ταυτότητα της Χαλκιδικής.

Γ' αυτό και ο περιοριστικός όρος, που τέθηκε εξ αρχής, ήταν τα κείμενα να αφορούν στη Χαλκιδική, γραμμένα, στο μέτρο του δυνατού, από Χαλκιδικώτες επιστήμονες και φίλους του Παγχαλκδικού Συλλόγου.

Από τις σελίδες του παρελαύνουν αξιόλογες συμμετοχές αρχαιολόγων, ιστορικών, αστρονόμων, λαογράφων, λογοτεχνών και απλών αφηγητών. Τους δίνεται έτσι η ευκαιρία να αυτοσυστηθούν με το έργο τους, να ακουστούν πλουραλιστικές απόψεις και να αποκτηθούν πολύτιμες γνώσεις, χωρίς ωστόσο το Περιοδικό να εγκλωβιστεί σε μια στεία τοπικιστική προβολή της Χαλκιδικής. Βεβαίως, δεν μπορεί να κριθεί με τα αυστηρά κριτήρια ενός επιστημονικού, ερευνητικού εντύπου, καθώς απευθύνεται στο ευρύ και ετερόκλητο κοινό της χαλκιδικιώτικης παροικίας, και όχι μόνον.

Το 1ο συλλεκτικό τεύχος, το 2009, αποτέλεσε την απαρχή και το εφελτήριο για μια ελπιδοφόρο συνέχεια, χάρη στον εμπνευστή και αρχιτέκτονα του, τον επίτιμο Πρόεδρο του Παγχαλκδικού Συλλόγου, Μιχάλη Καρτσιώτη. Με τη διορατικότητα που τον διακρίνει, έγκαιρα συνειδητοποίησε ότι, με την έκδοσή του, ανοιγόταν μια νέα σελίδα για τον Παγχαλκδικό Σύλλογο. Και δεν διαψεύστηκε.

Η αποδοχή του «Παγχαλκδικού Λόγου» σήμερα είναι καθολική, καθώς, κατά γενική ομολογία, διακρίνεται για το ιδιαίτερο, ποιοτικό και θεματολογικό του επίπεδο. Οι όποιες αστοχίες, με την πάροδο του χρόνου, παρακά-

μπτονται, ενισχύοντας ολοένα και περισσότερο τη θετική του εικόνα.

Οι ετήσιοι καλαίσθητοι τόμοι των τεσσάρων τευχών διευκολύνουν την πρόσβαση για την άντληση πληροφοριών, που αφορούν στη Χαλκιδική.

Με τον «Παγχαλκδικό Λόγο» άνοιξε ένας διάυλος διαρκούς επικοινωνίας μεταξύ των μελών του Παγχαλκδικού Συλλόγου, κάτι που αναδείχτηκε, ακόμα περισσότερο, στους χαλεπούς καιρούς της πανδημίας, που βιώνουμε. Αποτελεί τον καλύτερο πρεσβευτή της γενέτειράς μας για τους συμπατριώτες μας εκτός Χαλκιδικής, με καθαρά ενωτική διάθεση, και είναι ο πιο γνήσιος εκφραστής της δυναμικής του παρουσίας, σε μια άρρηκτη συνύπαρξη.

Το παγιωμένο οργανωτικό σχήμα, το πλούσιο ρεπορτάζ για τη δράση του Συλλόγου και ο πληροφοριακός χαρακτήρας του συνθέτουν την αναγνωριστική του ταυτότητα. Η εύστοχη εικονογράφηση των εξωφύλλων είναι αποκαλυπτική και σχετική, με την επιλεκτική κάθε φορά κειμενογραφία του, ενώ ο τίτλος του Περιοδικού προδίδει το καθολικό ποιοτικό κάλεσμά του στους αποδέκτες/αναγνώστες.

Είναι ηθικά επιβεβλημένο να τονιστεί ότι, χωρίς την αποκλειστική οικονομική κάλυψη (χορηγία) από τους ευπατρίδες Χαλκιδικώτες, χωρίς την ενεργό συμμετοχή των αρθρογράφων συνεργατών και την επιμέλεια από τα επίλεκτα μέλη της Συντακτικής Επιτροπής, δεν θα ήταν εφικτή η έκδοση του Περιοδικού.

Είναι βέβαιο πως ο Πρόεδρος Γιάννης Κοτσάνης και τα μέλη του νέου Δ.Σ. θα συνεχίσουν με την ίδια συνέπεια την έκδοσή του.

Εύχομαι ολόψυχα ο «Παγχαλκδικός Λόγος» να εξακολουθήσει απρόσκοπτα την πετυχημένη διαδρομή του και να εκατοστήσει τα τεύχη του.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟ

Το Δ.Σ. του Παγχαλκδικού Συλλόγου εκφράζει τις θερμές ευχαριστίες του στον κ. Νικόλαο Κασσιανίδη, φιλόλογο και μέλος του Συλλόγου μας, για την προσφορά του στη φιλολογική επιμέλεια του περιοδικού μας «Παγχαλκδικός Λόγος» (τεύχη 42-49).
Το Δ.Σ.

ΤΕΛΕΤΗ ΒΡΑΒΕΥΣΗΣ ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΥ ΜΑΘΗΤΙΚΟΥ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΥ

Η τελετή βράβευσης των μαθητών/τριών, που έλαβαν μέρος στον Παγχαλκδικό Μαθητικό Διαγωνισμό, πραγματοποιήθηκε την Τετάρτη 23/3/2022, στο Δημοτικό Θέατρο Πολυγύρου.

Ρεπορτάζ και φωτογραφίες θα δημοσιευθούν στο επόμενο τεύχος.

ΕΝΑΣ ΠΟΛΥΓΥΡΙΝΟΣ ΑΓΩΝΙΣΤΗΣ ΤΟΥ 1821 ΔΙΗΓΕΙΤΑΙ...

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΠΑΠΑΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

Αρχαιολόγος - Συγγραφέας

Τον Μάρτιο του 1857, με αφορμή την επέτειο της Εθνικής Παλιγγενεσίας, στήθηκε, στην πλατεία των Ανακτόρων (Συντάγματος), μια αψίδα, σύμβολο της θριαμβευτικής απελευθέρωσης του Ελληνικού Έθνους. Ένας γέροντας Πολυγυρινός, παλιός αγωνιστής της Επανάστασης, κάτοικος πια Αθηνών, πήγε κι αυτός να θαυμάσει το συμβολικό αξιοθέατο. Με αφορμή αυτό το γεγονός, η εφημερίδα «Φιλόπατρις», σε σχετικό άρθρο της, στο φύλλο της 29ης Μαρτίου 1857, αναπτύσσει αρχικά έναν διάλογο μεταξύ του γέροντα κι ενός νέου, προφανώς του συντάκτη του άρθρου. Στη συνέχεια, ο διάλογος εξελίσσεται σε διήγηση της πορείας και των κατορθωμάτων των Χαλκιδικιωτών αγωνιστών του 1821, στο πλευρό των οπλαρχηγών Αναστασίου Καρατάσου και Αγγελή Γάτσου, παράλληλα σκιαγραφείται η συναισθηματική φόρτιση του Πολυγυρινού γέροντα και οι προβληματισμοί του, σχετικά με την αξία της θυσίας των Ελλήνων στους αγώνες του Έθνους.

«...Είδον το φως εις τον και τότε και χθες ακόμη πολυπαθή και πολυστένακτον Πολύγερον, κωμόπολην της Κασσάνδρας. (Τον Φεβρουάριον του 1854, προσκληθέντες οι πρόκριτοι του Πολυγέρου υπό των Τουρκικών αρχών, λόγω συνδιαλέξεως, απεσφάγησαν πάντες, 38 τον αριθμόν, ένεκα των τότε επαναστατικών ταραχών). Επολέμησα, κατά πρώτον, επί του Ισθμού της πατρικής χερσονήσου, εναντίον των Τούρκων, τους οποίους έφερε καθ' ημών εκ Θεσσαλονίκης ο Βεζύρης Αβδουλβούδ, ο εις ποταμούς χριστιανικών αιμάτων καταπνίξας την ελευθερίαν των Μακεδόνων. Ένεκα των ασυμφωνιών μας, εκ τρισχιλίων μόλις εξακόσιοι απεμείναμεν, φρουρούντες τα επί του Ισθμού χαρακώματα. Την δε πρωίαν της 30 Οκτωβρίου 1821, πριν εξημερώση ακόμη, εφώρμησαν καθ' ημών άπειρος Τούρκων και Εβραίων πληθύς, και αφού μας διεσκόρπισαν, μετά δίωρον μάχην, εισήλασαν, ως λύκοι εις αφύλακτον ποιμήνην, εις την ευδαίμονα και θαλερά μου πατρίδα. Σφαγή και λεηλασία και πυρκαϊά, και καταστροφή παρηκολούθη τα βήματά των άοι της θλιβεράς αναμνήσεως! Γη Μαδιάμ εγένετο πάσα η χώρα, και σήμερα ακόμη, μετά τριάκοντα χρόνους, σώζονται κολοβά λείψανα της αιματοχυσίας εκείνης, περιφερόμενα ανέστια και επαιτούντα οβολόν ελεημοσύνης. Και δεν έφθασεν η φρίκη, την οποία είδον εκεί, διέφυγα προς την Νιάουσαν, ήτις εφρουρείτο υπό του Καρατάσου οπλαρχηγού της Βεροίας, του Παππού της Ρούμελης, του Γεροτσικούρα, ως τον απεκάλουν οι Έλληνες μετά ταύτα, και υπό του Γάτσου οπλαρχηγού των Βωδινών. Η τύχη, φευ, της Κασσάνδρας περιέμε-

νε και ενταύθα τους δυστυχείς Μακεδόνας. Ουδέ του Καρατάσου η πολεμική φρόνησις, ούτε η ανδρεία του Γάτσου, ουδέ του Ζαφειράκη, προεστώτος και οπλαρχηγού της Νιαούσης ο φλογερός πατριωτισμός, ηδυνήθησαν να αποτρέψωσι το σκληρόν, το τραγικώτατον ειμαρμένον... Τι φρίττεις, τέκνον; Τοιαύτα και μείζονα είναι τα βάσανα της επαναστάσεως, τα οποία με υπενθυμίζει σήμερα η αψίς εκείνη εκεί. Αλλά τι λέγω μου υπενθυμίζει; και φεύγουν ποτέ από τον λογισμόν μου αι εντυπώσεις, τας οποίες εγέννησαν δέκα ετών πόλεμοι και καταστροφαι; ποτέ, ποτέ! Δια εσάς τους νέους εοστήη εκεί η αψίς, ως μεθαύριον θα στηθή ο Σταυρός του Κυρίου ενώπιόν μας, εις ανάμνησιν, εις λατρείαν, εις σεβασμόν και γονυπέτησιν ενώπιον του Θεού. Δια σας, τους νέους, οίτινες φαίνεσθαι λησιμονήσαντες αντί πόσων εξηγοράσθη η ελευθερία, της οποίας αμέριμνοι απολαύετε σήμεραν. Δια σας, τους νέους, οίτινες και εκ της προ δύο ετών και εκ της καθ' ημέραν διαγωγής σας φαίνεσθαι, φως φανερά, ότι, αν η ελευθερία δεν ετύγχανεν ούσα, δεν είσθε ικανοί να την αποκτήσετε. Και αν η διατήρησις των αγαθών είναι χαλεπωτέρα της κτήσεως, τι πρέπει να προσδοκά παρ' υμών η πατρίς; Συγχώρησον, τέκνον μου, αν σε λυτώ. Η καρδιά μου έχει στιγμάς ακαταβλήτου οδύνης, καθ' ας τα πάντα μοι παρουσιάζονται μελανά. Προ μικρού, με εύρες ατενίζοντα προς τα ανάκτορα. Το πνεύμα μου ήτο προσηλωμένον εις αυτά και τους εν αυτοίς, ως την μόνην εναπολειφθείσαν παραμυθίαν. Όπισθεν δε των ανακτόρων, κατ' ευθείαν γραμμήν προς τα βορειοανατολικά, εκεί παρεξέτεινα της διανοίας το βλέμμα και είδον εκτυλισσόμενον το πανόραμα της δεδουλωμένης πατρίδος μου (Χαλκιδικής), μετά των στεναγμών της και των δακρύων της, μετά των ελπίδων της των ωχρών. Συγχώρησον τέκνον, αν εισέτι υγραίνονται αι κατάξηροι παρειάι μου. Εγκαταλείψαμεν το καθημαγμένο έδαφος της πατρίδος και επεράσαμεν, δεν εφύγαμεν δι' όλης της Μακεδονίας και Θεσσαλίας μέχρι της Στερεάς. Εδώ ο βραχίων μας ηδύνατο να γίνη ακόμη ωφέλιμος, αφού η Μακεδονία απώλετο δι' ημάς και συνεκόπησαν και πάντες οι γήινοι δεσμοί μετ' αυτής. Μου φαίνεται ότι βλέπω ακόμη το αρρενωπόν και εύχαρι πρόσωπόν του (του Καρατάσου), μου φαίνεται ότι τον ακούω ακόμη προφέροντα τας μονοσυλλάβους του προσταγάς και μηδέποτε συγχωρούντα. Άγιον ρίγος, το ενθυμούμαι ως τώρα, μας κατελάμβανεν όλους, όταν παριστάμεθα έμπροσθέν του. Το νεύμα του ήτο προσταγή αδυσώπητος, και ουαί εις τον παραβάτην αυτής. Η αταραξία του, τον καιρό των μαχών, ήτο αδριάντος ορειχαλκίνου ατα-

ραξία. Ουδείς είδον αυτόν εφ' όλης του της ζωής, οπισθοδρομήσαντα ενώπιον των εχθρών. Τον ενθυμούμαι, όταν επί της Μαγνησίας κατεπολέμει τους Τούρκους. Μόλις ηριθμούμεθα δισχίλιοι παρά τον Παππούν, και εναντίον ημών αλληπάλληλα και ατελεύτητα εφώρμων των απίστων τα στίφη εις το οροπέδιον των Τρικέρων. Τέσσαρας ημέρας διήρκεσεν η μάχη εκείνη η φλογερά, τέσσαρας ημέρας και τέσσαρας νύκτας ευρέθη καθήμενος επί της αυτής πέτρας ο γέρον, ασάλευτος ως η πέτρα αυτή... Ηκολούθησα τον Παππούν και εις τας επί την Αταλάντην μάχας και εις τας επί της Ευβοίας, ηκολούθησα αυτόν και κατά την Πελοπόννησον, όπου δεν εφάνη κατ' ουδέν κατώτερος από της Πελοποννήσου τον Γέρον (Κολοκοτρώνη). Ζωηρά, βαθεία ανεξάλειπτος μου είναι η μνήμη της φοβεράς εκείνης ημέρας, καθ' ην, παρά τας ακτάς της Πύλου, αντέταξε το αδάμαστον στήθος του κατά των τακτικών φαλάγγων του Αι-

γυπτίου στρατού. Εξάκις εφόρμησαν με προτεταμένην την λόγην οι Άραβες και εξάκις απεκρούσθησαν υπό των Ολυμπίων και Μακεδόνων. Ο Παππούς (Καρατάσος) μόνος δύναται να καυχηθή, ότι ενίκησεν τον τέως αήττητον Ιβραΐμην...

Και ως να απηύδησεν ο γέρον στρατιώτης (Πολυγερινός), εκάθησεν επί των μαρμαρίνων βαθμών, οίτινες, υπό του δρυμόνος της πλατείας, άγουσιν εις την ανωφερή των ανακτόρων αυλήν, και κύψας την κεφαλήν επί των γονάτων, μοι εξέτεινε την χείραν, εις σημείον αποχαιρετισμού. Μοι εφάνη δε ότι ήκουον απερχόμενος υποκώφους τινά και βραχνούς λυγμούς. Με βήμα βραδύ διήλθον την πλατείαν των ανακτόρων, και φθας εκεί, όπου ηγείρετο η ασίς, εστράφην προς τον γέροντα στρατιώτην. Αυτός εκάθητο ακόμα εκεί, έχων τους οφθαλμούς προς τον ουρανόν υψωμένους, ως να προσήχητο».

ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΣΥΜΠΑΤΡΙΩΤΩΝ ΜΑΣ

Βραβείο της Ακαδημίας Αθηνών

στον συμπατριώτη τ. βουλευτή Χαλκιδικής, **Βασίλη Πάππα**,

«διά την όλην αυτού συμβολήν εις την των Αριστοτελικών Σπουδών μελέτην και προαγωγήν του»

Μέγιστη τιμή για τη Χαλκιδική αποτελεί η βράβευση, από την Ολομέλεια της Ακαδημίας Αθηνών, του Χαλκιδικιώτη τ. βουλευτή, δικηγόρου και συγγραφέα Βασιλείου Ν. Πάππα, Προέδρου της Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών και της Ιστορικής και Λαογραφικής Εταιρείας Χαλκιδικής.

Το Δ.Σ. του Παγχαλκιδικικού Συλλόγου, για την ύψιστη αυτή διάκρισή του από το ανώτατο Πνευματικό Ίδρυμα της χώρας μας, τον συγχαίρει από βάθους καρδιάς.

Ο κ. Πάππας κατάγεται από την Ιερισσό. Είναι Πτυχιούχος του Νομικού Τμήματος και του Τμήματος Δημοσίου Δικαίου του ΑΠΘ. Κάτοχος Μεταπτυχιακού διπλώματος στις Πολιτικές επιστήμες του ΑΠΘ και κάτοχος διδακτορικού διπλώματος Ιστορίας του Πανεπιστημίου Μακεδονίας. Πρόεδρος της Εταιρείας Μακε-

δονικών Σπουδών (ΕΜΣ) και επί 30ετία μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου της. Πρόεδρος της Ιστορικής και Λαογραφικής Εταιρείας Χαλκιδικής επί 40 έτη, τιμηθείσης από την Ακαδημία Αθηνών. Με την ιδιότητά του αυτή: α) συνέβαλε καθοριστικά στην ίδρυση, το 1987, του ΚΕΝΤΡΟΥ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ ΚΑΙ ΜΕΛΕΤΗΣ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΣΤΑΓΕΙΡΩΝ στη Θεσσαλονίκη, ως Παραρτήματος της Εταιρείας, β) Επιμελείται της περιοδικής έκδοσης της Εταιρείας «ΧΡΟΝΙΚΑ ΤΗΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ» (1960-2020), που ανελλιπώς εκδίδονται μέχρι σήμερα.

Εξελέγη Βουλευτής Χαλκιδικής, κατά τα έτη: 1996, 2000, 2004 και 2007.

Συνέγραψε επιστημονικές μελέτες και δημοσίευσε σε Πρακτικά Πανελληνίων και Διεθνών Συνεδρίων, σε περιοδικές εκδόσεις και στον Τύπο σειρά άρθρων εθνικού, ιστορικού, νομικού, κοινωνικού, πολιτικού και πολιτιστικού ενδιαφέροντος.

Από το συγγραφικό του έργο διακρίνονται οι ακόλουθες εκδόσεις:

α. «Η Αθωνική Πολιτεία στους Εθνικούς Αγώνες 1850-1913, β. «Ο Χαλκιδικιώτης Μακεδονομάχος ΚΑΠΕΤΑΝ ΠΙΑΓΛΗΣ: Πρόλογος από την ΑΘΠ τον Οικουμενικό Πατριάρχη κ.κ. Βαρθολομαίο, γ. «Πορεία προς την Ομογένεια», Θεσσαλονίκη 1993, δ. «Ο Φιλελληνισμός στη Μακεδονία τον 19ο και 20ό αι.», Θεσσαλονίκη 2021.

Τιμήθηκε με πολλές διακρίσεις, στην Ελλάδα και στο Εξωτερικό.

Η ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗ, ΜΑΪΟΣ - ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ ΤΟΥ 1821*

ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΣΥΝΙΩΡΗ,
Μαθήτρια Γ' τάξης Γυμνασίου Συκιάς

Πριν από μερικά χρόνια, η αγαπημένη και, κατά μερικά χρόνια, μεγαλύτερή μου ξαδέρφη, η Ασημίνα, φθάνοντας στο σπίτι, μου έδειχνε ένα φυλλάδιο με φωτοτυπίες, χοροπηδώντας απ' τη χαρά της! Διάβασα προσεκτικά τον τίτλο: «Η Συκιά στα χρόνια της Επανάστασης». Ήταν ένα θεατρικό έργο, γραμμένο από τον καθηγητή της, και θα παιζόταν στη γιορτή της 25ης Μαρτίου του Γυμνασίου της Συκιάς. Της είχε προταθεί, και δέχτηκε η ίδια να παίξει τον ρόλο της Μάρως (Μαρούδας), της γυναίκας του καπετάνιου Στάμου Χάψα! Βοηθούσα την ξαδέρφη μου στις πρόβες, στο σπίτι, και πήγαινα στα δοκιμαστικά, που έκαναν, τ' απογεύματα, στο σχολείο, έτσι που άρχισα να ταυτίζομαι κι εγώ με τον ρόλο της Μάρως! Μάθαινα πράγματα, που δεν τα γνώριζα μέχρι τότε και που με ενθουσίαζαν πραγματικά! Ιστορίες για τις οποίες ένιωθα πολύ υπερήφανη, όπως ακριβώς το ίδιο νιώθω και τώρα, που γράφω αυτές τις γραμμές!

(Φωτογραφία 1)

Ας δούμε, λοιπόν, τα πράγματα από την αρχή τους...

Όπως και σε ολόκληρη την ελληνική επικράτεια, έτσι και στη Β. Ελλάδα –προτού ακόμα να ξεκινήσει η Επανάσταση– γίνονταν διάφορες μικροεξεγέρσεις. Τον καθοριστικό ρόλο, όμως, για τον καθολικό ξεσηκωμό του λαού, έπαιξε η Φιλική Εταιρεία, που, με τη μυστική της οργάνωση, μούσε αρχικά εξέχουσες προσωπικότητες (προκρίτους, μοναχούς κ.ά.), που θα μπορούσαν να συνεισφέρουν σημαντικά στον Αγώνα. Ένας από τους Φιλικούς ήταν και ο Παννάκης Παπαγεωργάκης, γραμματέας του Πατριάρχη Γρηγορίου του Ε', στην Κωνσταντινούπολη, ο οποίος, επιστρέφοντας στην ιδιαίτερη πατρίδα του, τον Πολύγυρο, μύησε στην Εταιρεία τον αδερφό του Κύρκο και άλλα συγγενικά του πρόσωπα. Πριν απ' αυτόν, όμως, ο πρώτος Φιλικός, που προέβη τόσο σε μύησεις μοναχών στο Άγιο Όρος όσο και στη δημιουργία κρυφών κέντρων της Φιλικής, ήταν ο Ιωάννης Φαρμάκης.

Η Χαλκιδική, λόγω της στρατηγικής σημασίας γε-

ωγραφικής της θέσης, είχε επιλεγεί από τον Αλέξανδρο Υψηλάντη ως το κέντρο εξέγερσης της Β. Ελλάδας, αι ο ίδιος ο Φαρμάκης, ως ο στρατιωτικός διοικητής της Μακεδονίας. Θα συναντούσε –για να δράσουν από κοινού– τον Εμμανουήλ Παπά, ο οποίος τελευταίος θα μετέφερε κρυφά τα αναγκαία πολεμοφόδια από την Πόλη. Όμως ο Φαρμάκης, αφού επιστρέφει για λίγο στη Μολδοβλαχία, και μετά την ήττα στο Δραγατσάνι, συλλαμβάνεται από τους Τούρκους και θανατώνεται. Έτσι, πλέον, η αρχηγία έμελλε να μείνει αποκλειστικά στον Εμμ. Παπά.

Ο **Εμμανουήλ Παπάς**, Σερραίος πλούσιος τραπεζίτης, μετά από προστριβές του με τον τοπικό Τούρκο πασά, αναγκάζεται να καταφύγει στην Πόλη. Εκεί διευρύνει το κύρος του και μυείται στη Φιλική Εταιρεία. Μάλιστα, προοριζόταν από τον Αλ. Υψηλάντη ως ο πολιτικός αρχηγός της Μακεδονίας, όμως, μετά το θάνατο του Φαρμάκη, αναλαμβάνει ο ίδιος και τη στρατιωτική ηγεσία, αν και ήταν εντελώς άπειρος στα πολεμικά. Στις 23 Μαρτίου του 1821, από τη Δήμνο, απο-

βιβάζεται κρυφά στη Μονή Εσφιγμένου, με ένα μεγάλο πλοίο γεμάτο πολεμοφόδια. Στο Άγιο Όρος υπήρχαν ήδη πολλοί μνημένοι μοναχοί. Εκεί συναντά τον ηγούμενο Ευθύμιο και τον Νικηφόρο Ιβηρίτη. Δέχεται τις ευλογίες, στρατολογεί πολλούς μοναχούς και προετοιμάζει έτσι την Επανάσταση, προκαλώντας και δολιοφθορές σε τουρκικά πλοία, με τη βοήθεια των Ψαριανών. Εν τω μεταξύ, έχει ήδη αρχίσει από καιρό η Επανάσταση στη Μολδοβλαχία και η κήρυξη της Επανάστασης στην Πελοπόννησο (25 Μαρτίου).

Ο Πουσσούφ Μπέης της Θεσσαλονίκης, πληροφορούμενος όλες αυτές τις εξελίξεις και έχοντας υπόνοιες ότι κάτι «ύποπτο» συμβαίνει στην αθωνική χερσόνησο, ανησυχεί ιδιαίτερα, και μεταβαίνει ο ίδιος με αρκετό στρατό στην Ιερισσό. Εκεί σπεύδουν να τον προλάβουν και να τον «καθησυχάσουν» αντιπρόσωποι από τις Μονές. Ο ίδιος φαίνεται να πείθεται τελικά, και επιστρέφει στη Θεσσα-

Φωτογραφία 1: Το μνημείο στην «Πλατεία Ηρώων» της Συκιάς, αφιερωμένο στον Καπετάν Χάψα και στα 63 Συκιωτάκια (Σ'κιωτούδια). Καλλιτεχνήθηκε από τον τοπικό γλύπτη Φιλήμονα Ζηλωτή και ανεγέρθηκε τον Ιούνιο του 2001. Στα δύο άκρα κυματίζουν ψηλά (δεν φαίνονται στη φωτο), από τη μια, η γαλανόλευκη και, από την άλλη πλευρά, η επαναστατική σημαία της Χαλκιδικής.

* Πρώτο βραβείο του Μαθητικού Διαγωνισμού για την Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση.

λονίκη, αφήνοντας όμως ισχυρή φρουρά στην Ιερισσό και σε διάφορες άλλες περιοχές. Ζητά μάλιστα ομήρους, ως κάλυψη, εξέχοντα πρόσωπα της Χαλκιδικής, και ιδιαίτερα τους προεστούς των χωριών, τους οποίους και φυλακίζει στον Λευκό Πύργο. Στην πραγματικότητα, οι όμηροι δεν ήταν οι αληθινοί προεστοί αλλά ψεύτικοι αντικαταστάτες τους, και, όταν αντιλαμβάνεται την απάτη, θεωρεί υπάιτιο τον πρόκριτο του Πολυγύρου Κύρκο Παπαγεωργάκη. Στέλνει τότε στον Πολύγυρο δύο τμήματα στρατού, των 500 ανδρών το καθένα. Ο Πολύγυρος λεηλατείται και ο Παπαγεωργάκης δολοφονείται, τελικά. Μετά από τα γεγονότα αυτά, οι κάτοικοι επαναστατούν και σκοτώνουν τον Τούρκο διοικητή, μαζί με τους 18 άνδρες της τουρκικής φρουράς. Κατόπιν, επιτίθενται κατά των τμημάτων του τουρκικού στρατού, και τα νικούν, κοντά στο Παλαιόκαστρο! Είμαστε ήδη στην 17η Μαΐου του 1821. Η Επανάσταση στη Χαλκιδική έχει, ουσιαστικά, ξεκινήσει!

Ως αντίποινα, οι Τούρκοι σφαγιάζουν 200 ομήρους στη Θεσσαλονίκη, προβαίνουν σε διώξεις κατά των χριστιανών και εκστρατεύουν κατά της Β. Χαλκιδικής, από την περιοχή του Λαγκαδά. Πνίγουν στη λίμνη Βόλβη κατοίκους από την Παζαρούδα και σφάζουν 400 κατοίκους της Ρεντίνας και άλλους τόσους στην Ιερισσό. Μόλις πληροφορείται όλα αυτά τα γεγονότα ο Εμμ. Παπάς, από το Άγιο όρος, καθαίρει τον Τούρκο διοικητή και τον αντικαθιστά από τον Νικηφόρο Ιβηρίτη. Η επανάσταση –που, ίσως, προοριζόταν ν' αρχίσει λίγο αργότερα– έχει ήδη αρχίσει, εκ των πραγμάτων, με τα γεγονότα στον Πολύγυρο και τα επακόλουθά τους.

Στη Μονή Εσφιγμένου, με την παρουσία των Αντιπροσώπων όλων των μοναστηριών, ο Παπάς ανακηρύσσεται «Αρχιστράτηγος της Μακεδονίας». Στη συνέχεια, συλλαμβάνεται ο πρώην, πλέον, Τούρκος διοικητής, και φυλακίζεται στη Μονή Κουτλουμουσίου. Με μια λαμπρή τελετή, στο Πρωτάτο των Καρυών, πρωτοστατούντος του Επισκόπου Μαρωνείας Κωνσταντίου, κηρύσσεται και επίσημα η έναρξη της Επανάστασης και ζητείται η βοήθεια της Παναγίας –προστάτιδας του Αγίου Όρους.

(Φωτογραφία 2)

Εξεσηκώνονται ταυτόχρονα και οι υπόλοιπες περιοχές της Χαλκιδικής, και συγκεντρώνεται στρατός 4.000 ανδρών, που χωρίζεται σε 2 σώματα. Το ένα, που αποτε-

λούνταν από 1.000 μοναχούς και κατοίκους των περιοχών της Β. και Α. Χαλκιδικής, υπό την αρχηγία του Εμμ. Παπά. Στο δεύτερο σώμα, των υπόλοιπων 2.000 ανδρών από την Κεντρική και Νότια Χαλκιδική, επικεφαλής ορίζεται ο **Καπετάν Χάψας**. Ποιος, όμως, ήταν αυτός, ο πραγματικά μεγάλος πατριώτης και ήρωας, όπως αποδείχτηκε αργότερα;

Ο Σταμάτιος (Στάμος) Κάψας (και μετά Χάψας, λόγω του ότι εξολόθρευε - έχαπτε μεταφορικά τους Τούρκους) γεννήθηκε στα Παζαράκια (Κρυσπηγή) της Κασσάνδρας. Σε μικρή ηλικία μετοικεί στη Συκιά και παντρεύεται γυναίκα Συκιώτισσα, που ήταν μοναχοπαίδι. Έκαναν έναν γιο, τον Χρυσάφη, και ζούσε σώγαμπρος στη Συκιά. Αργότερα, ο Χρυσάφης έκανε 3 γιους, τον Βασίλη, τον Στάμο και τον Στέργιο, και μια κόρη, τη Μαρούδα, που πιθανότατα αυτό ήταν και το μικρό όνομα της γυναίκας του Στάμου Χάψα. Ο ίδιος, δεν τα πήγαινε καθόλου καλά με τις τουρκικές φρουρές, και φεύγει ως κλέφτης στα βουνά της Β. Χαλκιδικής. Αργότερα, τον βλέπουμε να εργάζεται ως «σερδάρης», ένα είδος αστυνομικού στο Άγιο Όρος. Στη Συκιά γίνεται πολύ αγαπητός, και συναντά πατριώτες με τις ίδιες επαναστατικές ιδέες, έτοιμους ακόμα και να θυσιάσουν μαζί του, για χάρη της πατρίδας!

(Φωτογραφία 3)

Η Συκιά, άλλωστε, ήταν πάντοτε γνωστή για τον ανυπότακτο και ετοιμοπόλεμο χαρακτήρα των κατοίκων της. Ας δούμε την παρακάτω επιστολή:

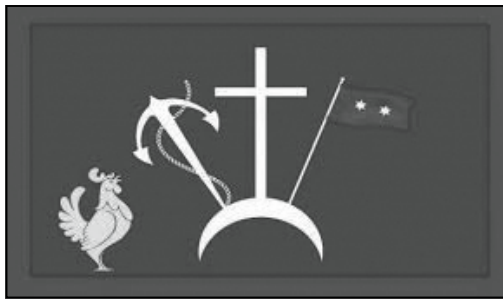
(Φωτογραφία 4)

Η παραπάνω επιστολή εστάλη από τους Συκιώτες προς τον Εμμανουήλ Παπά, την Τρίτη 31-5-2021, και την υπογράφουν οι «...από συκιάν χώραν: **μανολάκις, θεοδόσις και αναστάσις**»,

ενώ ο συγγραφέας της φαίνεται να είναι ο πρώτος των τριών. Τόσο οι δύο πρώτοι, των οποίων η ταυτότητα έχει επισημανθεί και σε παλαιότερο έγγραφο του 1814 (Μανολάκης του Αγγελή και Θεοδόσης του Στάμου), όσο και ο τρίτος υπογράφων (Αναστάσης) ήταν φανερά εγγράμματοι κάτοικοι της Συκιάς, αποτελούσαν μάλλον μέλη της δημογεροντίας και, προφανώς, ήταν μνημένοι στα της Επανάστασης. Η επιστολή αναφέρει ακριβώς τα εξής:

«την σοφωτάτην ευγένειαν ταπεινώς προσκυνώμεν, ήδιστα προσαγορεύμεν.

και τη ειδοποιώ τον ερχό(μο)ν μου, ότι τη τρίτη ώρα της νυκτός της τρήτης ήλθον εδώ εις την συκιάν, και της

Φωτογραφία 2: Η επαναστατική σημαία της Χαλκιδικής με τα διάφορα σύμβολά της. Αριστερά, ο πετεινός συμβολίζει το «ζύπνημα», την αφύπνιση.

Φωτογραφία 3: Το παραδοσιακό πατρικό σπίτι των απογόνων του Στάμου Χάψα, όπως διασώζεται σήμερα στη Συκιά, εκεί πάνω ψηλά, στις παρυφές του βουνού.

τέσσερις ώρες της ημέρας, ήθελαν είδισις από Πολύγερον, ότι ήλθον τριακόσιοι άνθρωποι από Θεσσαλονίκη, λέγω ένας τζερίμπασις, και εκούρτισαν τον πόλεμον οι πολυγερινοί, και τους επέστρεψαν όλους με φρικτόν πόλεμον. Διό και αμέσως σας πληροφορώμεν, όσως τάχως. Οπού λάμβοντας το παρόν μου αμέσως να εύγη ασκήρη έξω, δια να έλθη να μας προφθάση. και τώρα είναι καιρός οπού να φανώμεν άξιοι μεκεδόνες, όθεν το ογληγορότερον να προφθάσητε, επειδή καιρός δεν απόμεινε να μας πρισμένη, και ημείς σήμερα συν θεώ αγίω εκηνήσαμεν διά να τους προφθάσωμεν και ο άγιος θεός και η κυρία θεοτόκος, να μας δίδη ρώσιν και δύναμιν, και η ευγένειά σου ως βοηθός και αντιλείπτωρ των χριστιανών. αμέσως να δώσης χείραν βοηθείας, εις τους αδερφούς μας χριστιανούς, ταύτα προς είδισίν σας, και σας προσμένωμεν.

μαΐου 31 ημέρα τρήτη. από συκιάν χώραν: μανολάκις, θεοδόσις και αναστάσις».

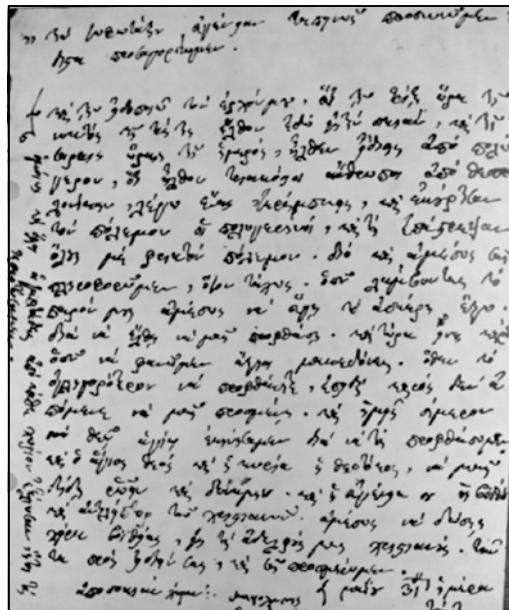
ομοίως και όλοι οι ζαπιτάδες από κάθε χωρίον ετελίωσαν έτσι τους εσκοτώσαμεν (αριστερά της επιστολής).

Είναι, πραγματικά, μια επαναστατική και συνάμα συγκινητική επιστολή, που εκπέμπει το μήνυμα της ενότητας όλων απέναντι στον κοινό εχθρό. Φαίνεται ξεκάθαρα πως υπήρχε οργάνωση και δίκτυο συχνής επαφής και επικοινωνίας των Συκιωτών με τον Εμμ. Παπά, αφού του δίνουν έγκαιρα τις πληροφορίες για τα γεγονότα του Πολυγύρου. Από την ίδια την επιστολή αποδεικνύεται το υψηλό αίσθημα ευθύνης και πατριωτισμού των κατοίκων της Συκιάς αλλά και η υψηλή υπηρεσιακή τους ετοιμότητα για πόλεμο, αφού δηλώνεται καθαρά η ύπαρξη έτοιμου ένοπλου ετομοπόλεμου σώματος. Το ένοπλο αυτό σώμα είναι γνωστό και από προγενέστερα γεγονότα. Συγκεκριμένα, τον Ιούλιο του 1814, οι Μονές του Αγίου Όρους, μπροστά σε μια επικείμενη επίθεση των πειρατών, ζητούν τη βοήθεια των «αρματολών του Λογγού (Συκιάς)», οι οποίοι ανταποκρίνονται άμεσα. «...οι πειραταί έδωσαν αλληλοδιαδόχως μάχας κατά ξηράν... με τα τοπικά αποσπάσματα (Αγ. Όρους) ενισχυμένα υπό των Συκιωτών αρματολών...» (Αλ. Λαυριώτου, 181). Την ετοιμότητα του ένοπλου σώματος των Συκιωτών και την υψηλή αποδοχή και εμπιστοσύνη, που απολάμβανε και από άλλες ένοπλες δυνάμεις εκτός της Χαλκιδικής χερσονήσου, αποδεικνύει ακόμα μια επιστολή (22 Οκτωβρίου 1821) του Ολύμπιου οπλαρχηγού Διαμαντή Νικολάου προς τον

Παπά, με την οποία τον πληροφορεί ότι ετοιμάζεται να συνδράμει κι αυτός στον Αγώνα, όχι όμως άμεσα, και του υποδεικνύει να ζητήσει βοήθεια από τους Συκιώτες (Βακαλόπουλος 173-175). Δεν είναι ακόμα τυχαίο ότι στην προσωπογραφία των αγωνιστών του 1821 από τη Χαλκιδική (Παπαοικονόμου, 561-587) οι έχοντες καταγωγή από τη Συκιά αποτελούν την πολυπληθέστερη ομάδα.

Βλέπουμε από την επιστολή ότι οι Συκιώτες λαμβάνουν ενεργό μέρος στον Αγώνα, ξεκινώντας άμεσα, για να συναντήσουν τους υπόλοιπους επαναστάτες. Λίγες μέρες αργότερα, ενώνονται με τους Βαβδινούς, τους επαναστάτες των Βασιλικών και το σώμα του συγχωριανού τους, Καπετάν Χάψα.

Και ενώ, λοιπόν, έτσι είχαν τα πράγματα, τα δύο μεγάλα εκστρατευτικά σώματα ξεκινούν από τη χερσόνησο του Άθωνα, με κατεύθυνση τη Θεσσαλονίκη. Αφού εξοντώνουν εύκολα τη φρουρά των Τούρκων στον Πρόβλακα, κατόπιν χωρίζονται. Το τμήμα του Παπά, αποτελούμενο, όπως είπαμε, από 2.000 άνδρες, από τους οποίους οι 1.000 ήταν μοναχοί, κινείται προς τη Β. Χαλκιδική και μέσω του Χολομώντα και της Ρεντίνας, συναντά ένα σώμα των Τούρκων, και μετά από μια άνιση μάχη, αναγκάζεται να οπισθοχωρήσει. Το άλλο τμήμα των 2.000 ανδρών, υπό την ηγεσία του Χάψα, περνά από την κεντρική Χαλκιδική, και μέσω Αρναίας, Πολυγύρου, Γαλάτιστας, Βασιλικών, φτάνει ως το Σέδες, στη σημερινή Γεωργική Σχολή –λίγα χιλιόμετρα, δηλαδή, έξω από τη Θεσσαλονίκη, αφού προηγουμένως έχει δώσει νικηφόρα μάχη κατά του ιππικού του Αχμέτ Μπέη και αφού έχει ερη-

Φωτογραφία 4: Επιστολή Συκιωτών προς τον Εμμανουήλ Παπά (31-5-1821) (Βακαλόπουλος, 60)

μώσει όλα τα τουρκοχώρια, που συνάντησε στον δρόμο του. Τότε θα μπορούσε να γίνει προσπάθεια κατάληψης της Θεσσαλονίκης, γεγονός που, όμως, δε συνέβη. Οι λόγοι είναι πολλοί. Δεν υπήρχε άμεση συνεννόηση μεταξύ των δύο στρατευμάτων, που τα χώριζαν οι ορεινοί όγκοι του Χορτιάτη. Ακόμη, δεν υπήρχε έμπειρος στρατιωτικός ηγέτης να κατευθύνει τις ενέργειες, ούτε ακόμα στρατιωτική υποστήριξη από τις άλλες περιοχές της Μακεδονίας, και η υποστήριξη από ναυτικές δυνάμεις ήταν πενιχρή. Στα στρατόπεδα των Ελλήνων, μετά τον αρχικό ενθουσιασμό, επέρχονται οι δυσκολίες, αφού η οικονομική υποστήριξη του Παπά σε τρόφιμα, πολεμοφόδια, μεταφορές κ.λπ. τελειώνει.

Οι Τούρκοι της Θεσσαλονίκης δέχονται, πλέον, τη βοήθεια του Μπαϊράμ Πασά, από τη Δράμα, ο οποίος, με

3.000 πεζούς και 5.000 ιππικό, κατευθύνεται προς τη Θεσσαλονίκη. Σκοπός του είναι να κατευθυνθεί προς τη Ν. Ελλάδα, αφού πρώτα καταπνίξει την Επανάσταση στη Χαλκιδική. Η αντίσταση του βόρειου τμήματος του στρατού, με τον Παπά, είναι πενιχρή, και οι Τούρκοι φθάνουν, σχετικά εύκολα, στη Θεσσαλονίκη. Το σώμα του Παπά υποχωρεί, αρχικά προς τον Πολύγυρο και κατόπιν προς την Κασσάνδρα.

Ο Μπαϊράμ Πασάς, αφού οργανώνει περισσότερο τον στρατό του και εκτιμά την κατάσταση, αποφασίζει να στείλει κατά του Χάφα στρατό από 5.000 πεζούς και πολλούς ιππείς. Αρχικά, κατά του στρατού των επαναστατών εκστρατεύει ο Αχμέτ Μπέης των Γιαννιτών. Στην πεδιάδα του Σέδες, η μάχη θα ήταν όλως άνιση, γι' αυτό και αποφασίζεται η οπισθοχώρηση, στους πρόποδες του βουνού Βούζιαρη, μετά τα Βασιλικά και πριν από τη Μονή της Αγίας Αναστασίας, στην τοποθεσία που λέγεται «Κούτσουρο» ή «Του Τσελέπη η Πέτρα». Πολλά γυναίκοπαιδα μεταφέρονται στο μοναστήρι, και, κατόπιν, λίγο πριν από την τελική μάχη, κατορθώνουν να διαφύγουν προς τις ακτές και, μέσω Αγίου Νικολάου, να μεταβούν στα νησιά του Β. Αιγαίου. Ο στρατός του Αχμέτ Μπέη λεηλατεί ολοκληρωτικά τα Βασιλικά, προβαίνοντας σε κάθε είδους ακρότητες κατά του άμαχου πληθυσμού.

(Φωτογραφία 5)

Η τελική μάχη δίνεται την 10η (ή την 13η) Ιουνίου. Με τον Καπετάν Χάφα είχαν μείνει μόνο 200 περίπου πολεμιστές, μεταξύ των οποίων 63 Συκιώτες, οι οποίοι έμειναν, μέχρι και τελευταίας στιγμής, δίπλα στον καπετάνιο τους. Να πώς περιγράφει ο ιστορικός Ι. Βασδραβέλης στο βιβλίο του «Οι Μακεδόνες εις τους υπέρ της ανεξαρτησίας αγώνες», σελ. 107-110, τον ηρωικό θάνατο του καπετάν Χάφα, στη μάχη των Βασιλικών (13-6-1821) «... Εντός ολίγου, όμως, κατέφθασεν το κύριον σώμα του Μπαϊράμ Πασά και επανήρχισε ο αγών σφοδρότατος. Ο Χάφας εμάχετο όρθιος ως λέων και δια κραυγών και ύβρεων απέκρουε τους εχθρούς. ΑΛΛ' ο αγών δυστυχώς ήτο άνισος, οι εχθροί ήσαν δεκαπλάσιοι και άπαντες του τακτικού στρατού. Τα παλικάρια του Χάφα έπιπτον το εν κατόπιν του άλλου και τελικώς ο ηρωικός αρχηγός τεθείς επι κεφαλής των υπολοίπων και των εκ Βάβδου οπλαρχηγών Χαλάτη, Τουρλάκη και Καραγιάννη, αφού ανέσπασε την μά-

χαιραν, ερρίφθη εις το μέσον του εχθρικού στρατού και μετά λυσσώδη και φρικαλέον αγώνα έπεσεν ενδόξως επί του πεδίου της τιμής μαζί με όλα του τα παλικάρια της Συκιάς και τους οπλαρχηγούς της Βάβδου...»

Η τοποθεσία, όπου έγινε η θυσία, στο 300 χιλιόμετρο της οδού Θεσσαλονίκης - Πολυγύρου, ονομάζεται σήμερα «Τα Σ'κιωτούδια» ή, αλλιώς, «Οι Κομμένοι»! Το σημείο βρίσκεται ακριβώς στα σύνορα των νομών Θεσσαλονίκης - Χαλκιδικής. 68 νεκροί, από τη μια, πάνω από πεντακόσιοι, από την άλλη! Δεν είναι, μάλιστα, λίγοι αυτοί που αποκαλούν τη θυσία αυτή σαν τις «Θερμοπύλες» της Χαλκιδικής! Όπως και να 'ναι, αποτελεί το πιο μεγάλο σύμβολο πατριωτισμού για ολόκληρο τον Νομό μας, και όχι μόνο! Η κοινότητα της Συκιάς, το 1960, έστησε στο σημείο της θυσίας περιφραγμένη μαρμαρίνη αναθηματική στήλη, στην οποία αναγράφονται τα εξής: «ΠΕΡΙΕ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ ΤΟΥΤΟΥ ΕΠΕΣΕΝ ΜΑΧΟΜΕΝΟΣ Ο ΚΑΠΕΤΑΝ ΧΑΨΑΣ ΜΕ ΤΑ 63 ΠΑΛΙΚΑΡΙΑ ΤΟΥ ΕΚ ΣΥΚΙΑΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΙΝ ΤΟΥ 1821». Το 1997, εκεί κάτω από τη μονή της Αγίας Αναστασίας, ανάμεσα στο λοφάκι «Βούζιαρης» και στον ποταμό Ανθεμούντα, έχει ανεγερθεί, με πρωτοβουλία του Παγκαλικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης «Ο Αριστοτέλης», μεγαλοπρεπές μνημείο, όπου μεταφέρθηκε και η πρώτη αναθηματική στήλη του 1960. Στο μνημείο στήθηκε μεγάλο άγαλμα του Καπετάν Χάφα και ακριβώς πίσω -ορειχάλκινη το ίδιο- αναπαράσταση της μάχης. Δυστυχώς, το δεύτερο αυτό τμήμα έχει κλαπεί/αφαιρεθεί, ένα γεγονός πολύ λυπηρό, μια βεβήλωση και ζημιά, που θα αποκατασταθεί οπωσδήποτε.

Φωτογραφία 5: Η πεδιάδα, όπου διεξήχθη η μάχη, τον Ιούνιο του 1821, σε ένα εντυπωσιακό πλάνο από ψηλά.

Φωτογραφία 6: Άγημα -αντιπροσωπεία των σχολείων του Γυμνασίου και του Λυκείου Συκιάς, με τον συνοδό καθηγητή τους, κ. Χρήστο Χατζάρα, μπροστά στο μνημείο.

Κάθε δεύτερη Κυριακή του Ιουνίου, τελείται δοξολογία, στο μοναστήρι της Αγίας Αναστασίας, και επιμνημόσυνη δέηση, στο Μνημείο. Το Σχολείο μας συμμετέχει ενεργά, με την παρουσία αγήματος -σημαιών, μαθητών και συνοδών καθηγητών- σ' αυτήν την εκδήλωση.

(Φωτογραφία 6)

Μετά τη μάχη των Βασιλικών, ο Μπαϊράμ βάζει φωτιά στο μοναστήρι της Αγίας Αναστασίας και καίει, ακόμα, τα χωριά Γαλάτιστα, Βάβδο και ολοκληρωτικά τον Πολύγυρο. Πολλοί άμαχοι καταφεύγουν στα νησιά, ενώ οι ένοπλες δυνάμεις στο Άγιο Όρος, και κυρίως στην Κασσάνδρα, οχυρώνοντας την Ποτιδαία. Ο Μπαϊράμ, αφού

καταστρέφει πολλές περιοχές της Χαλκιδικής, κατευθύνεται, πλέον, προς τη Ν. Ελλάδα, αφήνοντας στη θέση του τον Γιουσούφ. Ο Εμμ. Παπάς, από την Κασσάνδρα πλέον, ζητά απεγνωσμένα βοήθεια κάθε είδους, τόσο από τις Μονές όσο και από τον Δ. Υψηλάντη, όμως χωρίς άμεση ανταπόκριση. Μια βοήθεια 600 συνολικά ανδρών, που καταφθάνει από τους οπλαρχηγούς του Ολύμπου αργότερα, αποχωρεί. Τον Ιούλιο, επαναστατικά τμήματα κάνουν κρυφά επιδρομές στο στρατόπεδο των 4.500 Τούρκων, κοντά στον Άγιο Μάμα, και τους προκαλούν σημαντικές φθορές, παίρνοντας αρκετά εφόδια και σκοτώνοντας περί τους 500. Ο Σουλτάνος, ανησυχώντας πολύ για την κατάσταση που επικρατεί σ' ολόκληρο τον ελλαδικό χώρο, διορίζει νέο διοικητή της Θεσσαλονίκης τον Μεχμέτ Εμίν ή, αλλιώς, Αβδούλ Αβούδ. Ο τελευταίος καταφθάνει στις 28 Οκτωβρίου στην Ποτίδαια, με 17.500 πεζούς και 500 ιππικό, και ζητά από τους 1.000 (ή, κατ' άλλους, 600) υπερασπιστές της Κασσάνδρας να παραδοθούν. Αυτό, φυσικά, δεν γίνεται, και επακολουθεί μεγάλη μάχη, με πολλές απώλειες από την τουρκική πλευρά, οι οποίοι, τελικά, με ένα τέχνασμα, κατόρθωσαν να διασπάσουν την ηρωική άμυνα. Ακολουθεί μάχη σώμα με σώμα, με ακόμα πιο πολλές απώλειες για τους Τούρκους, ώσπου να επέλθει, τελικά –στις 30 Οκτωβρίου– η ολοκληρωτική καταστροφή και λεηλασία της Κασσάνδρας, που έμεινε στην Ιστορία ως «Χαλασμός» ή «Ολοκαύτωμα». Όσοι κατάφεραν να σωθούν, καταφεύγουν στα νησιά του Β. Αιγαίου. Ο Εμμ. Παπάς, από τη χερσόνησο του Άθωνα, και ενώ κατευθύνεται προς την Ύδρα, πεθαίνει πάνω στο πλοίο, από καρδιακή προσβολή. Οι Τούρκοι εισβάλλουν, τελικά, ακόμα και στο Άγιο Όρος, όπου επιβάλλουν βαριά φορολογία, εγκαθιστούν φρουρά, τουλάχιστον 3.000 ανδρών, και λεηλατούν τις Ιερές Μονές, επί εννέα χρόνια, που διέμεναν εκεί.

Με την ολοκληρωτική καταστροφή πάνω από 42 χωριών, η **Επανάσταση στη Χαλκιδική, κάπως έτσι, φτάνει (προς το παρόν) στο τέλος της...** Και γράφω «προς το παρόν», γιατί, αργότερα και μέχρι να επέλθει η απελευθέρωση, στα 1912, έγιναν κι άλλες επαναστάσεις, όπως, για παράδειγμα, αυτή του 1854, όταν ο Τσάμης Καρατάσος, φθάνοντας από τα νησιά, ξεκινά την Επανάσταση στη Μακεδονία, από τη Συκιά, όπου καίει ζωντανούς, μέσα στο ναό του Αγίου Αθανασίου, ολόκληρη την τουρκική φρουρά των 130 ανδρών, μαζί με τα άλογά τους, γεγονός, όμως, που δεν αφορούν την παρούσα εργασία.

Ως επίλογος

Ως Συκιώτισσα, αναφέρθηκα περισσότερο σε πρόσωπα και σε γεγονότα, που αφορούν άμεσα το χωριό μου, χωρίς αυτό, βέβαια, να σημαίνει ότι δεν αναγνωρίζω την εξίσου μεγάλη προσφορά και όλων των υπολοίπων χωριών της Χαλκιδικής μας! Το ακριβώς αντίθετο, μάλιστα! Όλοι προσέφεραν το ίδιο σ' αυτόν τον κοινό Αγώνα, ο καθένας με τον τρόπο του. Όλοι ενωμένοι! Και ο Αγώνας αυτός, οι θυσίες αυτές, σίγουρα, δεν πήγαν χαμένες! Πα-

τί βοηθήσαμε πάρα πολύ τις νότιες περιοχές της χώρας, δίνοντάς τες τον χρόνο να οργανωθούν καλύτερα, αφού καθυστερήσαμε, επί τόσους μήνες, τα στρατεύματα του εχθρού, προκαλώντας τους, μάλιστα, και αμέτρητες απώλειες! Ακόμα, με τον ξεσηκωμό μας τονώσαμε το ηθικό και των υπόλοιπων Ελλήνων και αυξήσαμε το πατριωτικό τους αίσθημα, δίνοντας εμείς πρώτοι το παράδειγμα της παλικαριάς και της αυτοθυσίας για την τιμή του έθνους! Αυτή, όμως, η προσφορά της Χαλκιδικής, δυστυχώς, δεν έχει αναγνωριστεί όσο της αξίζει. Και πάνω σ' αυτό θα πρέπει εμείς οι Χαλκιδικιώτες να βοηθήσουμε όλοι, ώστε να αποκατασταθεί αυτή η αδικία, παράβλεψη, παράλειψη –για να το πω έτσι. Γιατί από τα σχολικά βιβλία δεν μαθαίνουμε σχεδόν τίποτα για την Επανάσταση της Χαλκιδικής, τη μάχη των Βασιλικών κ.λπ. Φτάνουμε, μάλιστα, στο σημείο να λέμε «...ο Χάψας ως νέος Παπαφλέσσας», ενώ, στην πραγματικότητα, ισχύει το ακριβώς αντίθετο: «...ο Παπαφλέσσας είναι ο νέος Χάψας...», αφού η θυσία στο Μανιάκι έγινε 4 χρόνια αργότερα από αυτή των Βασιλικών...

Σας ευχαριστώ πολύ και σας συγχαίρω για όλες τις πρωτοβουλίες σας, όπως και γι' αυτόν τον διαγωνισμό, που μου δώσατε την ευκαιρία και την τιμή να συμμετέχω.

Με εκτίμηση

Αναστασία Συνιώρη, μαθήτρια της Γ' τάξης του Γυμνασίου Συκιάς

ΕΠΙΛΟΓΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ

- Αρχείο Αθωνικής Μονής Αγίου Παντελεήμονος (ΑΑ-ΜΑΠ)
- Βασδραβέλης Ι. - Οι Μακεδόνες εις τους υπέρ της ανεξαρτησίας αγώνας
- Βακαλόπουλος Απ. - Ιστορία της Μακεδονίας, Εκδόσεις Βάνιας, Θεσσαλονίκη, 1988
- Βακαλόπουλος Ε. - Εμμανουήλ Παπάς, Αρχηγός και υπερασπιστής της Μακεδονίας. Η ιστορία και το αρχείο της οικογένειάς του, Θεσσαλονίκη 1981
- Ιορδάνογλου Αντ. - Ανεξερεύνητη Κεντρική Μακεδονία, Road Editions, Αθήνα, 1992
- Κασομούλης Κ. Ν. - Ενθυμήματα στρατιωτικά της Επανάστασης των Ελλήνων 1821 - 1833, Εκδοτικός οίκος Δημιουργία, Αθήνα, 1997
- Λαυριώτου Αλ. - Το Άγιον Όρος μετά την οθωμανική κατάκτηση, Επετηρίς Εταιρείας Βυζαντινών Σπουδών, ΛΒ', Αθήνα 1963
- Παπαοικονόμου Ν. - Προσωπογραφία Αγωνιστών του 1821 από τη Χαλκιδική και τη Θεσσαλονίκη, Θεσσαλονίκη 2016
- Παπαστεφάνου Β. - Ο Εμμανουήλ Παπάς και η επανάσταση στη Χαλκιδική κατά το 1821, Αθήνα, 1970.
- Τρικoupης Σπ. - Ιστορία της Ελληνικής επανάστασης, Εκδόσεις Χ. Ποβάνης.
- Φιλήμονος Ι. - Δοκίμιον Ιστορικόν περί της Ελληνικής Επανάστασης, τ.3, τ.4, Αθήνα 1960, 1961
- ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ, 4.000 ΧΡΟΝΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ, Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα, 1982
- ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ, Εκδοτικός οίκος Αδελφών Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη, 1992
- ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ (άρθρα από διάφορα τεύχη)

Ο ΒΟΜΒΑΡΔΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΥ ΚΟΛΟΦΩΝΙΟΥ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΣΥΜΜΑΧΟΥΣ ΣΤΗ «ΧΡΟΥΣΩ» ΠΑΛΙΟΥΡΙΟΥ, ΤΗΝ 30ή ΜΑΡΤΙΟΥ 1943, ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΓΕΡΜΑΝΙΚΗΣ ΚΑΤΟΧΗΣ⁽¹⁾

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΣΤΡΑΤΗΣ,

Πλοίαρχος Π.Ν. ε.α. - Οικονομολόγος

Στην περιοχή «Χρούσω» του Παλιουρίου, μια εξαιρετικής ομορφιάς περιοχή, όπου λειτούργησε για κάποια χρόνια, μετά το 1962, το ξενοδοχείο «Ξενία», υπήρχε ένα εργοστάσιο επεξεργασίας της ρητίνης των πεύκων, με σιδερένια προβλήτα στην προκυμαία, το οποίο πρωτολειτούργησε στο τέλος της δεκαετίας του 30, με πρώτη ύλη τη ρητίνη, η οποία συλλεγόταν τόσο από την περιοχή της πευκόεσσας Κασσάνδρας, όσο και από τη Σιθωνία, απ' όπου η ρητίνη μεταφερόταν με καΐκια, από τη Σκάλα της Νικήτης. Στην εικόνα (1) απεικονίζεται η περιοχή, με φωτογραφία εκείνης της περιόδου.

Το εργοστάσιο αυτό παρήγαγε κολοφώνιο και νέφτι, σημαντικές πρώτες ύλες στην πολεμική βιομηχανία. Αμέσως μετά την κατάληψη της Ελλά-

δας, οι Γερμανοί ενδιαφέρθηκαν για το εργοστάσιο, το οποίο επίταξαν, το καλοκαίρι του 1941, μαζί και τα πλοία, που έφερναν το ρετσίνι από τη Σκάλα της Νικήτης και από τα διάφορα άλλα σημεία συγκέντρωσης, και το λειτουργούσαν προς ίδιον όφελος. Το ρετσίνι και τα υποπροϊόντα του, το τερεβινθέλαιο (νέφτι) και το κολοφώνιο, τα προωθούσαν στη Θεσσαλονίκη και από κει, με τρένα, τα μετέφεραν στη Γερμανία, για τις ανάγκες της πολεμικής τους βιομηχανίας.

Όμως, η περιοχή αυτή, ιδιαίτερα ένας όρμος, πιο πριν προς το Πευκοχώρι, η «Καναπίτσα», καθώς και ο πιο κάτω όρμος του Αγίου Νικολάου, ήταν δύο από τα σημεία διαφυγής, προς τα Τουρκικά παράλια και από εκεί προς τη Μέση Ανατολή, των Ελλήνων αγωνιστών της Εθνικής Αντίστασης. Δύο Χαλκιδικιώτες αξιωματικοί, ο Άγγελος Αγαπητός, από την Ορμύλια, και ο Ιωάννης Κώνστας, από την Βάλτα (Κασσάνδρεια), που προσπαθούσαν να διαφύγουν μαζί με άλλους προς τη Μέση Ανατολή, γνώριζαν τη σπουδαιότητα του εργοστασίου της Χρούσου, και έβαλαν στόχο την κατα-

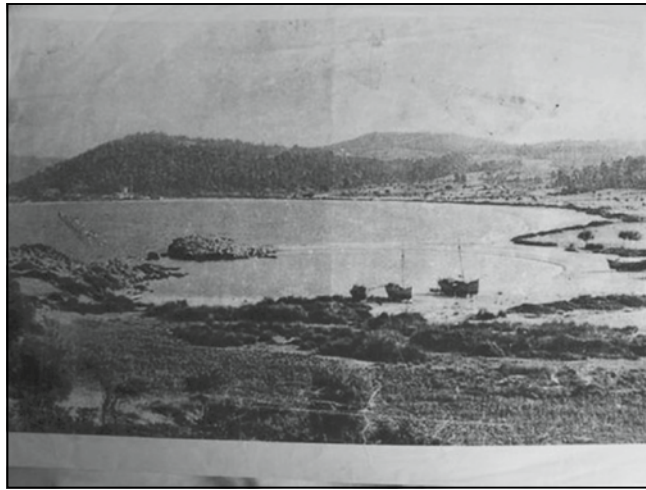
στροφή του. Συγκεκριμένα, ο Άγγελος Αγαπητός, από την Ορμύλια, έλεγε στους Νικητιανούς συναγωνιστές του, μνημένα μέλη του Δικτύου: «Όταν, με το καλό, περάσω κι εγώ στη Μέση Ανατολή, το πρώτο που θα ζητήσω από την εκεί ηγεσία, είναι να βομβαρδιστεί αυτό το εργοστάσιο»⁽²⁾. Η διαφυγή του Άγγελου Αγαπητού

έγινε τον Δεκέμβριο του 1942. Είχε προηγηθεί η φυγή του ταγματάρχη Ιωάννη Κώνστα, τέλος Απριλίου του 1942, ο οποίος είχε μαζί του τον Σκότο αντισμήναρχο Έντουαρντ Χάουελλ⁽³⁾, μετέπειτα αρχηγό της Βρετανικής Βασιλικής Αεροπορίας.

Το ιστορικό της καταστροφής του εργοστασίου κολοφωνίου, στη Χρούσω Παλιουρίου, με βομβαρδισμό από βρετανικό υποβρύχιο, την 30 Μαρτίου 1943

Εκ του αποτελέσματος διαπιστώνεται ότι ο Άγγελος Αγαπητός, πιθανόν σε συνεργασία με τον ταγματάρχη Κώνστα και τον Άγγλο αντισμήναρχο Έντουαρντ Χάουελ, μετέφεραν τις ανάλογες πληροφορίες στη Διοίκηση της Μέσης Ανατολής, και το εργοστάσιο κολοφωνίου στο Παλιούρι μπήκε στους συμμαχικούς στόχους. Στην εικόνα (1), η οποία είναι τραβηγμένη από την απέναντι πλευρά του όρμου της Χρούσω, περίπου στο 1940-41, όπως δείχνουν τα στοιχεία της, φαίνεται ξεκάθαρα η περιοχή του εργοστασίου και τα καΐκια που ναυλοχούσαν στον όρμο. Στο βάθος, το εργοστάσιο με την καμινάδα του, και μπροστά στο εργοστάσιο υπάρχουν δύο καΐκια ιστιοφόρα, τραβηγμένα στην στεριά. Η περιοχή ήταν σχετικά δύσκολα προσβάσιμη από τη θάλασσα, λόγω της ιδιομορφίας της.

Επειδή υπάρχει διάχυτη η εντύπωση στην Κασσάνδρα, αλλά και στη Νικήτη⁽⁴⁾, ότι η καταστροφή του εργοστασίου έγινε τον Ιούλιο του 1943, από το ελληνικό υποβρύχιο «Κατσώνης» ή «Παπανικολής», διεξήγαγα έρευνα στα αρχεία του Πολεμικού Ναυτικού, και

Εικόνα 1

το συμπέρασμα είναι ότι τα ελληνικά υποβρύχια δεν εκτέλεσαν τέτοια αποστολή. Μάλιστα, οι άνθρωποι των υποβρυχίων μου είπαν ότι δεν ήταν επιχειρησιακά δυνατή μια τέτοια αποστολή, λόγω εξοπλισμού. Δεν υπάρχει πουθενά στα αρχεία του Πολεμικού Ναυτικού καταγεγραμμένη ανάλογη αποστολή για ελληνικό υποβρύχιο. Τα γεγονότα, όπως έχουν καταγραφεί στο ημερολόγιο του πλοίου, που εκτέλεσε τον βομβαρδισμό, όπως θα φανεί στην συνέχεια, έχουν ως εξής:

Την εντολή για τον βομβαρδισμό του εργοστασίου, την έλαβε και την εκτέλεσε το βρετανικό υποβρύχιο HMS PARTHIAN (N 75),⁽⁵⁾ με κυβερνήτη τον υποπλοίαρχο RN St. John, την 30η Μαρτίου 1943, το οποίο απεικονίζεται στην εικόνα (2).

Συγκεκριμένα, όπως αναγράφεται στα βρετανικά αρχεία (Ημερολόγιο του πλοίου), «...το πρωί της 30ης Μαρτίου 1943, το HMS Parthian, βομβάρδισε στην Ελλάδα ένα εργοστάσιο, δίπλα στο ακρωτήριο Παλιούρι. Από το μπροστινό πυροβόλο των 4" εβλήθησαν εβδομήντα οκτώ βλήματα, εκ των οποίων τα εξήντα οκτώ, χτύπησαν τον στόχο. Στην σιδερένια προβλήτα, που υπήρχε μπροστά από το εργοστάσιο, για το φόρτωμα και το ξεφόρτωμα των καραβιών, που έφερναν τη ρητίνη των πεύκων, ήταν αγκυροβολημένα τέσσερα καΐκια, τα οποία καταστράφηκαν ολοσχερώς. Ακόμη χτυπήθηκαν πλευρικά, άλλα πέντε καΐκια, τα οποία ήταν στην παραλία, τα οποία επίσης καταστράφηκαν. Ένα από τα τέσσερα καΐκια δεν έχει ταυτοποιηθεί, τα άλλα ήταν η «Ευαγγελίστρια» (CHI 73), «Μαρία» και VOL 252 «Άγιος Σπυρίδων». Η Ανώτατη Ναυτική Γερμανική Διοίκηση επιβεβαίωσε πως τα τέσσερα καΐκια πήραν φωτιά.

Παραθέτω το Αγγλικό κείμενο, όπως έχει καταχωρηθεί στο ημερολόγιο του πλοίου:

30 Mar 1943

«In the morning HMS Parthian (Lt. M.B. St. John, RN) bombed a factory near Cape Paliuri, Greece.

Seventy-eight rounds were fired, sixty-eight fell in the target area. Also four caiques were destroyed and the hulls of five more that were on the beach were also destroyed. One of the four caiques is so far not identified the others were Evangelistria, CHI 73 / Maria and Vol 252 / Agios Spiridon. The German Naval High Command confirmed that four caiques had been set afire».

Στην εικόνα 4, η οποία δημοσιεύτηκε σε βρετανική εφημερίδα της εποχής, και είναι τραβηγμένη από τον πυργίσκο του υποβρυχίου, δείχνει την πλώρη του υποβρυχίου και, στο βάθος, το εργοστάσιο κολοφωνίου, στη Χρούσω του Παλιουρίου, να φλέγεται, ενώ, κάτω αριστερά, διακρίνεται το πυροβόλο των 4", με το οποίο το υποβρύχιο βομβάρδισε το εργοστάσιο.

Την εικόνα 4 της αγγλικής εφημερίδος συνόδευε ένα κείμενο, το οποίο σε μετάφραση έλεγε: «Το HMS Parthian, προσεγγίζει την ακτή Καμαβίτσα, (Σημ.: Είναι λάθος. Προφανώς, είδαν στον ναυτικό χάρτη την κοντινή αναγραφή της περιοχής «Καναπίτσα», προς το Πευκοχώρι), κατά τη διάρκεια βομβαρδισμού του εργοστασίου κολοφωνίου-ρητίνης του Άξονα. Το πυροβόλο

του Υποβρυχίου, που φαίνεται στο πρόσπεγο, είναι έτοιμο να βάλει κατά της σιδερένιας αποβάθρας. Ακριβώς δεξιά του υποβρυχίου, τα φλεγόμενα καΐκια, που ήταν γεμάτα με νέφτι και ρετσίνη».

Για την ιστορία, η συλλογή και η επεξεργασία της ρητίνης, που είναι ένα προϊόν, από το οποίο ζούσαν εκατοντάδες οικογένειες στην Κασσάνδρα και στη Σιθωνία, και το συγκεκριμένο εργοστάσιο απασχολούσε αρκετό κόσμο, στην περιοχή του Παλιουρίου, ουδέποτε ξαναλειτούργησε μεταπολεμικά. Είναι σημαντικό να

Εικόνα 3. Ο θυρεός του βρετανικού υποβρυχίου HMS Parthian.

Εικόνα 2

Εικόνα 4

σκεφτούμε ότι η χαλέπιος πεύκη, που υπάρχει άφθονη στα δάση της Κασσάνδρας και της Σιθωνίας, η οποία παράγει τη ρητίνη (ρετσίνι), αποτελεί την πρώτη ύλη για την παραγωγή πάρα πολλών σημαντικών προϊόντων για τη βιομηχανία, σήμερα είναι υποβαθμισμένη η καλλιέργεια της.

Τα προϊόντα που παράγονται από τη ρητίνη είναι: Το τερεβινθέλαιο (κοινώς νέφτι) –το υγρό απόσταγμα της ρητίνης– που χρησιμοποιείται κυρίως ως διαλυτικό στην παρασκευή χρωμάτων, αρωμάτων, καλλυντικών, φαρμάκων, κ.λπ. Το κολοφώνιο –το στερεό απόσταγμα

της ρητίνης– χρησιμοποιείται στην τυπογραφία, στην υφαντουργία, στη μεταλλουργία, καθώς και στην παρασκευή ποικιλίας προϊόντων, όπως αντιδιαβρωτικά, αρωματικά κεριά, αδιάβροχα υλικά, τεχνητά δόντια, έμπλαστρα, συντηρητικά, προσθετικά γεύσης, χρώματα, φάρμακα, χαρτόκολλες, διάφορα γαλακτώματα, τσίχλες κ.λπ.

Η σημασία της ρητίνευσης στην προστασία των δασών είναι τεράστια. Οι ρητινοσυλλέκτες, εργαζόμενοι, κατά τους θερμούς θερινούς μήνες, μέσα σε αυτά, αποτελούν τους άμισθους φύλακες των δασών.

Σημειώσεις:

- (1) Τα γεγονότα αναφέρονται αναλυτικά στο βιβλίο του Απόστολου Στρατή «Η ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΚΑΤΟΧΗ ΣΤΗΝ ΚΑΣΣΑΝΔΡΑ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ – ΟΙ ΣΚΟΤΩΜΕΝΟΙ – ΤΟ ΜΑΚΕΛΕΙΟ ΤΗΣ ΒΑΛΤΑΣ», Εκδόσεις Μολύβι, ISBN 978-618-5398-39-2.
- (2) Άγγελος Μάντσιος, «Παγχαλκιδικός Λόγος», τεύχος 45
- (3) Πρόκειται για θρυλικό πρόσωπο στη Βρετανία, ο οποίος, στα επόμενα χρόνια, γίνεται αρχηγός της Βρετανικής Βασιλικής Αεροπορίας. Εξέδωσε ένα βιβλίο, το 1948, με τίτλο «Η φυγή προς την ζωή», όπου περιγράφει τα γεγονότα της αιχμαλωσίας του και, στη συνέχεια, της διαφυγής του προς τη Μέση Ανατολή.
- (4) Άγγελος Μάντσιος, «Παγχαλκιδικός Λόγος», τεύχος 45, «Το υποβρύχιο Κατσώνης, με πλοίαρχο το Λάσκο, βομβάρδισε και αχρήστεψε το εργοστάσιο της Χρούσου, κατακαίοντας ταυτόχρονα όλα τα αποθέματα σε ρετσίνι, νέφτι και κολοφώνιο. Ήταν 27 Ιουλίου του 1943, ανήμερα Αγίου Παντελεήμονα, όπως θυμόταν ο 13χρονος, τότε, γιος του Κάτσουλα, ο κορυφαίος ναυτικός μας, ο καπετάνιος ο Μίμης Ζαφειρούδης (1930 - 2017)»
- (5) Πρόκειται για ένα από τα βρετανικά υποβρύχια, τύπου Τ, τα οποία αναλάμβαναν τους προγραμματισμένους βομβαρδισμούς, διότι διέθεταν πυροβόλο 4", πράγμα που στερούσαν τα ελληνικά υποβρύχια.

ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΟΛΥΝΘΟ

Ένα μοναδικό πρωτότυπο εκπαιδευτικό πακέτο δημιούργησαν εκπαιδευτικοί της Χαλκιδικής. Στόχος τους ήταν, αφενός, να διευκολύνουν τους εκπαιδευτικούς και τους μαθητές, να κατανοήσουν την ιστορία και την αξία της ιστορικής πολιτιστικής κληρονομιάς της Αρχαίας Ολύνθου, αφετέρου, να οργανώσουν μια ολοκληρωμένη εκπαιδευτική επίσκεψη στην Αρχαία Όλυθο.

Τίτλος του εκπαιδευτικού πακέτου: «Διαδρομές στην Αρχαία Όλυθο»

Το εκπαιδευτικό αυτό πακέτο αποτελείται από 3 βιβλία:

- Βιβλίο εκπαιδευτικού
- Βιβλίο μαθητή
- Φύλλα εργασιών για το μαθητή

Το Δ.Σ. του Παγχαλκιδικού Συλλόγου εκφράζει θερμά συγχαρητήρια στους/στις εκπαιδευτικούς: Αδαμίδου Ραλλία, Δ/ντρια Δημ. Σχολείου Ποτίδαιας, Μισαηλίδη Βασιλείο, Δ/ντή Δημ. Σχολείου Ολύνθου, Παλαιολόγου Ευδοξία, Δ/ντρια 4ου Δημ. Σχολείου Ν. Μουδανιών, και Παρούση Ιφιγένεια, Δ/ντρια 1ου Δημ. Σχολείου Πολυγύρου για το σπουδαίο έργο τους.

ΠΑΡΑΚΛΗΣΗ Δ.Σ. ΓΙΑ ΠΛΗΡΩΜΗ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ

Λόγω έλλειψης άλλων εσόδων, εξαιτίας κυρίως της πανδημίας, υπάρχει ταμειακό πρόβλημα στον Σύλλογό μας. Γι' αυτό, σας παρακαλούμε για την καταβολή των συνδρομών 2021 και 2022, διότι είναι, πλέον, η μοναδική πηγή εσόδων του Παγχαλκιδικού Συλλόγου.

Υπενθυμίζουμε ότι η συνδρομή 15 Ευρώ τον χρόνο μπορεί να καταβληθεί ηλεκτρονικά στον λογαριασμό της Τράπεζας Πειραιώς IBAN **GR 8001712330006233040032572** ή στον Ταμία και σε οποιοδήποτε άλλο μέλος του Δ.Σ. (με συνεννόηση), καθώς και στους παρακάτω συνεργάτες/εισπράκτορες:

Ζηνοβία Πάχτα (τηλ. 6937313294) και **Ιπποκράτη Πάχτα** (τηλ. 6947145119), για Θεσ/νίκη και Αρναία.

Νικόλαο Πιτσόρλα, για Πολύγυρο και τα περίξ (τηλ. 6979816851)

Απόστολο Στρατή, για την Κασσάνδρα (τηλ. 6974400120)

Αστέριο Βαγγλή, για τα Ν. Μουδανιά (τηλ. 6979115978)

Σημειώνουμε ότι, σύμφωνα με ρύθμιση, που έκανε το Δ.Σ., με την καταβολή 30 ΕΥΡΩ των 2 τελευταίων ετών 2021 και 2022, καλύπτονται όλες οι συνδρομές των προηγούμενων ετών.

ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ ΤΟΥ 1821 (μικρό, χρηστικό, ανθολόγημα)

Επιμέλεια: ΜΙΧΑΗΛ ΘΕΜ. ΚΑΡΤΣΙΩΤΗΣ
τ. Εκπαιδευτικός - Επίτιμος Πρόεδρος
του Παγχαλκιδικού Συλλόγου «Ο Αριστοτέλης»

Ολίγα έως ελάχιστα είχαν γραφεί για την Επανάσταση της Χαλκιδικής του 1821, μέχρι τα μέσα του περασμένου αιώνα. Σήμερα, όμως, ένας ικανός αριθμός επιστημόνων και ερευνητών έχει ήδη γράψει και δημοσιεύσει αρκετά για τον ξεσηκωμό της Χαλκιδικής, την άνοιξη του 1821, τον λυσσώδη αγώνα των συμπατριωτών μας, το Ολοκαύτωμα της Κασσάνδρας και, τελικά, την ολική καταστροφή της ιδιαίτερης Πατρίδας μας, και έχει αξιολογήσει τις επιπτώσεις της θυσίας εκείνης, στην έκβαση του εθνικού απελευθερωτικού αγώνα.

Ο πρώτος, που έγραψε για την Επανάσταση της Χαλκιδικής του 1821, ήταν ο ιατρός **Γεώργιος Παπανικολάου**, από τον Πολύγυρο, ιδρυτής και πρώτος πρόεδρος του Παγχαλκιδικού Συλλόγου (Συνδέσμου τότε). Η εργασία του εκείνη δημοσιεύθηκε, για πρώτη φορά, το 1915, στο **Μακεδονικό Ημερολόγιο «Γόρδιος Δεσμός»** του Χρ. Γογούση, υπό τον τίτλο «Άγνωστοι σελίδες της Ελληνικής Επανάστασης», και, ακολούθως, το 1930, στη «Φωνή της Χαλκιδικής», σε συνέχειες, υπό τον τίτλο «Μια ιστορική ανασκόπηση του ρόλου τον οποίον έπαιξαν η Χαλκιδική κατά την επανάστασιν του 1821». Λόγω του εξαιρετικού ενδιαφέροντος η μελέτη αναδημοσιεύθηκε, το 1953, στις στήλες της ίδιας εφημερίδας.

Ο γιος του, **Νικόλαος Παπανικολάου**, Πρόεδρος του Παγχαλκιδικού Συλλόγου (1986-1993), με βάση την εργασία του πατέρα του, πραγματοποίησε στον Πολύγυρο, στις 17 Μαΐου 1987, ομιλία, ως πανηγυρικό της 166ης επετείου της Επανάστασης της Χαλκιδικής, η οποία, με χορηγία του επιτίμου Δημάρχου Πολυγύρου **Αθανασίου Καραγκάνη**, τυπώθηκε σε μικρό βιβλιαράκι και διανεμήθηκε δωρεάν σε όλα τα Σχολεία, τους Δήμους, τις Κοινότητες, τις Αρχές και τους Πολιτιστικούς Συλλόγους του Νομού.

Την Επανάσταση της Χαλκιδικής αναφέρουν όλοι σχεδόν οι μεγάλοι ιστορικοί του 19ου και του 20ού αι.: ο **Κωνσταντίνος Παπαρρηγόπουλος**, ο **Σπυρίδων Τρικούπης**, ο **Διονύσιος Κόκκινος**, ο **Κώστας Καλαϊτζής** και άλλοι, στα ογκώδη βιβλία τους, που είναι μάλλον απρόσιτα στο ευρύ κοινό. Όλοι τους κάνουν γενικές αναφορές στην εξέγερση της Χαλκιδικής, με αποκλίσεις ο ένας από τον άλλον, αλλά την εντάσσουν, με τον δικό του τρόπο ο καθένας, στο γενικό ιστορικό πλαίσιο του πρώτου έτους της Ελληνικής Επανάστασης.

Σύμφωνα με τον Χαλκιδικιώτη, γνωστό αρχιτέκτο-

να και ερευνητή, κ. **Γιάννη Αικατερινάρη** του Κύρκου, έγραψαν:

Από τους Πελοποννήσιους αγωνιστές και συγγραφείς:

- Ο **Γενναίος Κολοκοτρώνης**, γιος του Θεοδώρου, στο «Υπόμνημα» του, κάνει δυο απλές αναφορές μόνο στον όρο «Μακεδόνας».

- Ο **Μιχαήλ Οικονόμου**, γραμματέας του Κολοκοτρώνη, στα «Ιστορικά της Ελληνικής Παλιγγενεσίας» κάνει 15 συνολικά αναφορές και απλά σημειώνει: «*Της Επανάστασεως μετέσχε, κατά τα μέσα Μαΐου 1821, και η Μακεδονία και η μεν της Κασσάνδρας Επανάστασις διήρκεσε μέχρι τέλους Οκτωβρίου, του δε Αγ. Όρους μέχρι τέλους Δεκεμβρίου.*»

- Ο **Θεόδωρος Ρηγόπουλος**, γραμματέας των Κολοκοτρωναίων και αργότερα ανώτερος δικαστικός, στα «Απομνημονεύματα από των αρχών της Επανάστασεως, μέχρι το έτος 1881» κάνει αντίστοιχες και αρκετά ενδιαφέρουσες αναφορές στη Μακεδονία αλλά καμία στη Χαλκιδική.

- Ο **Αμβρόσιος Φραντς**, στην «Επιτομή της Ιστορίας της αναγεννηθείσης Ελλάδος» (1839) μνημονεύει απλώς την επανάσταση της Χαλκιδικής.

- Ο **Παλαιών Πατρών Γερμανός**, στο έργο του «Υπομνήματα», δεν κάνει καμία αναφορά για τη Χαλκιδική.

- Ο **Κανέλλος Δεληγιάννης**, στα «Απομνημονεύματά» του, κάνει απλές αναφορές στον όρο «Μακεδονία», που δεν έχουν σχέση με τον Αγώνα της Χαλκιδικής.

Από τους Στερεοελλαδίτες αγωνιστές και συγγραφείς:

Με ελάχιστες αναφορές:

- Ο **Ιωάννης Μακρυγιάννης**, στα «Απομνημονεύματά» του, απλώς αναφέρεται τρεις φορές στη λέξη/όρο «Μακεδονία» και μία φορά «Μακεδόνας».

- Ο **Σπυρίδων Τρικούπης**, στο έργο του «Ιστορία της Ελληνικής Επανάστασεως», είναι ο μόνος που περιγράφει, έστω ελλιπή και περιληπτικά, τα συμβάντα στη Χαλκιδική.

- Ο **Δημήτριος Αινιάν**, ανώτατος δικαστικός, στα «Απομνημονεύματα της Ελληνικής Επανάστασεως», κάνει μία και μοναδική αναφορά στον όρο «Μακεδονία».

- Ο **Κων/ντίνος Μαργαρίτης**, στα «*Σύντομα απο-*

μνημονεύματα της Ιστορίας της Αναγεννηθείσης Ελλάδος», κάνει μνεία του Εμμανουήλ Παππά και επισημαίνει: «Η επανάσταση των μερών αυτών μεγάλως ωφέλησεν την Πελοπόννησον και την λοιπήν Ελλάδα...».

Μακεδόνες αγωνιστές και συγγραφείς

Φωτεινή εξαίρεση αποτελεί ο Μακεδόνας (Σιατιστινός) στρατηγός **Νικόλαος Κασομούλης**, αγωνιστής της Μεγάλης Ελληνικής Επανάστασης. Το έργο του «Στρατιωτικά Ενθυμήματα της Επανάστασης των Ελλήνων 1821-1833», με πρόλογο και σχόλια του **Γιάννη Βλαχογιάννη**, που τυπώθηκε και κυκλοφόρησε τη δεκαετία του 1950, αποτελεί αυθεντική πολύτιμη πηγή πληροφοριών για την Επανάσταση στη Χαλκιδική και στη Μακεδονία.

Ξένοι συγγραφείς

Στην Επανάσταση του 1821 αναφέρονται και ξένοι συγγραφείς, κυρίως περιηγητές, στις εντυπώσεις τους από την Ελλάδα και κάνουν μνεία για την περίπτωση της Χαλκιδικής. Ο Άγγλος ιστορικός **Γεώργιος Φίνλεϊ**, ο οποίος ήρθε, αρχικά, ως συνοδός του λόρδου Βύρωνα, στη μαχόμενη Ελλάδα και παρέμεινε μέχρι την απελευθέρωσή της, υπήρξε αυτόπτης μάρτυρας πολλών γεγονότων, τα οποία δημοσίευσε στο έργο του «Ιστορία της Ελληνικής Επανάστασης», όπου, χαρακτηριστικά, μεταξύ πολλών άλλων, αναφέρει: «Οι σφαγές των Ελλήνων στη Χαλκιδική έκαναν μεγάλη αίσθηση και ξεσήκωσαν κύματα διαμαρτυρίας στον φιλελεύθερο κόσμο της Δύσης».

Σύγχρονοι συγγραφείς, αρθρογράφοι κλπ.

Και ενώ, όπως προαναφέρθηκε, λίγα πράγματα είχαν γραφεί για την Επανάσταση της Χαλκιδικής, από τα μέσα του περασμένου (20ού) αιώνα, αρχίζει μια εντατική ενασχόληση πολλών, κυρίως ντόπιων επιστημόνων, ιστορικών, ερευνητών, εκπαιδευτικών, λαογράφων, συγγραφέων και όχι μόνο, με την Επανάσταση της Χαλκιδικής του 1821, με αποτέλεσμα τη μέχρι τότε φτωχή βιβλιογραφία να αντικαταστήσει ικανός αριθμός βιβλίων, μελετών, άρθρων, ημερολογίων, σημειωμάτων κ.λπ., τα οποία έριξαν φως στα δραματικά γεγονότα της Χαλκιδικής του εξαμήνου Μάιος - Νοέμβριος 1821, του πρώτου χρόνου της Επανάστασης.

Οι εκδόσεις και γενικά τα δημοσιεύματα –ιδίως της τελευταίας περιόδου– είναι πολλά, πάρα πολλά. Αμέσως πιο κάτω, αναφέρονται –ως μια απλή προσέγγιση– τα κυριότερα, για χρηστικούς λόγους και προς διευκόλυνση των ενδιαφερομένων, και κυρίως των εκπαιδευτικών μας, που διδάσκουν την τοπική ιστορία, αλλά και συντάσσουν κάθε χρόνο πανηγυρικούς λόγους, κατά τον εορτασμό της επετείου της 25ης Μαρτίου.

Βιβλία και μελέτες

- **Ιωάννη Βασδραβέλλη**, «Οι Μακεδόνες εις τους υπέρ της ανεξαρτησίας τους αγώνες 1769-1832», Θεσσαλονίκη 1940.
- **Δημητρίου Ζάγκλη**, «Χαλκιδική. Ιστορία-Γεωγραφία, από αρχαιοτάτων χρόνων μέχρι το 1912», Θεσσαλονίκη 1956
- **Απόστολου Βακαλόπουλου**, «Ιστορία της Μακεδονίας, 1354 - 1833», Θεσσαλονίκη 1988.
- **Παναγιώτη Στάμου**, «Η ηρωική Κασσάνδρα ανά τους αιώνες», Θεσσαλονίκη 1961.
- **Ιωάννη Μαμαλάκη**, «Η επανάσταση στη Χαλκιδική το 1821», Χρονικά της Χαλκιδικής τ. 2/1962.
- **Ερατώ Ζέλιου-Μαστροκόστα**, «Η Ιστορία της Χαλκιδικής, κεφ. Γ'», Έκδοση της Νομαρχίας Χαλκιδικής, Θεσσαλονίκη 1998.
- **Νικολάου Εμμ. Παπαϊκονόμου**, «Προσωπογραφία αγωνιστών του 1821 από τη Χαλκιδική και τη Θεσσαλονίκη», Θεσσαλονίκη 2016.
- **Χαράλαμπος Παπαστάθης**, «Το χρονικό της Ορμύλιας», Θεσσαλονίκη 2004.
- **Αθανασίου Βελώνη**, «Από την επανάστασιν της Χαλκιδικής του 1821», Χρονικά της Χαλκιδικής τ.1/1961.
- **Στέφανου Κότσιανου**, «Πολύγυρος, Άγνωστοι σελίδες της ιστορίας του», Θεσσαλονίκη 1961.
- **Γεωργίου Χιονίδη**, «Οι εις τα μητρώα των αγωνιστών του 1821 αναγραφόμενοι Μακεδόνες», Μακεδονικά τ. 12, 1972.
- **Κωνσταντίνου Χιούτη**, «Βασίλειος Αθανασίου, ένας Χαλκιδικιώτης αγωνιστής του 1821 με επαναστατική δράση σε Μολδοβλαχία, Ρούμελη και Κρήτη», Έκδοση του Παγχαλκιδικιώτικου Συλλόγου Αθηνών, 2021, κ.ά.

Περιοδικά:

- **ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ**. Εκδίδεται, ανά τρίμηνο, από τον Παγχαλκιδικό Σύλλογο «Ο Αριστοτέλης», με έδρα τη Θεσσαλονίκη και έτος ιδρύσεως 1903. Σημ.: Όλα τα τεύχη είναι αναρτημένα στην ιστοσελίδα του Συλλόγου (www.panchalkidikos.gr).
- **ΧΡΟΝΙΚΑ ΤΗΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ**. Εκδίδεται, σε ετήσια βάση, από την Ιστορική και Λαογραφική Εταιρεία Χαλκιδικής, με έδρα τη Θεσσαλονίκη. Έχουν ψηφιοποιηθεί. Διεύθυνση: Ιστορική και Λαογραφική Εταιρεία Χαλκιδικής.
- **ΑΡΝΑΙΑ**. Εκδίδεται ανά τρίμηνο από τον Αρναϊώτη Φιλολόγο και Θεολόγο, ερευνητή και συγγραφέα, κ. Δημήτριο Κύρου.
- **ΚΥΤΤΑΡΟ ΙΕΡΙΣΣΟΥ**. Περιοδική έκδοση της Ομάδας «Κύτταρο Ιερισσού». Έχει ψηφιοποιηθεί. Διεύθυνση: kyttaro.eu/kentriki-selida
- **ΠΟΛΥΓΥΡΟΣ**. Τρίμηνη έκδοση του Λαογραφικού Ομίλου Πολυγύρου, με διευθυντή και αρχισυντά-

κτη τον πρώην εκπαιδευτικό, ερευνητή και συγγραφέα, Γιάννη Κανατά. Έχει ψηφιοποιηθεί. Διεύθυνση: rpoligiros.blogspot.com (Το περιοδικό έχει αναστείλει, προσωρινά, την έκδοσή του).

Εφημερίδες

• **ΧΑΛΚΙΔΙΚΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ.** Εκδίδεται, ανά τρίμηνο, από τον Παγχαλκιδικιώτικο Σύλλογο Αθηνών «Ο Αριστοτέλης».

• **Η ΦΩΝΗ ΤΗΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ.** Η μακροβιότερη εφημερίδα, που εκδιδόταν στον Πολύγυρο, από το 1930 ως το 1977, και αποτελεί πολύτιμη πηγή πληροφοριών. Το αρχείο της ήδη έχει ψηφιοποιηθεί από τον Δήμο Πολυγύρου. Διεύθυνση: kotsianos.gr και στη συνέχεια: Ψηφιακό αποθετήριο.

Επίλογος

Οι Χαλκιδικιώτες πολέμησαν και θυσιάστηκαν, έχοντας πλήρη συνείδηση ότι, συγκρατώντας με τα στήθη τους τις στρατιές των Οθωμανών στον ελληνικό Βορρά, έδιναν ανάσα στους μαχόμενους αδελφούς

του Νότου (Στερεάς και Πελοποννήσου), να στεριώσουν την Επανάσταση. Όπως και έγινε.

Εμείς, ως απόγονοι των ηρώων εκείνων, έχουμε το χρέος να αγωνιστούμε για την αποκατάσταση της ιστορικής αλήθειας, και για λόγους χρέους και σεβασμού της μνήμης τους, αλλά και για λόγους ιστορικής δικαιοσύνης. (Μαρίνος, τ. 7, σελ. 26 του ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ).

Σ.σ.: Σε επόμενο σημείωμα θα επιχειρηθεί να συμπληρωθεί το ανθολόγημα αυτό και να αποδελτιωθούν, από τον συντάκτη του παρόντος ή από έτερο νεότερο ερευνητή, οι αναφορές στην Επανάσταση της Χαλκιδικής του 1821, που βρίσκονται στα άρθρα, στα σημειώματα, στα δημοσιευμένα ημερολόγια, στα πρακτικά συνεδρίων, και γενικά όσα είναι διάσπαρτα σε έντυπα, που είτε εκδίδονται αυτήν την εποχή, είτε έχουν διακόψει την έκδοσή τους, περιέχουν όμως έναν απέραντο θησαυρό πληροφοριών, για την ξεχωριστή ηρωική εκείνη περίοδο της ιδιαίτερης πατρίδας μας, αρχής γενομένης από τα πέντε τοπικά περιοδικά, που αναφέρονται πιο πάνω.

ΣΤΟΝ ΑΠΟΗΧΟ ΕΝΟΣ ΠΑΡΑΛΟΓΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

Ενώ βιώνουμε μια από τις πλέον φονικές πανδημίες στην ιστορία της ανθρωπότητας, ενέσκηψε η διάσταση, που υπέβασκε μεταξύ Ρωσίας Ουκρανίας, και εκδηλώθηκε στις 24 Φεβρουαρίου 2022, με την καταγιστική μορφή ενός απρόοπτου πολέμου, όπου η δύναμη του ισχυρού επιβάλλεται στον πιο αδύναμο. Μια ευρωπαϊκή χώρα εισέβαλε σε μια άλλη, επίσης ανεξάρτητη ευρωπαϊκή χώρα. Ένας λαός υποφέρει, καταστρέφεται, κλείνεται στα καταφύγια, για να γλιτώσει. Άμαχοι χάνουν τη ζωή τους, οι υποδομές της χώρας διαλύονται. Ο τρόμος επιστρέφει. Θύματα αυτής της αδικαιολόγητης εισβολής είναι ο λαός της Ουκρανίας, παιδιά, το μέλλον της Ευρώπης, η ειρήνη. Οι δρόμοι της προσφυγιάς γέμισαν και πάλι. Η χώρα μας, δυστυχώς, θρηνεί τα πρώτα θύματα αυτής της θηριωδίας, με τον άδικο θάνατο άμαχων ομογενών στην περιοχή της Μαριούπολης. Χρόνια τώρα, οι 150.000 Έλληνες της Διασποράς στην Ουκρανία ζουν αρμονικά μαζί τους, επιδιδόμενοι σε έργα ειρηνικά, αναπτύσσοντας πολυάριθμες κοινότητες, με έντονη πολιτιστική δράση και διεθνή ακτινοβολία, κάνοντας υπερήφανη τη γενέτειρά τους.

Λυπούμαστε ειλικρινά για τις εκατόμβες των ενόπλων και αμάχων νεκρών αυτού του πολέμου και ελπίζουμε σύντομα να πρυτανεύσει η λογική και να επανέλθει ειρήνη, για να επιστρέψουν οι άνθρωποι στη ζωή τους, που, δυστυχώς, δεν θα είναι όπως πριν.

Η Ελλάδα –χώρα, κατεχοχήν, φιλειρηνική– ενώνει τη φωνή της με όλους τους φιλειρηνιστές του κόσμου και εκδηλώνει έμπρακτα τη στήριξή της στον αμυνόμενο Ουκρανικό λαό.

Το Δ.Σ. του Παγχαλκιδικού Συλλόγου καταδικάζει την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία. Ζητάει να σταματήσει ο πόλεμος τώρα. Όλοι μας να σταθούμε αλληλέγγυοι στον δοκιμαζόμενο λαό της Ουκρανίας. ΟΧΙ άλλο αίμα αθώων. ΟΧΙ άλλες κατεστραμμένες πόλεις, χώρες, ζωές. Είναι η ώρα, άμεσα να επέλθει η ΕΙΡΗΝΗ και να σταματήσουν τα όπλα.

Ειρήνη για όλους τους λαούς, γιατί στον πόλεμο δεν υπάρχουν νικητές. Στον πόλεμο είμαστε όλοι ηττημένοι.

Σημείωση: Το Δ.Σ. του Παγχαλκιδικού, στο γενικότερο πνεύμα αλληλεγγύης, εκφράζει έμπρακτα την στήριξή του στον Ουκρανικό Λαό, με την αποστολή ειδών πρώτης ανάγκης (Φωτ. σελ. 30).

Το Δ.Σ.

ΠΟΙΗΜΑ

Η ΔΙΚΗ ΤΟΥ ΚΑΡΑΪΣΚΑΚΗ

ΣΤΑΥΡΟΣ Ι. ΑΥΓΟΛΟΥΠΗΣ,
Ομότιμος Καθηγητής Αστρονομίας
του Τμήματος Φυσικής του ΑΠΘ

Ο Καραϊσκάκης στέκεται αγέρωχος στη δίκη
και με το βλέμμα αετού βλέπει τους δικαστές του.
Ο γίγαντας της Ρούμελης, της λευτεριάς τ' αστέρι
δικάζεται πρωταπριλιά, μπροστά στο Άγιο Βήμα.

Βλέπει στο Τέμπλο το Ιερό τ' ακάνθινο Στεφάνι
και η ζωή του Ιησού έρχεται στο μυαλό του,
που έλαβε ανταμοιβή χολή, αντί για μάννα,
απ' τους κακούς που θέλουνε πάντα να διοικούνε.

Σε μοναστήρια εύρισκε τη ψυχική γαλήνη
και στις ψηλές τις κορυφές πέταγε η ψυχή του.
Τη λευτεριά στους Έλληνες ήθελε να προσφέρει
κι ολόκληρη η Ρούμελη ως ήρωα τον τιμούσε.

Ο στρατηγός της Ρούμελης έγινε η ελπίδα
κι έτρεχαν τριγύρω του γενναία παλληκάρια
κι ο Καραϊσκάκης έγινε της λευτεριάς μπροστάρης
νίκες πολλές κερδίζοντας, γενναία πολεμώντας.

(Το ποίημα αυτό έλαβε από την Ένωση Λογοτεχνών Βορείου Ελλάδος την 25η Τιμητική Διάκριση στον 17ο Παγκόσμιο Λογοτεχνικό Διαγωνισμό, που έγινε για τον εορτασμό των 200 χρόνων από την Ελληνική Επανάσταση του 1821)

Τον βρήκε αρρώστια φοβερή, μα δεν τον καταβάλλει,
στις μάχες ανδρειώνεται, κι ας είναι σε κρεβάτι.
Έγινε ο τρόμος της Τουρκίας, του Έλληνα η ρομφαία,
γιατί ονειρεύεται ξανά τη δόξα της φυλής του.

Μα τώρα, μες στην εκκλησιά, στέκει μπροστά σε δικαστές,
που γνώριμοι είν' απ' τα παλιά, δεν το χωρά ο νους του,
να θέλουν στην κυβέρνηση με τον Μαυροκορδάτο,
να υπακούουνε τυφλά και τον κατηγορούνε.

Τον έστειλαν στα Άγραφα, χωρίς τα παλληκάρια,
μακριά από τη Ρούμελη, που τόσο αγαπούσε.
Κι εκεί, όμως, σαν βρέθηκε, μάζεψε τον στρατό του,
τους χίλιους τους ξεπέρασε και άρχισε τις νίκες.

ΣΥΓΧΑΡΗΤΗΡΙΑ

Στον καθηγητή κ. **ΣΤΑΥΡΟ ΑΥΓΟΛΟΥΠΗ**, από την Μεγ. Παναγίας Χαλκιδικής, επίλεκτο μέλος του Παγχαλκιδικού και μέλος της Επιτροπής Έκδοσης του περιοδικού «Παγχαλκιδικός Λόγος», η Σύγκλητος του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, με απόφασή της, απένειμε, δια χειρός του Πρύτανη του Ιδρύματος, τον τίτλο του **ΟΜΟΤΙΜΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΗ ΑΣΤΡΟΝΟΜΙΑΣ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΘΕΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ**, για την πολυετή προσφορά του στην εκπαίδευση και στην έρευνα.

Το Δ.Σ. του Συλλόγου μας εκφράζει στον τιμηθέντα τα θερμά του συγχαρητήρια και του εύχεται υγεία και δύναμη, για τη συνέχιση της πνευματικής προσφοράς και έξω από τις πανεπιστημιακές αίθουσες.

Σημειώνουμε ότι ο Ομότιμος, πλέον, Καθηγητής της Αστρονομίας, τυγχάνει παλαιό μέλος μας, και ως Αντιπρόεδρος του Δ.Σ., την τετραετία 2007-2011, κατέθεσε την ιδέα της ανέγερσης του ανδριάντα του Αριστοτέλη στο ΑΠΘ, και εργάστηκε σκληρά για την κατασκευή και το στήσιμο, μέχρι τα αποκαλυπτήριά του (25-8-2010). Ο μεγαλοπρεπής αυτός ανδριάντας του Σταγειρίτη κοσμεί σήμερα το Ανώτατο Ίδρυμα της πόλης μας, και εμπνέει διδάσκοντες και διδασκόμενους.

ΚΑΙ ΠΑΛΙ ΘΕΡΜΑ ΣΥΓΧΑΡΗΤΗΡΙΑ.

Το Δ.Σ.

ΤΑ ΤΙΜΙΑ ΔΩΡΑ ΤΩΝ ΜΑΓΩΝ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ ΣΤΗ ΜΟΝΗ ΑΓΙΟΥ ΠΑΥΛΟΥ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΧΙΟΥΤΗΣ,
Θεολόγος

Η ΠΡΟΣΚΥΝΗΣΗ ΤΩΝ ΜΑΓΩΝ της Ανατολής ερμηνεύτηκε από τους Πατέρες της Εκκλησίας ως η συμμετοχή του ειδωλολατρικού κόσμου στο γεγονός της Ενανθρώπισης του Κυρίου (η Γέννηση). Οι ταξιδιώτες μάγοι –σοφοί με αστρονομικές γνώσεις– όταν ήλθαν «εις την οικίαν» της Βηθλεέμ, πρόσφεραν στο θείο βρέφος χρυσό, λίβανο και σμύρνα, ως εκδήλωση της υποταγής τους σε ένα πρόσωπο που το θεωρούσαν πολύ σημαντικό. Π' αυτό και τα αντικείμενα, που αφιέρωσαν, ήσαν πραγματικοί θησαυροί, για εκείνη την εποχή, και δεν ήταν δώρα απευθυνόμενα προς ένα βρέφος.

Η επιλογή των συγκεκριμένων δώρων δεν άφησε αδιάφορη την εκκλησιαστική γραμματεία, διότι επρόκειτο για πολύτιμα δώρα, χρηστικής αξίας και υψηλού συμβολικού νοήματος. Πιθανόν να μην υπήρχαν πιο αντιπροσωπευτικά αντικείμενα στη Γη, που να συμβολίζουν τόσο πιστά την αποστολή του Χριστού στον κόσμο των ανθρώπων. Ο χρυσός είναι δώρο για βασιλικές γεννήσεις, ενώ οι ευώδεις ρητίνες, ο λίβανος και η σμύρνα, είναι δηλωτικές της θείας καταγωγής του Ιησού και της θνητής καταγωγής του, αντίστοιχα, καθώς, για την τελευταία, ο άγιος Ιωάννης Δαμασκηνός αναφέρει: «την σμύρναν επήγαν [στον Χριστό] ως τριήμερον νεκρόν, όπου έμελλε να γίνη, διότι τον Χριστόν με σμύρναν τον ήλειψαν και τον έθηκαν εις τον τάφον».

Οι μάγοι, χωρίς να το γνωρίζουν, προχώρησαν, με τη δωρεά τους, σε έναν σύντομο συμβολισμό της πίστης μας, κατά τον άγιο Νικόλαο Βελμίροβιτς (†1956). Με την επιλογή των τριών δώρων, προσδιορίζεται η Αγία Τριάδα και μια προφητική απόδοση της ζωής του Χριστού, ο οποίος έφθασε μέχρι την Ανάσταση. Π' αυτό, το μύρο, που το δόθηκε, συμβολίζει την αθανασία, η οποία έχει μια διαρκή ευωδία.

Αποτελεί ερώτημα, πώς τα δώρα αυτά, που η Εκκλησία τα ονομάτισε «Τίμια Δώρα», κατέληξαν στην Αγιορειτική μονή του Αγίου Παύλου, όπου και αποθησαυρίζονται έως σήμερα. Παρά τις όποιες δυσκολίες, που ακολούθησαν στη ζωή των πρώτων χριστιανών, η Εκκλησία των Αποστόλων και η μετά από αυτούς χριστιανική κοινότητα των Ιεροσολύμων, προνόησαν να

διαφυλάξουν το τριμερές αυτό κειμήλιο των Τιμίων Δώρων, εξαιτίας της υψηλής του σπουδαιότητας. Άγνωστο τότε (κάποιοι ισχυρίζονται ότι αυτό συνέβη πριν από την επικράτηση των Αράβων στον χώρο της Μ. Ανατολής, 7ος αι.), τα Τίμια Δώρα προωθήθηκαν, για λόγους ασφαλείας, στην Κωνσταντινούπολη, η οποία αποτελούσε ασφαλή τόπο στην ορθόδοξη Ανατολή, επί σειρά αιώνων. Εντούτοις, το ιερό κειμήλιο κινδύνεψε και στον

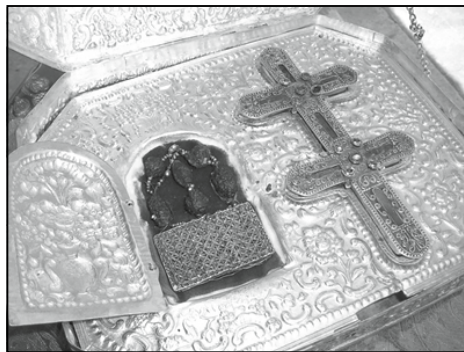
χώρο της Κωνσταντινούπολης, την περίοδο των Σταυροφοριών. Παρότι δεν μας είναι γνωστό με ποιον τρόπο το κειμήλιο διασώθηκε και δεν πέρασε στην κατοχή των Δυτικών, κατά την εποχή της Λατινοκρατίας (1204-1261), τότε που η Κωνσταντινούπολη έχασε πλήθος θησαυρών εκκλησιαστικής και πολιτισμικής αξίας, οι οποίοι σήμερα κοσμούν ναούς και μουσεία της Δύσης, ωστόσο τα Τίμια Δώρα περιήλθαν στην κατοχή των μουσουλμάνων Οθωμανών, το 1453, όταν αυτοί κατέ-

λυσαν το βυζαντινό κράτος.

Το χριστιανικό κειμήλιο αναζητήθηκε τότε, από θείο ζήλο, από τη χριστιανή πριγκίπισσα Μάρα, θυγατέρα του Σέρβου δεσπότη Γεωργίου Μπράνκοβιτς. Πρόκειται για μια από τις νόμιμες συζύγους του σουλτάνου Μουράτ Β', η οποία χρημάτισε θετή μητέρα του Μωάμεθ Β' του Πορθητή. Η συγγένεια αυτή τη βοήθησε, ώστε να αποσπάσει νομίμως το κειμήλιο από τους οθωμανούς της Κωνσταντινούπολης και να το αφιερώσει στην Αγιορειτική μονή του Αγίου Παύλου.

Η επιλογή τής εν λόγω Μονής αποτελεί μια προέκταση της αφιερωτικής πρακτικής των Μπράνκοβιτς, οι οποίοι, κατά τη διάρκεια του 15ου αιώνα, γίνονται δυναμικοί υποστηρικτές της Μονής. Στις δαψιλείς χορηγίες της Μάρας Μπράνκοβιτς ανήκουν και οι αγροτικές εκτάσεις, στην περιοχή των Ν. Ρόδων Χαλκιδικής, οι οποίες αγοράστηκαν από τη Μονή Εσφιγμένου και, στη συνέχεια, δωρήθηκαν στη Μονή Αγίου Παύλου, αποτελώντας το Αγιοπαυλικό μετόχι του Πρόβλακα, μέχρι την εποχή της έλευσης των προσφύγων από την Προποντίδα.

Κατά την παράδοση της Μονής, η Μάρα μετέφερε η ίδια τα Τίμια Δώρα, ερχόμενη στις παρυφές της μονής Αγίου Παύλου (δεύτερο ήμισυ 15ου αιώνα), χωρίς να εισέλθει

Τμήμα των Τιμίων Δώρων σε κειμηλιοθήκη της Μονής Αγίου Παύλου.

ποτέ σ' αυτήν, παρότι η χορηγία της ήταν μεγάλης σπουδαιότητας για την Αγιοπαυλική αδελφότητα. Έκτοτε το κειμήλιο αυτό της Χριστιανοσύνης, από τα λιγοστά σχετιζόμενα με τον ίδιο τον Ιησού, αποθησαυρίζεται στη Μονή, αποτελώντας ευλογία και καύχημα γι' αυτήν.

Πώς περιγράφεται το κειμήλιο αυτό; Μια πρώιμη αναφορά του συναντάμε στο περιηγητικό πόνημα του ιατρού και μετέπειτα μητροπολίτη, Ιωάννη Κομνηνού, που δημοσιεύτηκε το 1745. Ο Κομνηνός επισκέφθηκε τη μονή Αγίου Παύλου, προ του 1715, και, στην περιγραφή του γι' αυτήν, μεταξύ των άλλων, μαρτυρεί και τα εξής: «Είναι και άλλα πολλά αξιόλογα εκεί, και μάλιστα τίμιον ξύλον του ζωοδότου Σταυρού του Κυρίου μας· και μέρη από τα δώρα των Μάγων, τα οποία πέμπουσι τερπνήν ευωδιαν· ταύτα δε τα αφιέρωσεν η Δέσποινα Μάρω, η Θυγάτηρ Γκιούρα Δεσπότης Σερβίας».

Ωστόσο, περισσότερο γλαφυρή για το κειμήλιο είναι η περιγραφή, που δίνει ο περιηγητής μοναχός Βασίλειος Μπάρσκι, όταν, το 1744, επισκέπτεται τη μονή Αγίου Παύλου:

«Εκεί βρίσκονται και τα δώρα των μάγων, που έφεραν οι τρεις Μάγοι στον Χριστό, όταν τον προσκύνησαν. Από αυτά λένουν ότι οι παλαιοί ενάρετοι Έλληνες βασιλείς ανάμειξαν λίβανο με σμύρνα, και το έκαναν σαν τις χάνδρες του κομπολογιού, και από το χρυσό έκαναν κλωστή και δίχτυ, που είναι όμορφα πλεγμένα. Τη χρυσή κλωστή την πέρασαν από μερικές χάνδρες, και η υπόλοιπη πλέχτηκε στο δίχτυ, έτσι που έκαναν πολύτιμη ζώνη, σαν των ιπποτών, που την φορούσαν, τις εορτές του Χριστού, προς τιμήν Του· ήταν δε φαρδιά τρία δάκτυλα. Τον καιρό μου, υπήρχαν σε αυτήν [τη Μονή] εννέα δίχτυα και, ανάμεσά τους, δεμένοι εξηταεννιά κόμποι από λίβανο και σμύρνα, με πολλά μαργαριτάρια, που ευωδιάζουν πολύ».

Παρότι το κειμήλιο αυτό προβαλλόταν εκ μέρους της Μονής στον έξω κόσμο, κατά τον 18ο αιώνα, εντούτοις δεν έχουμε μαρτυρίες, αν έβγαινε από το Άγιον Όρος, διότι οι Αγιορείτες συνήθιζαν τότε να περιοδεύουν ιερά λείψανα και κειμήλια στην ορθόδοξη Ανατολή, χάρη ελεημοσύνης των μονών τους, ώστε να συντηρηθούν οι αδελφότητες και οι κτηριακές υποδομές των καθιδρυμάτων.

Όταν οι Αγιοπαυλίτες ξεκίνησαν να μεταφέρουν το ιερό κειμήλιο στις ζητειές τους, βάσιμα τον 19ο αιώνα, είναι ξεκάθαρο ότι προχώρησαν στη διαίρεσή του, για

λόγους ασφαλείας. Το διαιρεμένο κειμήλιο βρισκόταν μέσα σε αργυρές θήκες («κουτιά») και αποτελείτο από μια επίπεδη περίτεχνη πλάκα χρυσού και έναν ποικίλο αριθμό σφαιριδίων («σπυριών») λιβάνου και σμύρνας, περιπλεγμένων με μαργαριτάρια. Οι κειμηλιοθήκες αυτές εμπεριείχαν και σταυρό ευλογίας ή αγιασμού με Τίμιο Ξύλο, διότι το κειμήλιο προοριζόταν για ιεροπραξίες, στα ταξίδια που έκανε.

Αυτό που προκαλεί την προσοχή μας, είναι ότι, σε αντίθεση με άλλα κειμήλια, που εξέρχονταν από την χερσόνησο του Άθω, για ένα σύντομο διάστημα, τα Τίμια Δώρα, η Μονή Αγίου Παύλου τα διέθετε, και για μεγάλο χρονικό ορίζοντα, σε χριστιανικές οθωμανοκρατούμενες κοινότητες. Τέτοιες περιπτώσεις αποτελούν τα χωριά Στέρνα της Ανατολικής Θράκης (σήμερα Τερεκόγ Τουρκίας) και Σωτήρος της Θάσου.

Βέβαια, και στις δύο περιπτώσεις, η πολυετής διάθεση του ιερού κειμηλίου παρερμηνεύτηκε από τους ντόπιους, οι οποίοι θέλησαν να παρακρατήσουν τα Τίμια Δώρα, θεωρώντας ότι αποτελούσαν προγονική κληρονομιά τους. Αξίζει να αναφερθεί ότι οι Στερνιώτες, από κάποια χρονική στιγμή και μετά, απέσπασαν τα Τίμια Δώρα (μία πλάκα χρυσού και έξι σπυριά) από τον Αγιοπαυλίτη μοναχό, που διέμενε στην πατρίδα τους, και τα φύλασσαν

Η Μονή Αγίου Παύλου

παράνομα σε μια από τις εκκλησίες τους, επί δεκαετίες, παρά τις συνεχείς ενέργειες της Μονής, για να τα ανακτήσει. Η υπόθεση αυτή έμελλε να ολοκληρώσει τον κύκλο της, το 1922, κατά παραχώρηση Θεού, όταν βάσει του Πρωτοκόλλου των Μουδανίων, πραγματοποιήθηκε η εκκένωση της Ανατολικής Θράκης από τους ελληνικούς πληθυσμούς, υπό τον φόβο των τουρκικών αντιποίνων. Οι Στερνιώτες ήρθαν τότε στην Ελλάδα (μια ομάδα αυτών φιλοξενήθηκε στη Συκιά Χαλκιδικής) και, μαζί με την οικοσκευή τους και τα λειτουργικά αντικείμενα των εκκλησιών τους, μετέφεραν και τα Τίμια Δώρα, τα οποία χρησιμοποιούσε έκτακτα ένας ιερωμένος, κάνοντας ιδιωτικούς αγιασμούς, μεταξύ των Στερνιωτών προσφύγων στην Καβάλα και στη Θάσο. Τελικά, η Χωροφυλακή της Καβάλας τα εντόπισε στην κατοχή των προκρίτων της Στέρνας, οι οποίοι τότε αναγκάστηκαν να τα παραδώσουν στην Ελληνική Πολιτεία και, στη συνέχεια, να τα ανακτήσει η ιδιοκτήτρια Μονή Αγίου Παύλου.

Με παρόμοια βάση, αλλά με διαφορετικά χαρακτηριστικά, ήταν η στάση των κατοίκων του χωριού Σωτήρος στη Θάσο. Το 1927, εξαιτίας των γεγονότων της απαλλοτρίωσης των αγιορειτικών μετοχιών, οι κάτοικοι θέλησαν, εκτός από τις μοναστηριακές εκτάσεις, να

αποσπάσουν και το τμήμα των Τιμίων Δώρων, που, από το 1818, φυλασσόταν σε μοναστηριακό οίκημα στο χωριό τους. Ο Αγιοπαυλίτης μοναχός, που διέμενε στο χωριό, φοβούμενος για την τύχη του κειμηλίου, το έκρυψε στις αποσκευές του, και, προσποιούμενος αφόρητο πονόδοντο, αναχώρησε με αυτό από το νησί, με προορισμό την Καβάλα. Εκεί το παρέδωσε σε έμπιστο πρόσωπο της Μονής, και επέστρεψε στο Σωτήρος. Ακολούθησαν έντονες διαμαρτυρίες των κατοίκων για την φυγάδευση του κειμηλίου και παρακλήσεις προς τη Μονή, ώστε να επαναφέρει το κειμήλιο στη Θάσο, με ανταλλάγματα από πλευράς των κατοίκων. Η Μονή Αγίου Παύλου, φοβούμενη μην επαναληφθούν καταστάσεις, παρόμοιες με εκείνες στη Στέρνα, δεν αποδέχθηκε ένα τέτοιο αίτημα, αλλά άφησε περιθώρια ιεροπερίοδευσης του κειμηλίου στη Θάσο, μόνο αν το επέτρεπε η Μητρόπολη Καβάλας.

Θα μπορούσαν να ειπωθούν περισσότερα, για τις διαδρομές αυτές του κειμηλίου στον ελληνόφωνο χώρο του 19ου και 20ου αιώνα, διότι, πέρα από τις προαναφερόμενες και ελκυστικές εντάσεις, υπάρχει στο φόντο και η αγιαστική χάρη του αντικειμένου, καθώς και η ευλαβική συμπεριφορά των χριστιανών, η οποία γεννά ακόμη και τις παραπάνω ατυχείς συμπεριφορές. Θα πρέπει να τονιστεί ότι οι Στερνιώτες ήρθαν στην Ελλάδα, το 1922, με πολλά βιώματα από την πολυετή παραμονή των Τιμίων Δώρων στην πατρίδα τους. Γι' αυτό δεν παρέλειπαν στον καβαλιώτικο Τύπο να αναφέρουν τη θαυματουργική βοήθεια των Τιμίων Δώρων στην πατρίδα τους, σε «καταπαύσεις πόνων, ιάσεις ασθενειών, αποτροπή κακών από τα ζώα, τα φυτά, από την καλλιέργεια των αμπελιών, και γενικά από κάθε άλλο ατομικό και περιουσιακό κίνδυνο». Αυτό το κειμήλιο πίστευαν ότι τους προστάτευε από τους Τούρκους, που έρχονταν πυκνά, να κάψουν το χωριό τους, που φιλοξενούσε αντάρτες, αλλά πάντοτε κάτι εμπόδιζε τον εχθρό.

Την ανασχετική δύναμη των Τιμίων Δώρων συναντάμε και στη Θάσο, όπου, το 1818, είχε ενσκήψει μια θανατηφόρος επιδημία, και οι κάτοικοι του Σωτήρος είχαν προσκαλέσει το κειμήλιο, ώστε να περιοριστεί το θανατικό στο χωριό τους. Ένα τέτοιο επιδημικό φαινόμενο ήταν σύνηθες για την εποχή αυτή, και η αντιμετώπισή του οδηγούσε στον κόσμο του θείου, εφόσον δεν υπήρχε τότε η δυναμική αρωγή της ιατρικής επιστήμης. Κατ' αυτόν τον τρόπο, πολλές δοκιμαζόμενες κοινότητες του βόρειου Ελληνισμού, συμπεριλαμβανομένης και

της Χαλκιδικής, έως το 1930, έτυχαν μεγάλης προστασίας από τις επιδημικές νόσους, χάρη των προσκαλούμενων αγιορειτικών κειμηλίων και λειψάνων. Συνεπώς, πολλοί σφάλλουν σήμερα, όταν αρνούνται την ύπαρξη των επιδημιών, αντικαθιστώντας τες με κακόβουλα παγκόσμια σχέδια. Ο ιστορικός αναστοχασμός και τα παραπάνω μάς δείχνουν ότι η Εκκλησία ήταν στην «πρώτη γραμμή», ακόμη και ενάντια στη σωματική ασθένεια.

Εν κατακλείδι, ακόμη και σήμερα, το κειμήλιο των Τιμίων Δώρων συνιστά ευλαβικό προσκύνημα όλης της Χριστιανοσύνης στη Μονή Αγίου Παύλου. Εκεί φυλάσσεται σε δέκα κειμηλιοθήκες, μία εκ των οποίων εκτίθεται, σε καθημερινή βάση, στους επισκέπτες της Μονής για προσκύνηση. Η Μονή τιμά το γεγονός της Προσκύνησης των Μάγων, κατά τη δεύτερη ημέρα των Χριστουγέννων (26 Δεκεμβρίου), με ειδική ακολουθία και έχοντας οικοδομήσει ιδιαίτερο προσκυνητάρι, σε κοντινή απόσταση από αυτή, στο σημείο όπου η Παράδοση αναφέρει ότι σταμάτησε η Μάρα και παρέδωσε τη δωρεά της.

Το ιερό κειμήλιο, όμως, εξέρχεται και εκτός Αγίου Όρους έκτακτα, σε διάφορες περιοχές της ελληνικής επικράτειας, ύστερα από αίτημα ιερών Μητροπόλεων προς αγιασμό των πιστών και «προς δόξαν Θεού». Πριν από μερικά έτη, περιόδευσε και στις ορθόδοξες χώρες της Ρωσίας, Λευκορωσίας και Ουκρανίας, μετά από αίτημα του Πατριαρχείου Ρωσίας.

Το κειμήλιο αυτό μας υπενθυμίζει, μεταξύ άλλων, και την αναζήτηση του Θεού από τον άνθρωπο. Οι πολυθεϊστές μάγοι συνιστούν ένα εξαιρετικό παράδειγμα ευσέβειας και ταπεινότητας για τον χριστιανικό λαό, διότι αυτοί δεν γνώριζαν παρά ελάχιστα για τον Θεό-εντούτοις, τον αναζήτησαν προσφέροντάς του μάλιστα ό,τι πολύτιμο ήταν γι' αυτούς: τον χρυσό, τον λίβανο και τη σμύρνα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Ι. Κομνηνός, «Προσκυνητάριον του Αγίου Όρους του Άθω-νος», Βενετία 1745.
- Β. Μπάρσκι, Βασίλι Γκρηγκόροβιτς Μπάρσκι. «Τα ταξίδια του στο Άγιον Όρος 1725-1726, 1744-1745», Θεσσαλονίκη 2009.
- Μωυσής μοναχός Αγιορείτης, «Προσκυνητάριον της Ιεράς Μονής του Αγίου Παύλου», Άγιον Όρος 1997.
- Κ. Χιούτης, «Το μετόχι της αθωνικής μονής Αγίου Παύλου στη Στέρνα της Ανατολικής Θράκης. Η περιπέτεια του κειμηλίου των Τιμίων Δώρων», Θεσσαλονίκη 2011.
- Κ. Χιούτης, «Το μετόχι της Μονής Αγίου Παύλου στο Σωτήρος της Θάσου (19ος - 20ός αι.)», Άγιον Όρος 2017 - Γυμνάσιο Αρναίας

ΤΟ ΧΟΡΕΥΤΙΚΟ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ ΞΕΚΙΝΑΕΙ

Οι πρόβες και οι εμφανίσεις του χορευτικού μας συγκροτήματος, όπως είναι γνωστό, σταμάτησαν από τον Φεβρουάριο του 2020, λόγω της Πανδημίας.

Το Δ.Σ. αποφάσισε να αρχίσουν πάλι οι πρόβες, από αρχές Μαΐου, σε ανοιχτό χώρο. Λεπτομέρειες θα ανακοινωθούν στα μέλη του χορευτικού, με email και S.M.S.

ΤΟ ΝΕΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΕΤΙΑ 2022-2023

Από αριστερά: Απόστολος Στρατής, Νικόλαος Μπούφτας, Αστέριος Λυτζής, Κοκκόνη Ζαμπόκα, Ιωάννης Κοτσάνης, Τριαντάφυλλος Οικονόμου, Αβραάμ Παπαδόπουλος, Αστέριος Βαγγλής, Χρήστος Παυλούδης

Από τις επισκέψεις κλιμακίων του Διοικητικού Συμβουλίου (ρεπ. σελ. 52-53)

Στον Υφυπουργό Μακεδονίας - Θράκης κ. Σταύρο Καλαφάτη

Στον Περιφερειάρχη Κεντρικής Μακεδονίας κ. Απόστολο Τζιτζικώστα

Στον Αντιπεριφερειάρχη Χαλκιδικής κ. Ιωάννη Γιώργο

Στον Δήμαρχο Πολυγύρου κ. Αστέριο Ζωγράφο

Η ΕΤΗΣΙΑ ΤΑΚΤΙΚΗ ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ ΤΩΝ ΜΕΛΩΝ

Το προεδρείο της Γ.Σ. (Απο αριστερά: Ιωάννης Κοτσάνης, Γεώργιος Βέλιος, Παναγιώτης Κακαρίκας, Μαρία Τσαμουρτζή, Τριαντάφυλλος Οικονόμου)

Ιωάννης Κοτσάνης, Πρόεδρος Δ.Σ. Χαιρετισμός

Αστέριος Λυρτζής, Γεν. Γραμματέας. Πεπραγμένα Δ.Σ.

Αβραάμ Παπαδόπουλος, Ταμίας, Οικονομικός. Απολογισμός

Μιχαήλ Καρτσιώτης, Επίτιμος Πρόεδρος. Χαιρετισμός με ευχές

Ν ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ, Κυριακή 23/1/2022 (ρεπ. σελ. 51-52)

Άποψη της αίθουσας στο ξενοδοχείο MAKEDONIA PALACE

Απόστολος Πάνας, Βουλευτής Χαλκιδικής. Χαιρετισμός

Ιωάννης Γιώργος, Αντιπεριφερειάρχης Χαλκιδικής. Χαιρετισμός

Στυλιανός Βαλιάνος, Δήμαρχος "Αριστοτέλη". Χαιρετισμός

Αβραάμ Παπαδόπουλος - Φώτης Ταλέας. Είσπραξη συνδρομών

Η ΧΕΙΡΟΤΟΝΙΑ ΤΟΥ ΘΕΟΦΙΛΕΣΤΑΤΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΜΠΟΥΚΟΜΠΑ Κ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ ΜΑΪΔΩΝΗ ΣΤΗΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ (ρεπ. σελ. 37)

Με την Α.Θ.Μ. Πάπα και Πατριάρχη Αλεξανδρείας κ.κ. Θεόδωρο

Με τους Μητροπολίτες Δημητριάδος κ. Ιγνάτιο και Ιερισσού, Αγ. Όρους και Αρδαμερίου κ. Θεόκλητο

Από το μνημόσυνο στην Κασσάνδρα, Κυριακή 20/02/22 (ρεπ. σελ. 54)

Το Μνημείο των φονευθέντων από τους Ναζί το Φεβρουάριο του 1944

Επιμνημόσυνη δέηση

Απο την παράδοση ειδών πρώτης ανάγκης στο Δημαρχείο Θεσσαλονίκης (ρεπ. σελ. 22)

Διαδρομές στην Αρχαία Όλυνθο. Οι εκπαιδευτικοί που επιμελήθηκαν τα βιβλία (ρεπ. σελ. 19)

ΕΞΕΛΙΞΗ ΚΑΙ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΟΙΚΙΣΤΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ ΤΗΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ

ΜΑΡΙΑ ΛΙΛΙΜΠΙΑΚΗ - ΣΠΥΡΟΠΟΥΛΟΥ,
Δρ Αρχιτέκτων - Αρχαιολόγος

Η προσέγγιση της γεωγραφικής ταυτότητας ενός τόπου δεν μπορεί να ιδωθεί, παρά μέσα από το πρίσμα των παραμέτρων, οι οποίες διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στην οργάνωση και εξέλιξη του.

Για τη Χαλκιδική, η επισήμανση των στοιχείων, που παρήγαγαν τη σημερινή κατάσταση των οικισμών και του συνολικού οικιστικού δικτύου, τόσο από ιστορική/γεωγραφική όσο και από χωροταξική/πολεοδομική άποψη, σχετίζεται με τις διαδικασίες, που καθόρισαν γενικότερα τη φυσιογνωμία των ελληνικών οικισμών, αλλά και με τις ιδιαιτερότητες, οι οποίες προκάλεσαν ειδικές διαδικασίες και πολιτικές διαχείρισης για τον συγκεκριμένο τόπο. Ο εντοπισμός αυτών των ιδιαιτεροτήτων είναι ο συνδυασμός φυσικών, οικονομικών και ιστορικών παραμέτρων, που προκύπτουν από:

- τα γεωγραφικά χαρακτηριστικά, τα φυσικά φαινόμενα και τις προκύπτουσες καταστάσεις.
- τις πλουτοπαραγωγικές πηγές και την παραγωγική δομή.
- τα ιστορικά δεδομένα και τις χρονικές τομές που δημιούργησαν.

Η εξέλιξη και βιωσιμότητα των οικισμών είναι συνάρτηση τη δυναμικής τους, ως προς τις κοινωνικές δομές, τα οικονομικά μεγέθη, τις πολιτικές διαχείρισης και άλλα ζητήματα, που, στο σύνολό τους, έχουν αντίκτυπο στον πληθυσμό και στη διατήρησή του στον χώρο. Για τον λόγο αυτό, τα πληθυσμιακά στοιχεία, που παρατίθενται στη συνέχεια, αποτελούν το μέτρο της εξέλιξης των οικισμών και, κατά συνέπεια, του οικιστικού δικτύου.

Χρονική αφετηρία της εργασίας αποτελεί το ιστορικό έτος 1912, χρόνος απελευθέρωσης της Χαλκιδικής και ένταξής της στο Ελληνικό κράτος.

Πληθυσμιακά στοιχεία

Οι απογραφές του πληθυσμού, που διενεργήθηκαν το πρώτο μισό του 20ου αιώνα, ήταν οι εξής:¹

1. Απογραφή του 1913, που έγινε κατά υποδιοίκηση. Τα αποτελέσματα της απογραφής αυτής επικυρώθηκαν με το Β.Δ. της 7.7.1915 (ΦΕΚ 122/1915)².

2. Απογραφή της 18/19.12.1920, της οποίας το αποτέλεσμα επικυρώθηκε με το Β.Δ. της 31.8.1921 (ΦΕΚ 244/1921).

3. Απογραφή του Απριλίου του 1923, το αποτέλεσμα της οποίας επικυρώθηκε με το Β.Δ. της 18.10.1923 (ΦΕΚ 302/1923).

4. Απογραφή της 15/16.5.1928, το αποτέλεσμα της

οποίας επικυρώθηκε με το Διάταγμα της 23.11.28 (ΦΕΚ 246/1928).

5. Απογραφή της 16.10.1940, της οποίας το αποτέλεσμα δημοσιοποιήθηκε και επικυρώθηκε με το Διάταγμα της 28.1.1946 (ΦΕΚ 29/1946).

Μεταπολεμικά, απογραφές πραγματοποιήθηκαν ανά δεκαετία, δηλαδή από το 1951 έως το 2011, και η πρόσφατη του 2021, τα στοιχεία της οποίας δεν έχουν τύχει επεξεργασίας και επίσημης ανακοίνωσης, έως σήμερα, λόγω κυρίως της πανδημίας.

Όπως υπολογίστηκε, στο πλαίσιο της παρούσας μελέτης, με βάση τα στοιχεία και τις αναφορές από αρχαιολογικές πηγές, ο πληθυσμός της Χαλκιδικής, το 1913, ήταν **44.061 κάτοικοι**, κατανεμημένος σε 78 οικισμούς.

Η απογραφή του 1913 προέβαλλε την ανομοιογένεια στην κατανομή των αστικών πληθυσμών. Οι 206 οικισμοί στη Βόρεια Ελλάδα, της κατηγορίας 1.000-5.000 κατοίκων, σπάνια συγκεντρώνουν πάνω από 2.000 κατοίκους, κινούνται δηλαδή στο όριο μεταξύ αγροτικών και αστικών οικισμών. Στη Χαλκιδική, στην κατηγορία αυτή, αντιστοιχούν μόνο 14 οικισμοί, από τους οποίους μόνον οι τέσσερις (4) έχουν πληθυσμό πάνω από 2.000 κατοίκους. Οι υπόλοιποι, που ακολουθούν, αποτελούν μικρές συγκεντρώσεις 300, κατά μέσο όρο, κατοίκων.

Κατατάσσοντας τους οικισμούς, κατά το μέγεθος του πληθυσμού τους, προκύπτει η σειρά πληθυσμιακών μεγεθών, που ακολουθεί:

Γαλάτιστα	3.510	Βάβδος	1.680
Αρναία	2.652	Μεγ. Παναγία	1.620
Πολύγυρος	2.510	Κασσανδρεία	1.600
Ιερισός	2.110	Ορμύλια	1.590
Συκιά	1.742	Βραστά	1.500

Στον πίνακα φαίνεται ότι, από τους 10 πολυπληθέστερους, οι 9 είναι μεσόγειοι και, κυρίως, ορεινοί οικισμοί.

Σύμφωνα με την απογραφή του 1920, η σειρά των 10 πρώτων οικισμών, σύμφωνα με τον πληθυσμό τους, έχει ως εξής:

Πολύγυρος	2.695	Συκιά	1.652
Γαλάτιστα	2.595	Ορμύλια	1.547
Αρναία	2.329	Κασσανδρεία	1.469
Ιερισός	1.958	Άγιος Νικόλαος	1.392
Μεγ. Παναγία	1.862	Βάβδος	1.364

Κατά την απογραφή του 1920, ο συνολικός πληθυσμός της Χαλκιδικής, ήταν 44.304, παρουσιάζει δηλαδή μια μικρή αύξηση, σε ποσοστό μόλις 0,55 %, από τον πληθυσμό του 1913. Η σειρά κατάταξης των οικισμών δεν διαφοροποιείται σημαντικά, εκτός από τον Πολύγυρο, που, ως διοικητικό κέντρο, καταλαμβάνει την πρώτη, πληθυσμιακά, θέση.

Το 1928, ο πληθυσμός της Χαλκιδικής διαμορφώνεται σε 61.079 κατοίκους, με την αποχώρηση 2.085 μουσουλμάνων και την έλευση 11.979 χριστιανών προσφύγων. Κατά την έρευνα, δεν εξακριβώθηκαν τεκμηριωμένα στοιχεία για τον συνολικό αριθμό των μουσουλμάνων της Χαλκιδικής. Με την εγκατάσταση των προσφύγων, έχουμε αύξηση πληθυσμού κατά 9.894. Ο συνολικός πληθυσμός κατανέμεται σε 146 οικισμούς. Στις δύο επαρχίες της περιοχής επιμερίζεται ως εξής:

Επαρχία Αρναίας: 16.602 κάτοικοι

Επαρχία Χαλκιδικής: 44.477 κάτοικοι

Στο διάστημα των 15 χρόνων, που μεσολάβησε από το 1913, δημιουργούνται οι προσφυγικοί οικισμοί, οι οποίοι αποτέλεσαν το γεγονός, που συνέβαλε περισσότερο στη διαμόρφωση του οικιστικού δικτύου, του μεγέθους και της σύνθεσης του πληθυσμού στην περιοχή.

Από αναγραφή, κατά σειρά μεγέθους των οικισμών της Χαλκιδικής, μετά την απογραφή του 1928, για τους 10 μεγαλύτερους οικισμούς, προκύπτουν οι παρακάτω πληθυσμοί:

<u>Γαλάτιστα</u>	<u>2.651</u>	<u>Συκιά</u>	<u>1.864</u>
<u>Πολύγυρος</u>	<u>2.477</u>	<u>Ορμύλια</u>	<u>1.859</u>
<u>Αρναία</u>	<u>2.402</u>	<u>Κασσανδρεία</u>	<u>1.593</u>
<u>Ιερισσός</u>	<u>2.218</u>	<u>Άγιος Νικόλαος</u>	<u>1.587</u>
<u>Μεγ. Παναγία</u>	<u>2.077</u>	<u>Νικήτη</u>	<u>1.545</u>

Την περίοδο αυτή και πάλι κανένας οικισμός της Χαλκιδικής, κατά την περίοδο αυτή, και πάλι κανένας οικισμός της Χαλκιδικής δεν είχε πληθυσμό πάνω από 5.000 κατοίκους. Οι ορεινοί οικισμοί προηγούνται των υπολοίπων, ενώ κανένας προσφυγικός οικισμός δεν περιλαμβάνεται στους πληθυσμιακά πρώτους.

Η αύξηση του πληθυσμού από 44.061, το 1913, σε 61.079, το 1928, σημαίνει αύξηση, κατά ποσοστό 38,6%.

Κατά την απογραφή του 1940, το επίσημο ύψος του πληθυσμού κατανέμεται στις επαρχίες Αρναίας και Χαλκιδικής, αντίστοιχα, ως εξής: 24.129 + 57.051 = 81.180. Αφαιρώντας τους βορειοανατολικά ευρισκόμενους οικισμούς, που σήμερα εντάσσονται στον Νομό Θεσσαλονίκης, προκειμένου να υπάρξει κοινό επίπεδο σύγκρισης με ό,τι ισχύει σήμερα, ο πληθυσμός διαμορφώνεται σε $19.302 + 57.051^3 = 76.353$ κάτοικοι. Η αύξηση που διαπιστώνεται, σε σχέση με το 1913, είναι 73,3%.

Από την επεξεργασία των στατιστικών στοιχείων, για το 1940, προκύπτουν οι παρακάτω πληθυσμοί των σημαντικότερων οικισμών της Χαλκιδικής, κατά σειρά

μεγέθους:

<u>Πολύγυρος</u>	<u>3.313</u>	<u>Ιερισσός</u>	<u>2.325</u>
<u>Γαλάτιστα</u>	<u>2.675</u>	<u>Νέα Μουδανιά</u>	<u>2.296</u>
<u>Αρναία</u>	<u>2.657</u>	<u>Ορμύλια</u>	<u>2.253</u>
<u>Συκιά</u>	<u>2.371</u>	<u>Κασσανδρεία</u>	<u>1.927</u>
<u>Μεγ. Παναγία</u>	<u>2.354</u>	<u>Νικήτη</u>	<u>1.738</u>

Οι ορεινοί οικισμοί Γαλάτιστα και Αρναία κατέχουν τις πρώτες θέσεις, μετά τον Πολύγυρο, που είναι η πρωτεύουσα, ενώ μόνο ένας προσφυγικός οικισμός, τα Ν. Μουδανιά, περιλαμβάνεται στον Πίνακα των 10 πολυπληθέστερων οικισμών της περιοχής. Η Ιερισσός, που έχει μεταφερθεί, μετά τον σεισμό του 1932, διατηρεί τον πληθυσμό και τη θέση της στη σειρά κατάταξης.

Για το 1951, τα στοιχεία της απογραφής δίνουν ως πληθυσμό 75.735 κατοίκους και, επί μέρους, πληθυσμό για τις δύο επαρχίες, Αρναίας και Χαλκιδικής, 17.454, 58.281 κάτοικοι, αντίστοιχα. Η αύξηση του πληθυσμού, σε σχέση με το 1913, είναι 71,9%, παρατηρείται δηλαδή μια μικρή μείωση, σε σχέση με το 1940, η οποία πιθανόν να οφείλεται στην πολεμική περίοδο που μεσολάβησε.

Οι μεγαλύτεροι πληθυσμιακά οικισμοί είναι:

<u>Πολύγυρος</u>	<u>4.389</u>	<u>Ορμύλια</u>	<u>2.278</u>
<u>Γαλάτιστα</u>	<u>2.904</u>	<u>Ιερισσός</u>	<u>2.219</u>
<u>Νέα Μουδανιά</u>	<u>2.600</u>	<u>Κασσανδρεία</u>	<u>2.116</u>
<u>Αρναία</u>	<u>2.549</u>	<u>Νέα Καλλικράτεια</u>	<u>2.060</u>
<u>Συκιά</u>	<u>2.478</u>	<u>Μεγ. Παναγία</u>	<u>2.058</u>

Την κορυφή κατέχει ο Πολύγυρος, ως διοικητικό κέντρο, ενώ σημαντική θέση –τη δεύτερη– έχει ένα παραδοσιακά παραγωγικό κέντρο, η Ορμύλια.

Ο συνολικός πληθυσμός της Χαλκιδικής, κατά την απογραφή του 1961, είναι 79.849 κάτοικοι, κατανεμημένος στις δύο επαρχίες Αρναίας και Χαλκιδικής, αντίστοιχα, ως εξής: 19.713 και 60.136 κάτοικοι. Το ποσοστό αύξησης του πληθυσμού είναι ήδη 81,2% ,σε σχέση με το 1913.

Η σειρά κατάταξης των μεγαλύτερων οικισμών έχει ως εξής:

<u>Πολύγυρος</u>	<u>3.541</u>	<u>Μεγ. Παναγία</u>	<u>2.477</u>
<u>Αρναία</u>	<u>2.612</u>	<u>Συκιά</u>	<u>2.456</u>
<u>Νέα Μουδανιά</u>	<u>2.600</u>	<u>Γαλάτιστα</u>	<u>2.394</u>
<u>Ορμύλια</u>	<u>2.558</u>	<u>Κασσανδρεία</u>	<u>2.124</u>
<u>Ιερισσός</u>	<u>2.523</u>	<u>Άγιος Νικόλαος</u>	<u>2.121</u>

Από τους προσφυγικούς οικισμούς ο Δήμος Νέων Μουδανιών έχει αυξηθεί πληθυσμιακά και έχει καταλάβει ήδη την 3η θέση.

Για τη χρονική περίοδο, που μεσολάβησε από το 1960, χρονικό όριο που τέθηκε για την παρούσα εργασία, έως σήμερα, τα πληθυσμιακά στοιχεία αποδίδουν τη φυσιογνωμία της Χαλκιδικής, όπως αυτή αντιστοιχεί στη νέα οικονομία και στη χωρική οργάνωση της

περιοχής.

Το 1971, οπότε έχουν οριστικοποιηθεί τα όρια του Νομού, ο πληθυσμός –κατά επαρχία– Αρναίας και Χαλκιδικής, είναι: 18.080 + 55.770= 73.850 κάτοικοι. Η αύξηση, σε σχέση με το 1913 είναι 67,6%, ενώ παρατηρείται μείωση ως προς τον πληθυσμό του 1961, λόγω πιθανών μεταναστευτικών ρευμάτων, στη δεκαετία που μεσολάβησε.

Η σειρά των μεγαλύτερων πληθυσμιακά οικισμών είναι:

Πολύγυρος	3.707	Μεγ. Παναγία	2.358
Νέα Μουδανιά	3.146	Γαλάτιστα	2.317
Ορμύλια	2.619	Συκιά	2.184
Αρναία	2.424	Κασσανδρεία	2.130
Ιερισσός	2.379	Νέα Τρίγλια	2.090

Παρατηρείται υποχώρηση, κατά τη σειρά, των ορεινών οικισμών και άνοδος αυτών, που διακρίνονται για τη δυναμική –είτε εξειδικευμένου χαρακτήρα– οικονομία τους, όπως τα Νέα Μουδανιά και η Ορμύλια. Ένας ακόμα προσφυγικός οικισμός εντάσσεται στη δεκάδα των πρώτων πληθυσμιακά οικισμών, γεγονός που φανερώνει τη δυναμική των νεοϊδρυθέντων αυτών οικισμών.

Κατά την απογραφή του 1981, ο πληθυσμός φαίνεται να αυξάνεται, στη δεκαετία που προηγήθηκε, και διαμορφώνεται σε 79.036 κατοίκους. Η αύξηση, σε σχέση με το 1913, φθάνει σε ποσοστό 79,4%.

Οι δέκα μεγαλύτεροι οικισμοί της Χαλκιδικής έχουν τους παρακάτω πληθυσμούς:

Νέα Μουδανιά	4.142	Μεγάλη Παναγία	2.397
Πολύγυρος	4.075	Νέα Τρίγλια	2.311
Νέα Καλλικράτεια	2.809	Αρναία	2.244
Ορμύλια	2.780	Νέος Μαρμαράς	2.215
Ιερισσός	2.632	Γαλάτιστα	2.128

Παρατηρείται μια σταδιακή ανατροπή της ιεράρχησης και των πληθυσμών των οικισμών του Νομού, που οφείλεται στο τουριστικό ρεύμα προς τους παραθαλάσσιους, κυρίως, οικισμούς της περιοχής και στην προσαρμογή των κοινωνικο-οικονομικών στοιχείων στις νέες συνθήκες.

Η σειρά των δέκα μεγαλύτερων οικισμών, κατά την απογραφή του 1991, έχει ως εξής:

Πολύγυρος	4.501	Νέα Τρίγλια	2.633
Νέα Καλλικράτεια	4.407	Μεγ. Παναγία	2.620
Νέα Μουδανιά	4.403	Γαλάτιστα	2.571
Ορμύλια	2.909	Συκιά	2.431
Ιερισσός	2.858	Νέος Μαρμαράς	2.407

Παρατηρούμε ότι τέσσερις (4) από τους νέους οικισμούς, που οργανώθηκαν μετά την έλευση των προσφύγων, όχι μόνο επιβίωσαν και αναπτύχθηκαν, αλλά περιλαμβάνονται στην πρώτη δεκάδα, κατά την

ιεράρχηση των οικισμών, αποτέλεσμα της σταθερά αναπτυσσόμενης οικονομίας τους. Στην πρώτη δεκάδα περιλαμβάνονται, επίσης σταθερά, ο Πολύγυρος, ως γεωγραφικό κέντρο και πρωτεύουσα της περιοχής, και η Ιερισσός, η οποία αποτελεί το σημαντικότερο οικονομικό κέντρο της βορειοανατολικής Χαλκιδικής. Σε ό,τι αφορά στους άλλους 4 οικισμούς –Ορμύλια, Μ. Παναγία, Γαλάτιστα και Συκιά– καθώς και την Κασσανδρεία⁴ παρατηρούμε ότι πρόκειται για προϋφιστάμενους οικισμούς, με σταθερή και εξειδικευμένη οικονομία, κατανεμημένους χωροταξικά με ισόρροπο τρόπο, τόσο στην ηπειρωτική Χαλκιδική όσο και στις δύο χερσονήσους.

Η σειρά των δέκα μεγαλύτερων οικισμών, κατά την απογραφή του 2001 (Πρόγραμμα Καποδίστριας), έχει ως εξής:

Νέα Μουδανιά	6.430	Νέα Τρίγλια	2.820
Πολύγυρος	5.090	Νέος Μαρμαράς	2.787
Νέα Καλλικράτεια	4.739	Κασσανδρεία	2.773
Ορμύλια	3.210	Μεγάλη Παναγία	2.597
Ιερισσός	3.037	Γαλάτιστα	2.553

Οι δέκα μεγαλύτεροι οικισμοί, κατά την απογραφή του 2011 (Πρόγραμμα Καλλικράτης), είναι (ΦΕΚ 698/Β/20.3.2014):

Νέα Μουδανιά	9.342	Νέα Τρίγλια	3.071
Νέα Καλλικράτεια	7.238	Ορμύλια	2.979
Πολύγυρος	6.121	Κασσανδρεία	2.775
Ιερισσός	3.266	Νικήτη	2.711
Νέος Μαρμαράς	3.158	Μεγάλη Παναγία	2.592

Έτσι, σε σχέση με τον πληθυσμό, που δεχτήκαμε για το 1913, αφετηρία της παρούσας εργασίας, δηλαδή τους **44.061 κατοίκους**, το 1991, με τους **92.117** κατοίκους, έχουμε υπερδιπλασιασμό του πληθυσμού και αύξηση κατά 109%, ενώ, στην τελευταία δημοσιευμένη απογραφή (2011), συνολικά **105.908** κατοίκους και αύξηση κατά 140%.

Συμπερασματικά, ο πληθυσμός του Νομού Χαλκιδικής, για την περίοδο 1913 - 1991, εξελίχθηκε, όπως παρουσιάζεται στον Πίνακα που ακολουθεί:

Πίνακας 19: Εξέλιξη του πληθυσμού του Νομού Χαλκιδικής

Έτος	Πληθυσμός	Έτος	Πληθυσμός
1913	44.061	1971	73.850
1920	44.304	1981	79.036
1928	61.079	1991	92.117
1940	76.353	2001	104.894
1951	75.735	2011	105.908
1961	79.849		

Πηγή: Στοιχεία από την ΕΣΥΕ και από αρχειακές πηγές. Επεξεργασία από Μ.Α.-Σ..

Η κατανομή των οικισμών του Νομού Χαλκιδικής,

κατά τάξη πληθυσμιακού μεγέθους, για τα έτη που αντιστοιχούν στις απογραφές που διενεργήθηκαν, είναι:

Πίνακας 20: Οικισμοί, κατά τάξη μεγέθους

Παρατηρείται σταδιακή αύξηση του συνολικού αριθμού των οικισμών (πλην της απογραφής του 1951), τόσο της κατηγορίας 1.000 - 2.000, όσο και της κατηγορίας των 2.000 - 5.000 κατοίκων. Παράλληλα, από τα συνολικά στατιστικά στοιχεία και, κυρίως, από την αύξηση των πληθυσμών, φαίνεται ότι και ο επί μέρους πληθυσμός κάθε ενός από τους παραπάνω οικισμούς επίσης αυξάνεται. Θα πρέπει να σημειωθεί, όμως, ότι ο τρόπος καταγραφής των κατοικημένων θέσεων δεν είναι ίδιος σε κάθε απογραφή. Άλλοτε, δηλαδή, καταγράφονται μόνο οι Δήμοι και οι Κοινότητες, όπως στην απογραφή του 1951, και άλλοτε κάθε οικιστική συγκέντρωση. Σε κάποιες από τις παλαιότερες απογραφές καταγράφονταν τα Μετόχια, ένα προς ένα. Ακόμα το είδος των θέσεων δεν είναι πάντα το ίδιο: έχουν καταγραφεί, παλαιότερα, κάποιιοι μύλοι ή το νοσοκομείο στα Νέα Φλογητά, ενώ, στα νεότερα χρόνια, οι ξενοδοχειακές μονάδες ή και τα συγκροτήματα παραθεριστικής κατοικίας. Με τον τρόπο αυτόν, οι περιοχές με πληθυσμό από 1-1.000 κατοίκους δεν μπορούν να συγκριθούν αποτελεσματικά μεταξύ τους.

Σήμερα οι κατοικημένες θέσεις σ' ολόκληρο το Νομό Χαλκιδικής είναι 207⁵ (31 στην επαρχία Αρναίας και 176 στην επαρχία Χαλκιδικής). Ο πληθυσμός για καθεμία από τις παραπάνω θέσεις, μόνιμος ή εποχικός, ποικίλει από 1 έως 4.501 κατοίκους. Ένας αριθμός 107 περίπου θέσεων αντιπροσωπεύει, αφ' ενός, συναθροίσεις μεμονωμένων κτισμάτων ή συγκροτημάτων δεύτερης κατοικίας, που χρησιμοποιούνται –κατά κύριο λόγο– περιοδικά, και, αφετέρου, μικρούς συνοικισμούς, που δεν λειτουργούν ως αυτόνομοι οικισμοί, καθώς βρίσκονται σε μικρή απόσταση από άλλους, από τους οποίους εξυπηρετούνται, ως προς τα σχολεία, την αγορά και τις λοιπές λειτουργίες.

Βιωσιμότητα των οικισμών, την περίοδο 1912 - 1960

Μετά το 1950, οπότε ολοκληρώνονται οι μετακινήσεις των οικισμών και οι οριοθετήσεις των αγροκτημάτων και των λοιπών διανομών, οριστικοποιούνται οι εντός των διοικητικών ορίων εκτάσεις των Δήμων και Κοινοτήτων. Για τους προσφυγικούς οικισμούς της Χαλκιδικής, τα αρχικά αγροκτήματα προέκυψαν, κατά

κύριο λόγο, από τα αγιορείτικα Μετόχια που απαλλοτριώθηκαν, τις ανταλλάξιμες γαίες ή τα παλιά τσιφλίκια. Σε αυτά προστέθηκαν οι παλιές ιδιοκτησίες, οι δημόσιες γαίες και οι σταδιακά διανεμηθείσες, σύμφωνα με τις Αποφάσεις της ΕΑΧ, εκτάσεις. Για τον λόγο αυτόν, οι εκτάσεις στα διοικητικά όρια κάθε οικισμού είναι, κατά κανόνα, μεγαλύτερες από τα αρχικά αγροκτήματα, που ορίστηκαν, γύρω στο 1930. Έτσι, ενώ το συνολικό μέγεθος των αρχικών αγροκτημάτων των προσφυγικών οικισμών είναι –κατά προσέγγιση– 490.000 στρέμματα, οι εκτάσεις τους, μετά την οριοθέτησή τους, είναι 680.000 στρ. περίπου,⁶ σε σύνολο 2.886.000 στρ. (2.886 τετρ. χλμ.), που είναι η έκταση ολόκληρου του Νομού Χαλκιδικής. Από αυτά, τα 8.500 στρ. αντιπροσωπεύουν –κατά προσέγγιση– τα αρχικά μεγέθη των εντός σχεδίων οικισμών, ενώ τα υπόλοιπα είναι καλλιεργήσιμες εκτάσεις, χέρσες ή δασώδεις περιοχές κ.λπ. Τα αρχικά μεγέθη των 8.500 στρ. έχουν διαφοροποιηθεί με τις μεταγενέστερες επεκτάσεις, για την πλειοψηφία των οικισμών.

Τα μεγέθη των βιώσιμων γεωργικών κλήρων ορίστηκαν, σε διάφορες χρονικές στιγμές της περιόδου που αναφερόμαστε, και εξαρτώνται από το μέγεθος των αγροκτημάτων και τον αριθμό των δικαιούχων, και όχι από τον χρόνο καθορισμού, το είδος της καλλιέργειας ή τη στρεμματική απόδοση. Στις περιπτώσεις, όπου ο κλήρος επανακαθορίστηκε, ο νέος ήταν μικρότερος του αρχικού.⁷ Η συσχέτιση αγροκτήματος - μεγέθους βιώσιμου κλήρου διαφαίνεται στις περιπτώσεις, στις οποίες ο κλήρος ήταν μεγάλος, αν και ορίστηκε μετά το 1950, σε αντίθεση με τις περιπτώσεις, στις οποίες παρέμεινε μικρός, αν και ορίστηκε το 1930⁸.

Από το σύνολο των 36 οικισμών, που οργανώθηκαν από την ΕΑΠ και τις υπηρεσίες του Υπουργείου Γεωργίας, στο διάστημα που μεσολάβησε έως σήμερα, αναπτύχθηκαν οι 30, από τους οποίους οι περισσότεροι επεκτάθηκαν και εδαφικά, ενώ οι 6 έμειναν στάσιμοι. Αυτοί οι 6 οικισμοί είχαν μικρό αριθμό κατοίκων και είναι, κυρίως, ορεινοί και δυσπρόσιτοι, με οικονομία που παρέμεινε αγροτική. Εκτός από τους παραπάνω, που ήδη αναλύθηκαν διεξοδικά, οι θέσεις Μικράλωνα, Κερασιά και Ξηροπόταμος αφορούν προσφυγικούς οικισμούς, που, όπως το Δεβελίκι Γοματίου, δεν επιβίωσαν. Η χωροθέτησή τους οπωσδήποτε επηρέασε τη βιωσιμότητά τους, η οποία εξαρτήθηκε, όχι από ποσοτικά

Πίνακας 20: Οικισμοί κατά τάξη μεγέθους

	1913	1920	1928	1940	1951	1961	1971	1981	1991	2001	2011
1 - 1000	64	132	118	87	55	97	112	144	179	130	132
1001 - 2000	10	10	12	15	9	14	8	10	15	17	17
2001 - 5000	4	3	5	8	8	10	12	11	13	14	11
5001 -10000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	3

Πηγή: Στοιχεία από την ΕΣΥΕ. Επεξεργασία από Μ. Α.-Σ.

μεγέθη (μέγεθος αγροκτήματος, κλήρων κ.λπ.), αλλά από το συσχετισμό με τον περίγυρό τους, τη δυνατότητα μετακινήσεων και τη δυναμική τους στο ευρύτερο οικιστικό δίκτυο, καθώς το σύνολο των οικισμών έπαψε να το χαρακτηρίζει η εσωστρέφεια και απομόνωση.

Μετά το σεισμό του 1932, και παρά την πρόσκαιρη κοινωνική και οικονομική αναστάτωση που υπέστησαν, οι οικισμοί επανακάμπτουν, παρουσιάζοντας αύξηση του πληθυσμού και, λόγω των νέων εγκαταστάσεων, βελτιωμένους όρους διαβίωσης. Προκύπτει νέος καινοτόμος σχεδιασμός των οικισμών και πρωτότυποι χειρισμοί στην επιλογή θέσεων και στον τρόπο διανομής οικοπέδων και επεκτάσεων.

Η ανασυγκρότηση, που ακολούθησε την πολεμική περίοδο της δεκαετίας του 1940, επηρέασε την οικονομική βιωσιμότητα των οικισμών, με την ορθολογιστικότερη διαχείριση των μεταφορών, συνενώσεων κ.λπ., επιδιώκοντας, μεταξύ άλλων, και την ενίσχυση του οικιστικού δικτύου. Δεν απέδωσε νέους οικισμούς, όμως διαφοροποίησε τη γεωγραφική κατανομή τους, με τις συνενώσεις που διενήργησε, ενώ, με τις προϋποθέσεις που έθετε, συγκράτησε τον πληθυσμό σε θέσεις, που μεταγενέστερα αποδείχθηκαν κατάλληλες για κατοίκηση πληθυσμού. Εξετάζοντας τις εκπαιδευτικές μονάδες, παρατηρούμε ότι το δίκτυο των υφισταμένων σχολείων εμπλουτίστηκε, ενώ στο σύνολό του παρακολούθησε, εκσυγχρονιζόμενο, την πορεία της εκπαιδευτικής οργάνωσης της Πολιτείας, ως προς τις βαθμίδες και τις μονάδες που περιέλαβε.⁹

Ο χαρακτήρας του τόπου ήταν, κατά παράδοση, αγροτικός.¹⁰ Τη δεκαετία του 1990, το σύνολο των καλλιεργειών κυμαινόταν γύρω στα 965 τετρ. χιλιόμετρα. Τα παραγωγικά μεγέθη, όμως, δεν στάθηκαν δεσμευτικά για τη στροφή της οικονομίας του τόπου σε άλλους τομείς, όπως τη μεταποίηση και τον τουρισμό. Έτσι, σε κάποιες περιοχές, όπως το Λάκκωμα, ιδρύθηκαν βιομηχανικές μονάδες, στην Ιερισσό συνεχίστηκε η λειτουργία ναυπηγοεπισκευαστικών μονάδων, ενώ διάσπαρτα λειτουργήσαν μονάδες επεξεργασίας γεωργικών προϊόντων, παραγωγής οικοδομικών υλικών κ.λπ. Παράλληλα, οικοδομήθηκαν μεγάλες ξενοδοχειακές μονάδες, σε θέσεις κυρίως παραθαλάσσιες, αλλοιώνοντας την κλίμακα και το φυσικό περιβάλλον της περιοχής.

Η χρονική περίοδος, που ακολούθησε την περίοδο 1912 - 1960, στην οποία αναφέρεται η εργασία, χαρακτηρίζεται από την τουριστική «αξιοποίηση» του τόπου, και διαμόρφωσε έναν διαφορετικό οικιστικό ιστό, με την ανάπτυξη οικισμών, κυρίως ή και αποκλειστικά παραθεριστικών (δεύτερης κατοικίας), με διάφορες διαδικασίες και τρόπους υλοποίησης. Έτσι, οικισμοί αναπτύχθηκαν από τη δραστηριότητα Οικοδομικών Συνεταιρισμών,¹¹ ως επεκτάσεις κατά την παραλιακή κυρίως ζώνη των περιοχών, ως τοπικά ρυμοτομικά σχέδια για ανέγερση συγκροτημάτων, με συσπειρώσεις εγκαταστάσεων εξυπη-

ρητήσεων ή αναψυχής γύρω από μεγάλα ξενοδοχεία κ.ά. Η δόμηση, όμως, χωρίς προηγούμενο χωροταξικό σχεδιασμό, είχε επιπτώσεις στην ανάπτυξη, στο περιβάλλον και γενικά στον χαρακτήρα του τόπου. Τη μεγαλύτερη αλλοίωση προκάλεσε η αυθαίρετη δόμηση, που αναπτύχθηκε αποσπασματικά αλλά με μεγαλύτερη συγκέντρωση, στα δυτικά παράλια της Καλαμαριάς και στους πλησιέστερους προς τη Θεσσαλονίκη τόπους. Τέλος, η εκτεταμένη εφαρμογή της εκτός σχεδίου δόμησης, κυρίως από παραθεριστικές εγκαταστάσεις, αλλοίωσε τον άλλοτε αγροτικό χαρακτήρα του τόπου, με σοβαρές επιπτώσεις στην οικονομία του. Η ίδια δόμηση σχεδόν εξαφάνισε την ύπαιθρο, κυρίως στις χερσονήσους και στα νότια παράλια. Η Διοίκηση περιορίστηκε στην έκδοση ειδικών Διαταγμάτων και χαρακτηρισμών για ορισμένους ιστορικούς και παραδοσιακούς οικισμούς. Στη Χαλκιδική, ως παραδοσιακοί οικισμοί έχουν χαρακτηριστεί δύο, το Παλαιόκαστρο και ο Παρθενώνας.¹² Ο παλιός οικισμός της Αρναίας έχει οριοθετηθεί και έχει χαρακτηριστεί ως ιστορικός τόπος, χαρακτηρισμός που ανταποκρίνεται τόσο στην πολεοδομική και αρχιτεκτονική του φυσιογνωμία, όσο και στην εξέλιξή του.¹³ Ειδικούς όρους δόμησης έχουν τέσσερεις (4) οικισμοί της Χαλκιδικής, η Κρυοπηγή (προϋφιστάμενος), η Άφυτος (προϋφιστάμενος), τα Πυργαδικία (προσφυγικός) και η Ουρανούπολη (προσφυγικός), λόγω των ιδιαίτερων μορφολογικών και τυπολογικών χαρακτηριστικών τους (ΦΕΚ 434/ 7.11.77).

Η διαχείριση των πολεοδομικών ζητημάτων από το Υπουργείο Γεωργίας, έως την ισχύ του Οικιστικού Νόμου 1337/ 1983, μπορεί μερικώς να ευθύνεται για την κατάσταση, που διαμορφώθηκε στις αγροτικές περιοχές, σε πανελλήνια βέβαια κλίμακα. Η αντιμετώπιση αυτή εξαιρούσε τις αγροτικές περιοχές από την ενιαία οικιστική πολιτική, όπως εκφραζόταν από το αρμόδιο Υπουργείο. Με την εφαρμογή των Οικιστικών Νόμων (947/77 και 1337/83) για 11 οικισμούς, μεγαλύτερους των 2.000 κατοίκων, ακολουθήθηκε η διαδικασία εκπόνησης Γενικών Πολεοδομικών Σχεδίων (Γ.Π.Σ.), προκειμένου να εγκριθούν επεκτάσεις των ορίων και να υπάρξει ρύθμιση του χώρου με εισφορές των ιδιοκτησιών. Οι οικισμοί αυτοί είναι ο Πολύγυρος, η Γαλάτιστα, η Νέα Καλλικράτεια, τα Νέα Μουδανιά, η Κασσανδρεία, η Ορμούλια, ο Νέος Μαρμαράς, η Συκιά, η Αρναία, η Μεγάλη Παναγία και η Ιερισσός. Για την πλειονότητα, όμως, των υπόλοιπων οικισμών εγκρίθηκαν μόνο νέες οριοθετήσεις, και μάλιστα διευρυμένες, σε σχέση με τα αρχικά όρια, που διατήρησαν υψηλό Συντελεστή Δόμησης και περιόρισαν, αναλογικά με την προϋφιστάμενη κατάσταση, τον δημόσιο χώρο. Η διεύρυνση των ορίων των Διοικητικών ενοτήτων, με το πρόγραμμα αρχικά «Καποδιστριάς» και μετέπειτα «Καλλικράτης», σε Περιφερειακή ενότητα (προηγούμενη υποδιαίρεση, Νομαρχία), Δήμος/Επαρχία, Δημοτική ενότητα/Δήμος ή

Κοινότητα, Τοπική Κοινότητα/Κοινότητα, παράλληλα με την ανανέωση και τον εκσυγχρονισμό του νομοθετικού πλαισίου, δίνει νέες βελτιωμένες προοπτικές, στα

ζητήματα διαχείρισης του χώρου αλλά και διαφύλαξης του περιβάλλοντος και των οικοσυστημάτων της περιοχής της Χαλκιδικής.¹⁴

1. Μ. Χουλιάρη, *Γεωγραφική, Διοικητική και Πληθυσμιακή Εξέλιξη της Ελλάδος, 1821- 1971*, τ Β, Αθήνα 1975.
2. Οι ιστορικοί αμφισβητούν τη γενικότερη λογική με την οποία διενεργήθηκε, καθώς και τα επί μέρους δεδομένα που αφορούν την εθνικο- θρησκευτική σύνθεση του πληθυσμού.
3. Επαρχίες Αρναίας και Χαλκιδικής αντιστοιχά.
4. Είναι 11η στη σειρά με πληθυσμό 2.314 κατοίκους.
5. Σύμφωνα με την απογραφή του 1991, στις θέσεις που προαναφέρθηκαν περιλαμβάνονται 7 ξενοδοχειακές μονάδες, 3 φυλακές, 2 μοναστήρια, 1 Γεωργικός Σταθμός και τα μεταλλεία Βάβδου
6. Σύμφωνα με στοιχεία της απογραφής του 1951.
7. Σε κάποιες περιπτώσεις, επανακαθορίζεται ο κλήρος από τα 60 στα 20 στρέμματα και ο επαγγελματικός στο 1/4 του βασιικού κλήρου, δηλ 15 στρέμματα.
8. Διανομή Αγίου Παύλου του 1951, κλήρος 56 στρ. / Διανομή Βατοπεδίου του 1931, κλήρος 25 στρ.
9. Την δεκαετία του 1990 ο αριθμός των δημοτικών σχολείων μειώθηκε, λόγω μείωσης των αντίστοιχων ηλικιών, των γυμνασίων παρέμεινε σταθερός, ενώ αυξήθηκε ο συνολικός αριθμός των Λυκείων (*Οι Νομοί της Ελλάδος, Οικονομική και Κοινωνική φυσιογνωμία των 52 Νομών και 13 Περιφερειών*, ALPHA ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΙΣΤΕΩΣ, έκδοση 2000).
10. Τα προϊόντα ήταν κυρίως ελαιόλαδο, κηπευτικά, σίτος και κτηνοτροφικά
11. Μερικά παραδείγματα για τις κατηγορίες που αναφέρονται είναι: Συνεταιρισμός καθηγητών ΑΠΘ στη Βουρβουρού, Γεωπονικά κλπ, παραλία Διονυσίου, Ν. Συλλάτων, Γερακινής κλπ, τοπικά ρυμοτομικά στη Μηκύβερνα, Πυργαδίκια κ.α.
12. Οι όροι δόμησης σ' αυτούς καθορίζονται από το Π.Δ. της 19.10/13.11.1978 (ΦΕΚ 594Δ/78).
13. Ε.Α. Καμπούρη, «Αρναία Χαλκιδικής: Αναγκαιότητα και προοπτική ένταξης του Ιστορικού οικισμού στις σύγχρονες συνθήκες ζωής», *Πρακτικά εργασιών Ιου Αναπτυξιακού Συνεδρίου Αρναίας, 21-22/7/1990*, σελ.128.
14. Λιλιμπάκη –Σπυροπούλου Μαρία, *Η εξέλιξη του οικιστικού δικτύου της Χαλκιδικής*, εκδ. Ν.Ε.Λ.Ε. Χαλκιδικής, Πολύγυρος, 2004.

ΤΟ ΝΕΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

Πρόεδρος	Κοτσάνης Ιωάννης (Αρναία)
Αντιπρόεδρος	Οικονόμου Τριαντάφυλλος (Νικήτη)
Γεν. Γραμματέας	Λυρτζής Αστέριος (Ταξιδάρχης)
Ταμίας	Παπαδόπουλος Αβραάμ (Βραστά)
Ειδ. Γραμματέας	Μπούφτας Νικόλαος (Αρναία)
Μέλη	Βαγγλής Αστέριος (Πορταριά) Κουτσιαντά-Ζαμπόκα Κοκόνη (Αρναία) Παυλούδης Χρήστος (Ορμύλια) Στρατής Απόστολος (Κασσάνδρεια)

Το Νέο Δ.Σ. θα κινηθεί με όλες τις δυνάμεις, την επόμενη διετία, σφυρηλατώντας την ενότητα και τη συνεργασία, για την πνευματική καλλιέργεια, τη μόρφωση και την ψυχαγωγία των μελών του Συλλόγου, για την εφαρμογή των αξιών του εθελοντισμού και της αλληλεγγύης αλλά και για την ανάδειξη των συγκριτικών πλεονεκτημάτων, που χάρισε ο Θεός στην ευλογημένη Χαλκιδική μας.

Στην προσπάθειά μας αυτή, ζητούμε τη συμπαράσταση όλων, όπως έγινε όλα τα προηγούμενα χρόνια, που είχε ως αποτέλεσμα το ανέβασμα του Παγχαλκιδικού σε ζηλευτά скаλοπάτια προόδου. Ως συνεχιστές του ωραίου αυτού έργου εξορμούμε. Ελπίζουμε να τα καταφέρουμε.

ΠΡΟΑΝΑΓΓΕΛΙΑ ΕΚΔΡΟΜΩΝ

Το Δ.Σ. του Παγχαλκιδικού αποφάσισε την προαναγγελία των παρακάτω εκδρομών, με την ευχή να μην υπάρχουν προβλήματα και να πραγματοποιηθούν.

Σάββατο 16 Απριλίου. Ημερήσια, στο Σπήλαιο πηγών Αγγίτη, με επίσκεψη στην Ιερά Μονή Εικοσιφοίνισσας και Δράμα.

Τέλος Μαΐου. Πενθήμερη, σε Ναύπλιο, Σπέτσες, Ύδρα, Καλαμάτα, Μάνη και τα πέριξ.

Τιμές και προγράμματα θα ανακοινωθούν με SMS, μετά από έρευνα αγοράς.
Πληροφορίες: τηλ. 6936950188 (κ. Κοτσάνης) και 6972150431 (κ. Ζαμπόκα).

Η ΛΑΜΠΡΗ ΧΕΙΡΟΤΟΝΙΑ ΤΟΥ ΘΕΟΦΙΛΕΣΤΑΤΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΜΠΟΥΚΟΜΠΑ κ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ ΜΑΪΔΩΝΗ ΣΤΗΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ

Μέσα σε κλίμα κατάνυξης και χαράς, τελέστηκε στην Αλεξάνδρεια Αιγύπτου, την Κυριακή 20 Φεβρουαρίου 2022, η εις Επίσκοπον χειροτονία του Θεοφ. Εψηφισμένου Επισκόπου Μπουκόμπα και Δυτικής Τανζανίας, π. Χρυσόστομου Μαϊδώνη, από τα σεπτά χέρια της Α.Θ.Μ. του Πάπα και Πατριάρχου Αλεξανδρείας, κ.κ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ.

Ο π. Χρυσόστομος, και νυν Θεοφιλέστατος Επίσκοπος Μπουκόμπα, διακόνησε, από τον Αύγουστο του 1982, την Ιερά Μητρόπολη Ιερισσού Αγίου Όρους και Αρδαμερίου, από τη θέση του Ιεροκήρυκα και μετέπειτα Πρωτοσύγκελου της Τοπικής Εκκλησίας. Καθ' όλη τη διάρκεια της θητείας του στην Ιερά Μητρόπολη και σε όλες τις κοινότητες, όπου ιερουργούσε, ανέπτυξε με τον πιστό λαό της περιοχής μια ιδιαίτερη σχέση, αγάπης και εμπιστοσύνης, αποτελώντας πνευματικό οδηγό για το ποίμνιό του, αλλά και πυλώνα ενός πλουσίου και θεάρεστου φιλανθρωπικού έργου.

Στο αρχιερατικό συλλειτουργό συμμετείχαν οι Σεβασμιότατοι Μητροπολίτες: Δημητριάδος κ. Ιγνάτιος, Ιερισσού κ. Θεόκλητος, Πηλουσίου κ. Νάρκισσος, Αζώμης κ. Δανιήλ, και οι Θεοφιλέστατοι Επίσκοποι: Ταμιάθως κ. Γερμανός και Νειλουπόλεως κ. Νικόδημος, πλαισιούμενοι από ιερείς της Ιεράς Μητροπόλεως Ιερισσού, άλλων Μητροπόλεων της Εκκλησίας της Ελλάδος, καθώς και από την Επισκοπή Μπουκόμπα. Συμπροσευχόμενοι ήταν Αλεξανδρινοί χριστιανοί και προσκυνητές, προερχόμενοι από την Μητρόπολη Ιερισσού, με επικεφαλής την Γερόντισσα Μαριάμ, Ηγουμένη της Ιεράς Μονής Αγίου Κοσμά του Αιτωλού Αρναίας. Στην Ιερά Ακολουθία διακόνησαν οι μαθητές της Πατριαρχικής Σχολής «Άγιος Αθανάσιος».

Τον Δήμο Αριστοτέλη εκπροσώπησαν ο Αντιδήμαρχος κ. Ν. Αυγερινός, ο Πρόεδρος του Αριστοτελείου Πνευματικού Κέντρου κ. Α. Τζιτζιρίκας και ο Δημ. Σύμβουλος κ. Ν. Μαρτιγάκης.

Στον χειροτονητήριο λόγο του, ο Εψηφισμένος Επίσκοπος Μπουκόμπα, ξεκινώντας από τον ψαλμικό στίχο «Το έλεός σου, Κύριε, καταδιώξει με πάσας τας ημέρας της ζωής μου», σκιαγράφησε την πορεία της ζωής του μέχρι σήμερα.

Ο Μακαριότατος Πάπας και Πατριάρχης, κ.κ. Θεόδωρος, εξέφρασε τη χαρά του για τη σημερινή χειροτονία και τους κοινούς δεσμούς με τον Εψηφισμένο.

Η Ριζάρειος Εκκλησιαστική Σχολή ήταν η κοινή τροφός.

Όταν ο Μακαριότατος αποφοιτούσε, το 1974, ο π. Χρυσόστομος εισερχόταν σ' αυτήν.

Ο Επίσκοπος Μπουκόμπα κ. Χρυσόστομος, κατά κόσμον Δημήτριος Μαϊδώνης, γεννήθηκε το 1956 στο Πλωμάρι της Λέσβου, από ναυτική οικογένεια. Φοίτησε στη Ριζάρειο Ανωτέρα Ιερατική Σχολή Αθηνών (1974 - 1976) και στη Θεολογική Σχολή Αθηνών (1977 - 1981).

Το 1981 εκάρη μοναχός στη Νέα Σκήτη του Αγίου Όρους, υπό την καθοδήγηση του σπουδαίου Πνευματικού, π. Σπυρίδωνος Ιερομονάχου. Στις 10/8/1982, χειροτονήθηκε διάκονος στην Ιερά Μονή Αγίου Παύλου του Αγίου Όρους, από τον μακαριστό Μητροπολίτη Ιερισσού Νικόδημο.

Το 1983, χειροτονήθηκε Πρεσβύτερος και ανέλαβε Ιεροκήρυκας της Ιεράς Μητροπόλεως Ιερισσού, Αγίου Όρους και Αρδαμερίου.

Το 1990, ανέλαβε καθήκοντα Πρωτοσυγκέλλου στην ίδια Μητρόπολη και ανέπτυξε μεγάλη δραστηριότητα. Ίδρυσε τη Γυναικεία Ιερά Μονή του Αγίου Κοσμά του Αιτωλού, στη Αρναία, και οργάνωσε 15 Πνευματικά Συμπόσια, αφιερωμένα στον Άγιο Κοσμά τον Αιτωλό. Ίδρυσε το Ίδρυμα Αγάπης/Γηροκομείο της Μητροπόλεως στην Αρναία. Ίδρυσε την Πρωτοβουλία Γονέων, της οποίας είναι πνευματικός σύμβουλος. Οργάνωσε Συναντήσεις Οικογενειών, Σχολές Γονέων σε Ενορίες της Μητροπόλεως.

Το 1995, ίδρυσε τον Σύνδεσμο Ορθοδόξων Νέων. Με την ευθύνη του, λειτούργησαν, επί 26 χρόνια, οι Κατασκηνώσεις στη Μ. Παναγία.

Τη διετία 1991-93, υπηρέτησε ιεραποστολικά στην Ορθόδοξη Εκκλησία της Αλβανίας, ως συνεργάτης του Αρχιεπισκόπου Αναστασίου, και εκπρόσωπος στην Ιερά Μητρόπολη Αργυροκάστρου. Εργάστηκε για την ανασυγκρότηση της Εκκλησίας στην Αλβανία, όπου ασχολήθηκε ιδιαίτερα με το ποιμαντικό και φιλανθρωπικό έργο. Οργάνωσε την αντίσταση των Ορθοδόξων, στην προσπάθεια του Καθεστώτος να εκδιώξει τον Αρχιεπίσκοπο Αναστάσιο. Κινδύνευσε η ζωή του, όταν απελάθηκε από το Αργυρόκαστρο, στις 25 Ιουνίου 1993.

Διακόνησε στο έργο της Εξωτερικής Ιεραποστολής στο Κογκό, στη Μητρόπολη Κεντρώας Αφρικής. Δίδαξε Ιεραποστολική, Ποιμαντική και Υμνολογία στη Θεολογική Σχολή «Άγιος Αθανάσιος Αθωνίτης». Έκανε Ιεραποστολική εργασία στην Κινσάσα και σε άλλες πόλεις του Κογκό. Συνέγραψε δεκάδες βιβλία, πνευματικού και εποικοδομητικού χαρακτήρα. Φιλοξενείται συχνά σε ραδιοτηλεοπτικούς και ραδιοφωνικούς σταθμούς, για πνευματικά θέματα, κυρίως στον σταθμό 4E, που είχε τακτική εκπομπή.

Το Δ.Σ. του Παγκοσμίου Συλλόγου εύχεται ΠΑΝΤΑ ΑΞΙΟΣ και καλή δύναμη στα νέα του καθήκοντα ως Επισκόπου.

ΗΘΙΚΟ ΑΠΟΤΥΠΩΜΑ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Επιπτώσεις στον Άνθρωπο και στην Ανθρωπότητα

ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ Ν. ΛΑΖΑΡΙΔΗΣ,

Ομότιμος Καθηγητής ΑΠΘ

Εισαγωγή

Σύμφωνα με το λεξικό του Πανεπιστημίου της Οξφόρδης, «έρευνα είναι η αναλυτική μελέτη ενός θέματος, για ανακάλυψη νέας γνώσης ή την απόκτηση καλύτερης κατανόησης». Η επιστημονική έρευνα ήταν και είναι ένας από τους σημαντικότερους τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας, καθώς βασικοί στόχοι της είναι η επίλυση προβλημάτων της καθημερινότητας και η συνεχής βελτίωση του βιοτικού μας επιπέδου.

Με την έννοια αυτή, η ανακάλυψη του τροχού, της τυπογραφίας, της μηχανής εσωτερικής καύσης, του ηλεκτρονικού υπολογιστή, υπήρξαν σταθμοί, που επηρέασαν σε ανυπολόγιστο βαθμό τη ζωή μας. Σημαντικά επιτεύγματα της έρευνας οδήγησαν:

- στη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης
- στην πρόγνωση και καταπολέμηση ασθενειών, σε ανθρώπους, φυτά και ζώα
- στην αύξηση του προσδόκιμου ζωής, μέσα από την προστασία της ανθρώπινης υγείας
- στην εξασφάλιση επάρκειας τροφίμων, μέσα από τη βελτίωση ποικιλιών φυτών και φυλών ζώων
- στην πρόγνωση και αντιμετώπιση επικίνδυνων φυσικών φαινομένων, κ.α.

Στον αντίποδα των θετικών αποτελεσμάτων της έρευνας, αρκετά νωρίς, διαφάνηκε ότι κάποιες ανακαλύψεις, όχι μόνο δεν συμβάλλουν στη βελτίωση των συνθηκών ζωής, αλλά, αντίθετα, γίνονται εργαλεία και μέσα καταστροφής της.

Ο George Bernard Shaw (1856-1950) αρνήθηκε να παραλάβει το Nobel Λογοτεχνίας, το 1925, δηλώνοντας σχετικά: «Δεν μπορώ να παραλάβω ένα βραβείο, το οποίο θεσπίστηκε από αυτόν, που ανακάλυψε τη δυναμίτιδα. Μόνο ένας τόσο δαιμόνιος άνθρωπος θα μπορούσε να θεσπίσει βραβείο ειρήνης, όταν ο ίδιος ανακάλυψε το εργαλείο του πολέμου και της καταστροφής». Σε μια άλλη περίπτωση, η βασική έρευνα του Albert Einstein, πάνω στη διάσπαση του ατόμου και στην πυρηνική ενέργεια, οδήγησε στη δημιουργία της ατομικής βόμβας. Όταν ο ίδιος συνειδητοποίησε τις τρομακτικές δυνατότητες της ανακάλυψής του, ήταν πολύ αργά, για να αποτρέψει την επερχόμενη καταστροφή. Το 1945, η Χιροσίμα και το Ναγκασάκι πλήρωσαν την ανακάλυψή του, με 200.000 νεκρούς και μακροχρόνιες, δραματικές επιπτώσεις στην ευρύτερη περιοχή.

Εικόνα 1. Η «θεά» Έρευνα κρατά τη δάδα της γνώσης, Olin Levi Warner (1896).

Ανακαλύψεις σαν αυτές, της δυναμίτιδας και της πυρηνικής ενέργειας, θέτουν σοβαρά ζητήματα, σε σχέση με τις **ηθικές διαστάσεις** της έρευνας, ιδιαίτερα σε μια εποχή, όπου πανίσχυρα ερευνητικά εργαλεία αυξάνουν γεωμετρικά τη δυνατότητα διείσδυσης στα άδυτα του μικρόκοσμου και του μακρόκοσμου. Η πραγματικότητα αυτή μάς ωθεί να αξιολογήσουμε το **ηθικό αποτύπωμα** της επιστημονικής έρευνας, καθώς και τις **επιπτώσεις της** στην πορεία του Ανθρώπου και της Ανθρωπότητας. Τελικά, υπάρχει

κοινωνικός έλεγχος στην κατεύθυνση και στις εφαρμογές της έρευνας, που γίνεται με χρήματα του φορολογούμενου, στο όνομα της ευημερίας του; **Ποιος μας διασφαλίζει από σοβαρές εκτροπές**, που οδηγούν στο επόμενο καταστροφικό αποτέλεσμα;

Απαρχές και διαχρονική εξέλιξη της έρευνας

Κατ' εξαίρεση από όλα τα άλλα όντα, ο άνθρωπος δημιουργήθηκε με λογική και δυνατότητες εξερεύνησης, συσώρευσης γνώσης και επίλυσης προβλημάτων. Το φως της γνώσης μυθοποιήθηκε από τα πανάρχαια χρόνια. Η κεντρική είσοδος της Βιβλιοθήκης του Κογκρέσου (Washington, DC) κοσμείται με μια ανάγλυφη χάλκινη παράσταση της «θεάς» Έρευνας, να κρατά τη δάδα της γνώσης (Εικόνα 1). Στην Ελληνική μυθολογία, η αποστασία του Προμηθέα, που έκλεψε το πυρ από τους θεούς και το πρόσφερε ως δώρο/πηγή ζωής στο ανθρώπινο γένος, ενέπνευσε τον Αισχύλο στη συγγραφή του «Προμηθέα δεσμώτη». Συγκλονίζει η εικόνα του μυθικού Τίτανα, δεμέ-

νου στα βράχια του Καυκάσου, με έναν αετό να τρώει, κάθε πρωί, το αναπλασμένο συκώτι του. Ο Προμηθέας θυσιάστηκε, για να γίνει ο μεγαλύτερος ευεργέτης του ανθρώπου, αφού, δίνοντάς του το πυρ –τον σπινθήρα του νου– του χάρισε τις τέχνες, και τον έβγαλε από τη φυλακή της ζωικής του φύσης, για να **αντικρίσει το φως της γνώσης**. Με τη δύναμη της γνώσης ο άνθρωπος βρήκε τον τρόπο να καλλιεργήσει τη γη, τις τέχνες και τις επιστήμες, εξασφαλίζοντας την επιβίωση, την πνευματική ανάπτυξη και τη θέση, που του αρμόζει, στη δημιουργία του κόσμου.

Όσον αφορά την επιστημονική έρευνα, ο μέγας Αριστοτέλης υπήρξε παγκοσμίως ο πρώτος «**παρατηρησιακός**» ερευνητής. Ανέπτυξε, μάλιστα, μια αρκετά διαφορετική προσέγγιση της ερευνητικής διαδικασίας από τον δάσκαλό του, τον Πλάτωνα. Χαρακτηριστική είναι η σκη-

νή στον πασίγνωστο πίνακα του *Raphael*, με τίτλο «*Η Σχολή των Αθηνών*» (Εικόνα 2). Η χειρονομία του Αριστοτέλη προς τη Γη υποδηλώνει την αντίληψή του, σχετικά με την απόκτηση της γνώσης, μέσω της εμπειρικής παρατήρησης. Ο Πλάτωνας δείχνει προς τον Ουρανό, απ' όπου πιστεύει ότι προέρχονται οι ιδέες. Τα ερευνητικά επιτεύγματα του Αριστοτέλη αναφέρονται σε ένα τεράστιο φάσμα επιστημονικών πεδίων, και συνιστούν το πρώτο ολοκληρωμένο πλαίσιο γνώσης στη Δυτική Φιλοσοφία.

Βασικά εφόδια της έρευνας είναι αναμφίβολα η **γνώση** και η **παρατηρητικότητα**. Ο Άγγλος φιλόσοφος William Hazlitt (1778-1830), τόνισε τη σημασία της παρατηρητικότητας, λέγοντας: «*Δεν είμαι τόσο έξυπνος, απλώς έχω τη συνήθεια να παρατηρώ. Εκατομμύρια είχαν δει το μύλο να πέφτει, αλλά μόνο ο Νεύτων ρώτησε γιατί*». Ένας ενδιαφέρων ορισμός της έρευνας προτάθηκε από το Νομπελίστα (1937) Albert Szent-Györgyi (1893-1986): «*Έρευνα είναι να δεις αυτό που όλοι βλέπουν, και να σκεφθείς αυτό που κανένας δεν σκέφθηκε*».

Κίνητρα και επιπτώσεις της κατεύθυνσης της Έρευνας

Πα να έλθουμε στις σημερινές προκλήσεις, πέρα από την πυρηνική ενέργεια, ο 20ός αιώνας έφερε στη ζωή μας δύο τεράστιες ανακαλύψεις, τους Ηλεκτρονικούς Υπολογιστές (ΗΥ) και τη Γενετική Μηχανική (ΓΜ).

Οι Ηλεκτρονικοί Υπολογιστές δημιούργησαν νέες δυνατότητες επιτάχυνσης των εξελίξεων, σε όλα τα πεδία έρευνας και στην επίλυση προβλημάτων της καθημερινότητας, για σημαντικές βελτιώσεις των συνθηκών διαβίωσης. Παράλληλα, όμως, δημιούργησαν έναν τεράστιο χώρο για το **ηλεκτρονικό έγκλημα**, και άνοιξαν την «κλειδαρότρυπα» **παρακολούθησης της ιδιωτικής μας ζωής**, που οδηγεί στην απώλεια της ιδιωτικότητάς μας και στην παραβίαση μιας σειράς ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Επιπλέον, στις μέχρι πρότινος γνωστές εξαρτήσεις, προστέθηκε η **εξάρτηση από την παθολογικά υπέρμετρη χρήση του Υπολογιστή**, που οδηγεί σε μια εικονική πραγματικότητα και καταστρέφει εκατομμύρια νέους.

Από την άλλη μεριά, η Γενετική Μηχανική απελευθέρωσε ένα τεράστιο δυναμικό κατευθυνόμενης τροποποίησης του γενετικού υλικού ζώντων οργανισμών, αναπτρώνοντας τις ελπίδες μας για επιτυχή αντιμετώπιση επάρατων ασθενειών και δυσεπίλυτων προβλημάτων της ανθρωπότητας. Στην Ιατρική έχουμε ήδη κάποια σημαντικά θετικά αποτελέσματα, όπως είναι η εξασφάλιση άφθονης ινσουλίνης, μικροβιακής προέλευσης, αλλά και δυνατότητες επίλυσης σοβαρών προβλημάτων υγείας, μέσα από τη διάγνωση επάρατων ασθενειών, τη γονιδιακή θεραπεία του καρκίνου και του AIDS ή την παραγωγή ανθρώπινων οργάνων για μεταμοσχεύσεις (βλ. *παραγωγή μοσχεύματος «ανθρώπινης» καρδιάς από γενετικά τροποποιημένο χοίρο / Πανεπιστήμιο Maryland, Γενάρης 2022*). Ποιος, αλήθεια, μπορεί να απορρίψει τέτοιες εφαρμογές;

Εκεί που υπάρχει έντονος σκεπτικισμός και ανησυχία, είναι σε εφαρμογές Γενετικής Μηχανικής, που, αντί να λύ-

νουν, δημιουργούν τεράστια προβλήματα στον Άνθρωπο και στην Ανθρωπότητα. Αναφερόμαστε, για παράδειγμα, σε εφαρμογές, σαν την αναπαραγωγή ανθρώπου, με **μεθόδους «κλωνοποίησης»** («*cloning*»), όπου ενυπάρχει η δυνατότητα παραγωγής **«αντίγραφων» ανθρώπινου γονιδιώματος** με συγκεκριμένα χαρακτηριστικά – με άλλα λόγια, η αναπαραγωγή πιστών **«αντίγραφων» ενός συγκεκριμένου γενότυπου ανθρώπου**. Αν δεν αποτραπεί η υλοποίηση της δυνατότητας αυτής, θα οδηγήσει σε καταστροφικές συνέπειες σε άτομα και κοινωνίες, αφού θα μπορεί να συνυπάρχουν χιλιάδες άτομα με τα ίδια εξωτερικά χαρακτηριστικά και με πλήρη αδυναμία διαφοροποίησης μεταξύ τους(!).

Σκεπτικισμός και ανησυχία υπάρχει, επίσης, σε αρκετές εφαρμογές της Γενετικής Μηχανικής για **παραγωγή Γενετικά Τροποποιημένων (ΓΤ) ή, όπως παραπλανητικά λέγονται, «μεταλλαγμένων» τροφίμων**. Εδώ τα μεν οφέλη για τον Καταναλωτή είναι από ανύπαρκτα έως ασήμαντα, ενώ οι ορατές αρνητικές συνέπειες στη Γεωργία, στις ανθρώπινες κοινωνίες και στο Περιβάλλον είναι μη διαχειρίσιμες, καθώς συχνά υπερβαίνουν τις γνωστές κλίμακες κινδύνων. Πώς, όμως, φθάσαμε στις επιζήμιες και επικίνδυνες εφαρμογές της Γενετικής Μηχανικής στη Γεωργία;

Πα πολλά χρόνια, οι κλασικοί γενετιστές προσπάθησαν να βελτιώσουν τις αποδόσεις φυτών και ζώων, με τεχνικές **συμβατικής Γενετικής Βελτίωσης** (βλ. *διασταυρώσεις φυτών ή ζώων*). Έτσι, σταδιακά, αναπτύχθηκαν βελτιωμένες ποικιλίες φυτών και φυλές ζώων, με μεγαλύτερη ανθεκτικότητα σε ασθένειες και καλύτερη προσαρμοστικότητα για υψηλότερες αποδόσεις. Ως γνωστόν, η συμβατική γενετική βελτίωση είναι μια πολύ αργή διαδικασία και υπόκειται σε σοβαρούς φυσικούς περιορισμούς. Αυτοί οι περιορισμοί αποτρέπουν μεταφορά γενετικού υλικού ανάμεσα σε άτομα διαφορετικού γένους (π.χ. από μηλιά σε δαμασκηνιά), πολύ περισσότερο σε διαφορετικά επίπεδα ζωής (π.χ. από ζώα σε φυτά). Αντίθετα, με τη Γενετική Μηχανική, η έκταση και η ταχύτητα των γενετικών μεταβολών μπορούν να αυξηθούν δραστικά, καθώς, αυτοστιγμεί, μπορούμε να προσθέσουμε ή να αφαιρέσουμε ένα ή περισσότερα γονίδια, **“κόβοντας και ράβοντας”** γενετικό υλικό (DNA) από δύο ή περισσότερους, **εντελώς διαφορετικούς**, οργανισμούς (π.χ. μικρόβια, φυτά, ζώα). Μιλάμε για μια νέα «επανάσταση», όπου ο ερευνητής μπορεί να «το παίξει Θεός» και να δημιουργεί, κατά βούληση, νέες **μορφές ζωής «τύπου Frankenstein»**, παραβιάζοντας σοφά τοποθετημένους φραγμούς της φύσης και αμφισβητώντας έμπρακτα το **«πάντα εν σοφία εποίησας»**. Αυτό, στην αρχαία τραγωδία, είναι συνώνυμο της **«ύβρεως»**, και ως «ύβρις» τιμωρείται. Οι καταστροφικές επιπτώσεις, στην παγκόσμια βιοποικιλότητα και στην περιβαλλοντική ισορροπία, από την ανεξέλεγκτη διασπορά αφύσικου γενετικού υλικού είναι προφανείς, καθώς, **ό,τι ελευθερώνεται στη φύση, δεν μπορεί να ανακληθεί**.

Η «επανάσταση» της Βιοτεχνολογίας, θρυσματίζει την εικόνα μας για τη Ζωή και τη Φύση, με έναν πολύ προσω-

πικό και άμεσο τρόπο, δημιουργώντας θεμελιώδη ερωτήματα. **Γιατί, τελικά, θέλουμε να μεταφέρουμε ένα γονίδιο ψαριού στη φράουλα ή στη ντομάτα;** Η απάντηση των εταιρειών Γενετικής Μηχανικής, που επένδυσαν στην τεχνολογία αυτή, είναι:

- λύση προβλημάτων
- προστασία από ασθένειες, χωρίς ή με λιγότερα φάρμακα
- οφέλη για το Περιβάλλον, τον Παραγωγό, τον Καταναλωτή
- αύξηση της παραγωγής, για να χορτάσουμε τους πεινασμένους στις Τρίτες χώρες.

Αν και όλα αυτά είναι θεωρητικά μέσα στις δυνατότητες αυτής της Τεχνολογίας, το ποιες δυνατότητες, τελικά, θα αξιοποιηθούν, θα εξαρτηθεί από τα συμφέροντα των ελάχιστων πολυεθνικών Εταιρειών, που ελέγχουν τον χώρο αυτόν. Και τα συμφέροντα των Εταιρειών σπάνια συμβαδίζουν με εκείνα του Παραγωγού, του Καταναλωτή, της Κοινωνίας και του Περιβάλλοντος. Εδώ είναι που ελλοχεύει ο κίνδυνος. Γιατί είναι βέβαιο ότι **οι τελικές επιλογές θα κριθούν στο επίπεδο της κερδοφορίας**. Η Βιοτεχνολογία μπήκε ήδη στα Χρηματιστήρια, ως ο επόμενος προπομπός της Οικονομίας. Δισεκατομμύρια δολάρια πέφτουν στην έρευνα της Βιοτεχνολογίας. Και αυτοί που «παίζουν» στα Χρηματιστήρια, προσδοκούν γρήγορα και μεγάλα κέρδη, χωρίς να ενδιαφέρονται για τις αρνητικές επιπτώσεις των κερδοφόρων ερευνητικών κατακτήσεων.

Τρανταχτή απόδειξη της κερδοσκοπίας των Εταιρειών Γενετικής Μηχανικής είναι η ιδιοποίηση (**το πατεντάρισμα!**) γενετικού υλικού, που είναι δωρεά του Δημιουργού, και η **μονοπώλησή του, με τεχνικές αποκλεισμού της χρησιμοποίησης μέρους της σοδειάς για σπόρο** (ο σπόρος «σχεδιάστηκε» να είναι στείρος!) Παράλληλα, προωθείται η **απαγόρευση χρήσης σπόρων παραδοσιακών ποικιλιών**, οδηγώντας νομοτελειακά στην εξαφάνισή τους. Χωρίς παραδοσιακούς σπόρους και με αδυναμία χρήσης σπόρου από το παραγόμενο «μεταλλαγμένο» προϊόν, ο Γεωργός θα εξαρτάται αποκλειστικά από τον πολυεθνικό προμηθευτή, οι οποίοι **θα αποφασίζει σε ποια χώρα, με ποιους όρους και σε ποια τιμή θα διαθέτει σπόρο**. Οι πρακτικές αυτές **ανατρέπουν, εκ θεμελίων, τον θεσμό της παραδοσιακής Γεωργίας** και δημιουργούν σημαντικά ηθικά και πολιτικά ζητήματα, αφού οδηγούν, με μαθηματική ακρίβεια, στον **έλεγχο της παγκόσμιας παραγωγής τροφίμων από λίγες πολυεθνικές εταιρείες**. Οι προεκτάσεις της προοπτικής αυτής, για τη διατροφική ανεξαρτησία των χωρών, είναι πραγματικά εφιαλτικές. Χωρίς έγκαιρες, διορθωτικές παρεμβάσεις, οδηγούμαστε σε μια νέα μορφή **εκβιασμού και υποδούλωσης κοινωνιών(!)**, μέσα από την εργαλειοποίηση

της πρόσβασης σε σπόρους και σε τρόφιμα. Επιπλέον, με την **άρνηση σήμανσης των «μεταλλαγμένων» τροφίμων**, οι πολυεθνικές αρνούνται στον Καταναλωτή το δικαίωμα της ελεύθερης, αβίαστης επιλογής, και τον **εξαναγκάζει να καταναλώνει τα τρόφιμα αυτά, εν αγνοία του!**

Όσο για τη λύση στο παγκόσμιο επισιτιστικό πρόβλημα, **θα ήταν τουλάχιστον αφετές, να πιστέψουμε ότι οι εταιρείες Γενετικής Μηχανικής αποφάσισαν να επενδύσουν πακτωλούς χρημάτων, για να συνεισφέρουν στην αντιμετώπιση της παγκόσμιας πείνας**, ενός πολιτικού –κατά βάση– προβλήματος, καθώς, σύμφωνα με μελέτες του Νομπελίστα (1998) οικονομολόγου Amartia Sen (1933-), **το πρόβλημα της παγκόσμιας πείνας δεν είναι πρόβλημα έλλειψης τροφίμων, αλλά πρόβλημα άνισης κατανομής**. Υπάρχουν αρκετά **τρόφιμα για όλους**, αλλά **δεν υπάρχει πρόσβαση για όλους**, αφού στις μεν Δυτικές χώρες σπαταλούνται, σαπίζουν ή καταστρέφονται, ενώ στις Τρίτες χώρες δεν επαρκούν. Επιπλέον, οι ίδιες πολυεθνικές ενοχοποιούνται για «αρπαγή γης» (“landgrabbing”) από τους ιθαγενείς του Τρίτου κόσμου, για παραγωγή φθηνών τροφίμων, τα οποία πωλούν στην παγκόσμια αγορά. Έτσι, αντί να τους βοηθούν στην αντιμετώπιση της πείνας, επιτείνουν το πρόβλημα της επιβίωσής τους και ωθούν στην εξαθλίωση και στον θάνατο ορδές εξαθλιωμένων μεταναστών σε αναζήτηση «μιας θέσης στον ήλιο». Η διαίωσιση της **Παγκόσμιας πείνας** συνιστά **ντροπή και ηθική απαξίωση** για τις αναπτυγμένες χώρες, που ξεδιάντροπα προσποιούνται αδυναμία αντιμετώπισής της, τη στιγμή που δαπανούν αμύθητα

Εικόνα 2. Πλάτωνα και Αριστοτέλη (Raphael 1510, λεπτομέρεια πίνακα «Η Σχολή των Αθηνών»)

ποσά στην κατάκτηση του Διαστήματος.

Επίλογος

Οι ανοχές, οι προσδοκίες και οι επιθυμίες μας, συναφείς με τις αρχές και τις αξίες μας, προδιαγράφουν το είδος του πολιτισμού, που επιθυμούμε. Τελικά, **από πού ερχόμαστε και πού οδηγούμαστε;** Χωρίς κοινωνικό έλεγχο της κατεύθυνσης και των στόχων της Έρευνας, χωρίς ξεκάθαρα θετικό ηθικό αποτύπωμα, τα όποια θεαματικά επιτεύγματά της μπορεί να αποβούν καταστροφικά για τον Άνθρωπο και την Ανθρωπότητα. Ειδικά, όσον αφορά στη Γενετική Μηχανική, η βιοτεχνολογική «επανάσταση» θα ωθήσει τον καθένα μας να επανεξετάσει τις βαθιές αξίες της ζωής του. Θα μας κάνει να αναρωτηθούμε βαθιά, για το κόστος των επιλογών μας, σε σχέση με τον σκοπό και το νόημα της ύπαρξής μας. Κι αυτό, ίσως να είναι η σημαντικότερη συνεισφορά της στον σκεπτόμενο άνθρωπο. Μια σαφής αποτύπωση της λανθασμένης πορείας της σημερινής Κοινωνίας περιέχεται στους στίχους του Νομπελίστα (1948) Thomas Stearns Eliot (1888 - 1965): «**Πού είσαι, σοφία, που σε χάσαμε στη γνώση; Πού είσαι, γνώση, που σε χάσαμε στην πληροφόρηση;**»

ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ 18ου ΑΙΩΝΑ

Μάρκος & Ιωάννης Παλαμίδης

ΓΙΑΝΝΗΣ Δ. ΚΑΝΑΤΑΣ,
τ. Εκπαιδευτικός - Συγγραφέας

Και οι δυο υπήρξαν τέκνα του Αντωνίου Ζήνωνος Παλαμίδα (και της Μαρίας Γεροβιά) από το Βελβεντό της Κοζάνης. Ο Αντώνιος είχε μεγάλη μόρφωση και ήταν μέλος του Τουρκικού Δικαστηρίου Σερβίων. Έμαθε Τουρκικά, κατά το διάστημα που ήταν κρατούμενος στις φυλακές Μοναστηρίου, κατά την εποχή της Ελληνικής Επανάστασης του 1821.

Στη Δημόσια Βιβλιοθήκη Κοζάνης, όπου το Ιστορικό Αρχείο της Μητροπόλεως Σερβίων & Κοζάνης, υπάρχει αλληλογραφία του με τον Μητροπολίτη, που αφορούσε τα μέτρα που έπρεπε να ληφθούν, για την προφύλαξη των κατοίκων, λόγω της Επανάστασης και της καταστροφής της Ναούσης.

Ο Μάρκος Αντ. Παλαμίδης ήταν ο τελευταίος από τα επτά τέκνα του Αντωνίου Ζήνωνος Παλαμίδα. Σπούδασε Ιατρική στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, με τη βοήθεια συγγενών και του Ρήγα Παλαμίδα, υπουργού Εσωτερικών, που τον διόρισε ψάλτη στην εκκλησία των Ανακτόρων. Μετά την αποφοίτησή του, εγκαταστάθηκε ιατρός στα Σκόπια (1862), όπου ανέλαβε εθνική δράση κατά της προπαγάνδας των Βουλγάρων, με τη συνδρομή της συζύγου του, Ευγενίας. Το 1882, έδρασε στο Κιλινδίρ κατά των κομιτατζήδων και, το 1890, με ενέργειές του, κατόρθωσε να ιδρυθεί Ελληνικό Προξενείο στα Σκόπια. Την ίδια περίοδο, εκδίωξε τον εξαγορασμένο από τους Βουλγάρους μητροπολίτη Παΐσιο, ανάγκασε σε παραίτηση τον μισθοδοτούμενο από τους Σέρβους μητροπολίτη Μεθόδιο, και να λειτουργεί στην περιοχή η μόνη εκκλησία, της Αναλήψεως, στα Ελληνικά. Τέλος, υπήρξε ο κοσμικός αντιπρόσωπος του Πατριαρχείου στο Βιλαέτι Μοναστηρίου.

Παντρεύτηκε την Ευγενία, του γένους Καλογερά, γεννημένη το 1864 στη Θεσσαλονίκη, όπου αποφοίτησε από το Ανώτερο Παρθεναγωγείο. Συμπαραστάθηκε τον σύζυγό της σ' όλους τους εθνικούς αγώνες.

Κατά την εκλογή του νέου Πατριάρχη, ως αντιπρόσωπος της επαρχίας των Σκοπίων, έφθασε στην Κωνσταντινούπολη, μετά το πέρας της σχετικής ψηφοφορίας. Όμως, με κοινή απόφαση των Συνοδικών πατέρων τού εδόθη το δικαίωμα να συμμετάσχει της ψηφοφορίας και να δώσει την ψήφο του σε έναν εκ των ισοψηφισάντων υποψηφίων. Την καθοριστική αυτή ψήφο έδωσε στον Ιωακείμ Γ', ο οποίος και εκλέχθηκε Οικουμενικός Πατριάρχης (επισυνάπτεται πατριαρχική επιστολή). Ο αείμνηστος ιεράρχης ανταπέδωσε την εύνοια αυτή, και ζήτησε να αναλάβει την ευθύνη να σπουδάσει ένα από τα τέκνα του Μάρκου Παλαμίδα. Αυτός έστειλε την κόρη του, Αθηνά, στην Κωνσταντινούπολη, όπου έλαβε λαμπρές σπουδές και αποφοίτησε από το Ζάππειο Παρθεναγωγείο.

Πέθανε το 1903 και, μετά το θάνατό του, η σύζυγός του Ευγενία εγκαταστάθηκε στη Θεσσαλονίκη, όπου προσέφερε

μεγάλο κοινωνικό έργο, μέχρι το θάνατό της το 1931. Τέκνα τους ο Αλέξανδρος και η Αθηνά. Η τελευταία συνέχισε το κοινωνικό έργο των γονέων της στη Θεσσαλονίκη.

Ιωάννης Αντ. Παλαμίδης, Γεννήθηκε το έτος 1844, στο Βελβεντό. Μετά τις σπουδές του, φοίτησε στην Ελληνιστική Σχολή Κοζάνης, υπό τη Διεύθυνση του Δημητρίου Παπαρίζου (1858 - 1861), υιού του περίφημου διδασκάλου Αργυρίου Παπαρίζου εξ Ερατύρας.

Παρά το γεγονός ότι ο ίδιος ήθελε να μεταβεί στην Αίγυπτο, ο τότε Γενικός Πρόξενος της Ελλάδας στη Θεσσαλονίκη τον διόρισε διδάσκαλο ελληνιστή στη Δράμα, μέχρι το 1864, όπου εργάστηκε, εκτός των άλλων, και για την αντιμετώπιση της Βουλγαρικής προπαγάνδας.

Μετά το πέρας της ευδόκιμης υπηρεσίας του στη Δράμα, προσελήφθη και εργάστηκε, ως διευθυντής σε κατάστημα εμπορίας καπνού, στην Αλεξάνδρεια της Αιγύπτου. Εκλήθη, όμως, εκ νέου, από τον Γενικό Πρόξενο της Ελλάδος στη Θεσσαλονίκη, Κωνσταντίνο Βατικιώτη, ο οποίος τον έστειλε ως Σχολάρχη στην Σχολή Πολυγύρου, όπου δίδαξε, επί μία τριετία, σε έξι τάξεις του Δημοτικού και στην Α' Γυμνασίου. Μαθητές του υπήρξαν οι αδελφοί **Ιωάννης και Δήμος Τραγανός**, ο **Απόστολος Σαμαράς** και άλλοι, οι οποίοι, στη συνέχεια, διέπρεψαν στην Εκπαίδευση. Υπηρέτησε, επίσης, για λίγα χρόνια, στα Σχολεία της Ορμυλίας και των Βραστών. Τέλος, γνωρίζοντας άπταιστα την Τουρκική γλώσσα, επέστρεψε στον Πολύγυρο, όπου, επί διετία, εργάστηκε ως Ταμίας του Δημοσίου (Σεντούκ Εμίνης). Κατόπιν ασχολήθηκε με το εμπόριο.

Παντρεύτηκε την Τριγόνα, με την οποία απέκτησε πέντε (5) τέκνα: Τον Αντώνιο, ιατρό, Αθανάσιο (1877), με ανώτερες σπουδές (δήμαρχο Πολυγύρου, κατά την απελευθέρωση του 1912), τον Αλέξανδρο (πέθανε το 1912), την Μαρία και την Τριανταφυλλιά, οι οποίες δημιούργησαν οικογένειες, η πρώτη στη Θεσσαλονίκη και η δεύτερη στο Βουκουρέστι. Οι δύο πρώτοι αδελφοί ήταν μέλη επίλεκτα της Κεντρικής Επιτροπής Μακεδονικού Αγώνος Χαλκιδικής, προσέφεραν πολλά στην πατρίδα και τιμήθηκαν για τους αγώνες τους.

Απεβίωσε το 1889, σε ηλικία μόλις 45 ετών.

Βιβλιογραφία:

- Αθηνάς Τζινίκου-Κακουλή, «Η Μακεδόνισσα στο θρύλο και στην ιστορία», Θεσσαλονίκη 1986.
- Αγγελικής Μεταλλινού, «Η Θεσσαλονίκη επί Τουρκοκρατίας κατά τον 19ο αιώνα», Θεσσαλονίκη 1952.
- Βιογραφικό χειρόγραφο της Μαρίας Παλαμίδα, περί της οικογενείας του Ζήνωνος Παλαμίδα εκ Βελβενδού.
- Πληροφορίες: Αρετή Αθ. Παλαμίδου, Μαρλέτα Παλαμίδου.
- Εφημερίδα «Νέα της Χαλκιδικής».

ΑΝΤΛΑ Μ', ΑΝΤΛΑ Μ'... ΤΙ ΝΑ ΠΛΟΥΤΟΥΘΥΜΗΘΩ (παλιό Χαλκιδικιώτικο αφήγημα)

ΓΙΑΝΝΗΣ ΤΣΙΚΟΥΛΑΣ,
Ομ. Καθηγητής Παιδιατρικής ΑΠΘ

«**Εκείνα τα χρόνια**»¹, οι γυναίκες έπρεπε να έχουν μεγάλο σέβας για τους άνδρες τους. Ήταν κανόνας απαράβατος, ήταν άγραφος νόμος το σέβας των γυναικών προς τους άνδρες τους, τους αφέντες τους. Έτσι, «**εκείνα τα χρόνια**», μια από τις βασικές συμβουλές, που κάθε μάνα όφειλε να δώσει στη θυγατέρα της, λίγο πριν παντρευτεί, ήταν η εξής: «Ουλουένα², κουρίτσι μ', πρέπ' να κάν(ι)ς ό,τ' λέει η άντρας σ'. Σήκου να σι λέει, να σ'κώνισι. Κάτσι να σι λέει, να κάθισι. Πιτάει η γάδαρους να λέει, πιτάει να λες κι 'συ. Κι τα καλά τ' διχούμινα, κι τα κακά τ' διχούμενα. Ισύ τσιμουδιά. Στόμα νάχ(ι)ς, μιλιά να μην έχ(ι)ς». Έρρεαν, προφανώς, στο DNA και των αγράμματων ακόμα μανάδων «**εκείνων των χρόνων**» τα αρχαία «γύναι, γυναιξί κόσμον η σιγή φέρει», «η σιωπή είναι χρυσός» κ.λπ.

Η Μηλούδα, που, ως φαίνεται, δεν διακρινόταν και για τον πολύ υψηλό δείκτη νοημοσύνης, τα έδεσε κόμπο τα λόγια αυτά, που της είπε, ως όφειλε, η μάνας της, όταν ήρθε η ώρα να παντρευτεί. Το είχε δεδομένο. Δεν θα έβγαζε τσιμουδιά μπροστά στον άντρα της. «Σήκω» να της έλεγε, θα σηκωνόταν, «κάτσε» να της έλεγε, θα καθόταν, «πετάει ο γάιδαρος» να της έλεγε, «πετάει» θα έλεγε κι αυτή. Και τα καλά του δεχόμενα και τα κακά του δεχόμενα. Τσιμουδιά αυτή. Στόμα να έχει, μιλιά να μην έχει.

Τέλος, παντρεύτηκε η Μηλούδα, και εγκαταστάθηκε στο σπίτι του άντρα της. Έκανε τις δουλειές του σπιτιού, υπάκουε τυφλά στις εντολές και τις επιθυμίες του άντρα της, αλλά δεν έβγαζε τσιμουδιά. Όταν την ρωτούσε κάτι ο άντρας της, κατέβαζε το κεφάλι και προσπαθούσε να του απαντήσει, με δειλά γεννησίματα του κεφαλιού. Τι την είχε, άλλωστε, συμβουλέψει η μάνα της; «“Σήκου” να σι λέει να σ'κώνισι, “κάτσι” να σι λέει, να κάθισι». Αυτός, βέβαια, δεν ήταν ο καλύτερος τρόπος επικοινωνίας μεταξύ του αντρόγνου, και έκανε τον άντρα της να προβληματίζεται σοβαρά, και να αρχίσει να ψάχνει να βρει τρόπους, να την κάνει να μιλήσει. Ήξερε κι αυτός, βέβαια, τη χαλκιδικιώτικη παροιμία «**σ' είπαμι, κυρά μ' να..ν(ι)ς, μα ισύ του παραφκιάν(ι)ς**», και ένιωθε ότι η Μηλούδα, όντως, το παράφκιανε!

Έτσι, μια μέρα, πήρε ένα **κομμάτι μάρμαρο**, το τύλιξε σε μια κόλλα χαρτί και το πήγε σπίτι, λέγοντας στη Μηλούδα ότι έφερε λίγο τυρί, να φάνε το μεσημέρι. Η Μηλούδα, όταν άνοιξε το χαρτί, είδε ότι δεν είχε μέσα τυρί, αλλά μάρμαρο. Το έβαλε πάνω στο τραπέζι μαζί με τα άλλα φαγητά, αλλά δεν έβγαλε τσιμουδιά.

Τι την είχε συμβουλέψει η μάνα της, «κι τα καλά τ' διχούμενα κι τα κακά τ' διχούμενα». Ο προβληματισμός του άντρα όλο και μεγάλωνε.

Αρχές Σεπτεμβρίου, ήρθε η γιορτή του Αγίου Μάμα, κατά την οποία γινόταν μεγάλη εμποροπανήγυρη στο χωριό Άγιος Μάμας, πανηγύρι διάσημο στη Χαλκιδική, και όχι μόνο. Πήγε στο πανηγύρι και ο άντρας της Μηλούδας, τέλειωσε τις δοσοληψίες, που είχε να κάνει, και, φεύγοντας, πήγε να ψωνίσει κάποια δώρα για τη Μηλούδα. Και τότε του ήρθε, σαν αναλαμπή, η ιδέα να της ψωνίσει κάτι, που θα την ανάγκαζε, επιτέλους να μιλήσει, να διαμαρτυρηθεί. Έτσι, της αγόρασε ένα ζευγάρι **παπούτσια, πολύ στενά**, και ένα **φουστάνι, πολύ κοντό**, με την ελπίδα ότι θα ακούσει από τα χείλη της κάποιο σχόλιο, κάποιο παράπονο, κάποια διαμαρτυρία για τα άβολα αυτά δώρα. Οι ελπίδες του, όμως, και για τα δύο δώρα υπήρξαν φρούδες. Φόρεσε η Μηλούδα τα παπούτσια, κατασακάτεψε τα πόδια της, φόρεσε το φουστάνι, που ήταν δυο πιθαμές πάνω από τα γόνατα, αλλά δεν έβγαλε τσιμουδιά. Τι την είχε συμβουλέψει η μάνα της; «Στόμα νά'χει και μιλιά να μην έχει».

Η απογοήτευση του άντρα της όλο και μεγάλωνε. Προσπαθούσε απεγνωσμένα να ανακαλύψει κάποιον άλλο τρόπο, να την κάνει να μιλήσει. Έτσι, μια μέρα, κρύφτηκε πίσω από μια πόρτα του σπιτιού, και, όταν πήγε και την άνοιξε η Μηλούδα, πετάχτηκε μπροστά της, και φώναξε δυνατά: «**Σκιάου, σκιάου³, Μηλούδα**». Η Μηλούδα τρόμαξε «τρόμο μεγάλο», κόντεψε να λιποθυμήσει, αλλά κατόρθωσε να μη βγάλει μιλιά. Τι της είχε πει η μάνα της, «κι τα καλά τ' διχούμινα, κι τα κακά τ' διχούμενα».

Η απογοήτευση του άντρα της έφθασε, πλέον, στα όριά της, έφθασε στην απελπισία. Και, μέσα στην απελπισία του, μια αναλαμπή πάλι φώτισε το νου του. **Να προσποιηθεί τον πεθαμένο**. Να κάνει ότι πέθανε! Είχε την τελευταία πια ελπίδα πως, αν τον αντίκριζε πεθαμένο, η Μηλούδα κάτι θα έλεγε, κάτι θα φώναζε και θα άκουγε, επιτέλους, τη φωνή της. Ξάπλωσε, λοιπόν, σε ένα κρεβάτι, παρέμεινε ακίνητος, παριστάνοντας τον πεθαμένο. Και πράγματι, η τελευταία του αυτή μακάβρια προσπάθεια, στον αγώνα του να κάνει τη Μηλούδα να μιλήσει, καρποφόρησε. Μόλις η Μηλούδα τον αντίκρουσε πεθαμένο, έπεσε πάνω του και άρχισε ένα θρήνο, μεγαλόφωνο και λαλίστατο. Τώρα πια, αφού ο άντρας της ήταν πεθαμένος, θεώρησε ότι μπορούσε πια να μιλήσει ελεύθερα. Επειδή, όμως, είχε να μιλήσει πολύ καιρό και είχε ξεσυνηθίσει να μιλάει,

οι λέξεις που έλεγε ήταν **χαλιαβές**⁴, που δύσκολα τις καταλάβαινε κανείς.

Ιδού τι έλεγε, μοιρολογώντας χαλιαβά, η Μηλούδα:

«**Άντλα μ', άντλα μ', άντλα μου χλυσιέ. Τι να πλουτουθυμηθώ; Τα παπούτθια τα θτινά, του φουθάνι του κουντό, του τυλί του μάλμαλου ή του πίθου π' τ' πόλτα "σκιάου"**».

Το οποίο, μεθερμηνευόμενο στη μη χαλιαβή γλώσσα, σημαίνει: «**Άντρα μου, άντρα μου, άντρα μου χρυσέ. Τι να πρωτοθυμηθώ; Τα παπούτσια τα στενά, το φουστάνι το κοντό, το τυρί το μάρμαρο ή το πίσω απ' την πόρτα "σκιάου"**».

Και ενώ το μοιρολόγι της Μηλούδας, που ακουγόταν σε όλη την γειτονιά, συνεχιζόταν, πετιέται όρθιος ο άντρας της, την αγκαλιάζει, τη φιλάει, και λέει θριαμβευτικά: «Μηλούδα, αγάπη μου, άκουσα, επιτέλους,

τη φωνή σου! Μηλούδα μου, Μηλούδα μου, **μαρή Μηλούδα!**».

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Το αφήγημα σταματάει εδώ. Δεν μας κάνει γνωστό αν συνέχισε η Μηλούδα να μιλάει μπροστά στον άντρα της, έστω και χαλιαβά ή θα ίσχυσε, ακόμα και μετά το ακραίο αυτό συμβάν, η συμβουλή της μάνας της: «Ουλουένα» να κάνει ό,τι λέει ο άντρας της. Στόμα να έχει και μιλιά να μην έχει. Τσιμουδιά να μην βγάζει μπροστά του. Και τα καλά του δεχόμενα και τα κακά το δεχόμενα!

Υ.Γ. Ευχαριστώ θερμά τη **Μένη Γκοτζαμάνη**, φίλη μου πολυαγαπημένη, κάτοικο Αθηνών, αλλά με καταγωγή χαλκιδικιώτικη (Ορμύλια), η οποία, πρόσφατα, ενίσχυσε τη μνήμη που είχα, παιδιόθεν, όσον αφορά στο ανωτέρω αφήγημα, με κάποιες λεπτομέρειες.

1. «**Εκείνα τα χρόνια**»: είναι μια έκφραση, που άκουγα συχνά, από μικρός, να την λένε οι ηλικιωμένοι συμπατριώτες μου, όταν ήθελαν να διηγηθούν κάποια γεγονότα ή κάποιες συνήθειες του παρελθόντος, που δεν είχαν συγκεκριμένη ημερομηνία. Τη χρησιμοποιώ τώρα κι εγώ, με πολύ τρυφερότητα.
2. **Ουλουένα**: πάντα.
3. **Σκιάου**: είναι μια λέξη που χρησιμοποιούσαν τα παιδιά, όταν ήθελαν να τρομάξουν κάποιον. Κρύβονταν κάπου, και, ξαφνικά, εμφανίζονταν απότομα και φώναζαν δυνατά: «**σκιάου, σκιάου**». (Εκ του **σκιάζω**: ξαφνιάζω, τρομάζω, φοβερίζω)
4. **Χαλιαβές λέξεις**: δυσαρθρικές, όχι καθαρές λέξεις, δυσκολοκατανόητες.

* * *

ΝΑ ΕΙΜΙΣΤΙ ΚΑΛΑ, ΜΑΡΗ ΠΑΝΑΓΙΟΥ ΚΙ Τ' ΧΡΟΝ' Τ'Ν ΠΡΟΥΤΑΠΡΙΛΙΑ

ΜΑΡΙΑ ΜΠΟΥΛΑΚΗ-ΛΥΠΗΡΙΔΗ,

τ. Τελωνειακός - Συγγραφέας

Ο **Απρίλης**, είναι ο μεσαιός μήνας της Άνοιξης. Όλα ανθίζουν και ξανανιώνουν. Το έθιμο της Πρωταπριλιάς, λέει, ότι πρέπει να ξεγελαστεί το κακό, να φύγει από κοντά μας, να ξανανιώσουμε. Με το πείραγμα δαμάζεται το κακό, ξορκίζεται, ξεφτιλίζεται. Με τη βλάστηση τ' Απρίλη, βλασταίνει η αισιοδοξία και η διάθεση για γέλιο.

Στα Βραστά, ζούσε «ο Ρακοδάσκαλος» (Γεώργιος Θεριανός). Ένας επώνυμος, αυτοσχέδιος κωμικός, που άφησε στο πέρασμά του εποχή. Διατηρούσε στο χωριό, στον ίδιο χώρο, παντοπωλείο, καφενείο, κουρείο. Περνούσε από εκεί όλο το χωριό. Μοναδικό ταλέντο, στη σύλληψη στιγμιαίου παραμυθιού και στην αφήγησή του. Ταλαντούχος πειραχτής. Είχε άμεση ανάγκη να ξεγελάσει, για να χαρεί ο ίδιος πρώτα, και να γελάσουν και οι άλλοι. Πρώτος «στου περιγέλασμα». Ήταν περιζήτητη η συντροφιά του, όπου και αν πήγαινε. Το «Ρακοδάσκαλος» ήταν «του παρατσούκλ'», το καλλιτεχνικό του ψευδώνυμο, θα λέγαμε. Βγήκε από τη φοβερή αντοχή και μαστοριά του, στο να πίνει, χωρίς να μεθά.

Μια μέρα, «ο Ρακοδάσκαλος», τέλος Μαρτίου ήταν, θέλησε να πάει από τα Βραστά στον Πολύγυρο, για μια δουλειά στην Εφορία. Ο καιρός δεν ήταν πολύ καλός, και ο ίδιος λίγο άκεφος. Σκεφτόταν, να ξεκινήσω μόνος! Εκείνη την ώρα, να κι ο Στεργιανός.

– Δε μι λες, βρε Στιργιανέ, πάμι μαζί ως τουν Πολύγυρου; Δεν θέλου να ξικ'νήσου μουναχός, γιατί δεν είμι τόσο καλά, φουβάμι κι τουν κινό».

– Τι τουν φουβάσι τουν κινό. Μαρτιάτ'κ' χαβάδισ είνι αυτ'νοί, λες να κατιβάσ' η Κούντουρους; Σι λίγου, ήλιου θα έχουμι. Άντι, πάμι!

Καβαλίκεψαν και, κουβέντα στην κουβέντα, «σα μα ντίμια τ'φικιά τόπους» είναι μέχρι τον Πολύγυρο. Έφθασαν και «ξιπέζιψαν στ' Μπακρατσά του Χαν'». Έδεσαν τα ζώα και συμφώνησαν ότι θα έφευγαν την άλλη μέρα.

– Αντίου! Καλή ιφκουλία! Ιγώ θα πάου στουν ξάδιρ-φου μ', τουν Παναγιώτ', κι μπουρεί ν' απομίνου κεί, να δω κι τ' Μαργούδα, να πούμι τα θ'κά μας.

Και ο Ρακοδάσκαλος, πήρε τα χαρτιά του, πήγε να κάνει τις προμήθειές του και στην Εφορία. Εδώ, όμως,

τα πράγματα δεν πήγαν καλά. Του έλειπαν κάποια χαρτιά, και έπρεπε να πάει στο χωριό, να τα φέρει, γιατί τελείωνε η προθεσμία. Βρε, αναποδιά! Τι να κάνει τώρα. Γυρίζει στο Χάνι, και να «η Μήτσιους απ' του χωριού», του λέει τα καθέκαστα.

– Τι στιναχουριέσι, βρε! Μ'λάρια δεν έχουμι; Νάτου! Η γ'ναίκαμ' δεν έρχεται πίσου, πήδα απάν', κι πάμι».

Σε μια ώρα ήταν στα Βραστά.

Την άλλη μέρα, πρωί-πρωί, ετοιμάστηκε πάλι, πήγε προς το καφενείο του, και σκέφτηκε. «Α! Σήμερα είναι Πρωταπριλιά. Πρέπ' να βρω κάποιον, να τον ξιγιάσου, να πάει η μήνας καλά. Να κορουϊδιφτούμι, να γιλάσουμι, να μας φύγ' η γκρίνια τ' χειμώνα.

Με τη σκέψη αυτή, και πριν βαβαλικέψει το άλογο, βλέπει απέναντι «τ' γναίκα τ' Στιργιανού». Αμέσως εμπνεύστηκε. «Να του θύμα», είπε.

– Καλημέρα, ρακοδάσκαλι. Τι, ιδώ είσι; Πού είναι η Στιργιανός; Ισείς είπατι θα έρχουσάσ'ταν σήμερα!

– Καλημέρα, Πανάγιου, γι' αυτόν έρχουμι, να σι δώσου τα χαμπάρια. Ακόμα τίποτα δεν έμαθις;

– Τι να μάθου; Ξέρου ότι πήγατι μαζί στον Πουλύγυρο.

– Ναι! Μα, αρρώστ'σι, κι έμεινι ικεί.

– Τι έπαθι! Τι κακό μας βρήκι; Τι αρρώστια;

– Μη φοβάσι, δεν είναι πουλύ σπουδαία, θα γίν' καλά.

– Πώς να μη στεναχουριέμι, πρέπ' να πάου!

– Τίποτα δεν είναι, να... ε... ε... λύσσαξι.

Η Πανάγιω έμεινε με το στόμα ανοιχτό.

– Πώς λύσσαξι! Τίποτα του λες ισύ αυτό;

Κι άρχισε να χτυπιέται.

– Ε! ντε, μη καμ'ς έτσ'. Άκου, μόλις έφτασάμι στον Χάν', είπι ότι δεν ήταν πουλύ καλά, κι θα πήγινι στον Παναγιώτ', να τον φ'κιάσ' η Μαργούδα κανένα ζιστό. Στου δρόμου, πέρασε όξου απ' του σπít' τ'ς Άνας... Ξέρ'ς ισύ, π' δ'λεύ' στον Πουλύγυρο...

– Τι είπις, βρε; Ικείν'... Ανάθιμά τουν, τουν αδιάτρουπου!

– Καλά, μη φωνάειζ'ς, μόν' άκου. Καλά-καλά, δε πρόφτασι ν' ανοιξ' τ' πουρτάρα, τουν ουρμάει τ'ς Άνας του σκ'λί. Τουν ρίχν' κάτ', κι κάθιτι απού πάνου τ'. Όσπου να βγει η Άννα, να του σ'μάσ', κατουρήθ'κι η Στιργιανός.

– Καλά τουν έκανι, τουν αφουρισμένου!

– Έλα τώρα, μη λες ό,τ' θέλ'ς, χριστιανή γυναίκα είναι κι η Άννα, τουν πήρι μέσα. Του κακό είναι του σκ'λί να είναι λυσσασμένου, κι λύσσαξι κι η Στιργιανός, αλλά μπουρεί κι να μην είναι!

– Αχ! Πανάθιμάσι, πώς λύσσαξι, βρε, ώρα τ' ώρα;

– Ξέρου κι 'γώ; Έτσ' είπαν. Τώρα τουν πήγαν στον σπít' τ'ς Μαργούδας, κι περιμέν'ν να πας, να τουν πάρ'ς.

– Ιγώ; Πουθινά δεν πάου! Ας τουν παρ' η Άννα, να τουν γιατρέψ', ξερ' ικείν'!

Τώρα ο ρακοδάσκαλος σκέφτηκε ότι πρέπει λίγο να το απαλύνει.

– Σι παρακαλώ, Πανάγιου, μην πεις σι κανέναν τίποτα, τουν φτάν' του κακό που έπαθι. Θα γυρίσω κι ιγώ, κι θα τα βουλέψουμι.

– Σ' του είπα, πουθενά δεν πάω κι τίποτα δεν λέου, ό,τ' θέλ' ας πάθ', ας λ'σιάξ', κι ας τρώει απού πάνου τ', ας δαγκών' τ'ν Άννα, που έχ' κι τρυφιρό κρέας.

Αυτά έγιναν, κι ο παραμυθάς έτριψε τα χέρια του, που τα κατάφερε. Γέλασε, βαβαλικέψε και τράβηξε για τον Πολύγυρο, όπου θα έβρισκε άλλο θύμα.

Στο καφενείο, δίπλα στο Χάνι, βρήκε τον Στεργιανό. Του είπε «πώς και τι», και άρχισε να εφαρμόζει το σχέδιο, που είχε σκεφτεί. Πρωταπριλιά, με ένα «ξιγέλασμα», λίγο είναι.

– Στιργιανέ, για ό,τ' θα σι πω, κάνι υπομουνή, σι μια ώρα φεύγουμι. Έμαθα, χτες στου χωριό, ότι η Πανάγιου κασιρ'τσι, βγήκι, λέει, όξου κι φώναξι, πότι έκλιγι κι πότι γιλούσι, τραγ'δούσι, ύβριζι τουν κόσμου, π' τ' τρουγιούρζι.

– Καλά, πώς το 'παθι αυτό, στα καλά καθούμινα;

– Έλα, μη στεναχουριέσι, μπουρεί να ήταν κι πιραστικό. Εσύ, με του μαλακό. Μόλις σι δγει, θα γιάν', κ' ούλα μέλ' κι γάλα.

Όταν έφτασε στο σπítι, ο Στεργιανός (και ο ρακοδάσκαλος κρυφά απού πίσω του), με αργά βήματα και γλυκιά φωνή, φωνάζει:

– Πού είσι, μαρή Πανάγιου; Πού είσι γυνικούλα μ'; Έλα, να δεις τι σ' ίφιρα!

Μέσα απού το σπítι ακούστηκε άγρια φωνή.

– Αμάν! Τι θα κάνου, αυτή λουλάθ'κι στ' αλήθεια! Καλή μ', τι έπαθες, πες μένα, τουν άντρα σ'.

– Όξου απ' του σπít', κουπρόσ'κλου, ανιπρόκουπι, λυσσασμένι! Όξου, γιατί θα κάνου κανένα κακό.

Και βγήκε στην πόρτα με το «γουδόχερο» στο χέρι.

– Έλα, καλή μ', τι έπαθις; Πες μένα, τουν άντρα σ'.

Η Πανάγιω μαλάκωσε λίγο, και διηγήθηκε τι την είπε ο Ρακοδάσκαλος.

– Α, τουν αφουρισμένου, π' να τουν δαγκάσ' αυτόν του σ'κλί, κι να λυσσάξ'! Κι μένα μι είπι ότι λουλάθ'κις!

Να, απού πίσω, εμφανίστηκε ο ρακοδάσκαλος, τρίβοντας τα χέρια του και γελώντας ξεκαρδιστικά.

– Έλα δω, βρε στουρ'μένι (ιστοριμένε), που να σι φάει η σκάργκαβους (γκρίζος) λύκους!

Ο Ρακοδάσκαλος, γελαστός και χαρούμενος, που «έκανι τ' αντέτ'», το έθιμο, πλησίασε και φώναξε:

– Να είμαστι καλά, μαρή Πανάγιου, κι τ' χρόν', τ'ν Πτουταπριλιά!

– Καμάδα μ' (λαχτάρα μου)! Καλά λες, Πρωταπριλιά είναι!

– Αχ! Μας βρήκις, κι μια χαρά τα κατάφιρις κι μας ξιγέλασις! Καλή καρδιά, κι απ' τ' χρόν'!, είπε ο Στεργιανός.

– Τώρα, φεύγα, γιατί θα σι πιτρουβουλίσου!, τον φώναξε η Πανάγιω.

– Βάλι κανένα ρακί, να δέσου τ' άλογου, κι έρχουμι!

Η συνέχεια του χρόνου, με υγεία.

Αγιορείτικα νέα

ΑΓΙΟ ΟΡΟΣ: Ιερά Μονή Οσίου Γρηγορίου Μοναχός Νικόδημος Γρηγοριάτης «Ει τις εν Χριστώ, καινή κτίσις» [† 5 Φεβρουαρίου 2009]

Το ημερολόγιο έδειχνε 5 Φεβρουαρίου 2009. Ήταν η ημέρα, που ο πατήρ Νικόδημος Γρηγοριάτης πέρασε από τα παρόντα στα μέλλοντα, από τα πρόσκαιρα στα αιώνια. Κι ήταν η ημέρα, που έγιναν όλα καινούρια για εκείνον. Ήταν καιρός ευπρόσδεκτος, ήταν ημέρα σωτηρίας για τον μοναχό με τη ζέουσα καρδιά. Ήταν η ημέρα, που η, καταβεβλημένη από βαρύτατη ασθένεια, καρδιά του έπαψε πια να χτυπά.

Βέβαια, ήταν του πατρός Νικοδήμου η καρδιά μια καρδιά κουρασμένη από τον πόνο, τις θλίψεις, τις δοκιμασίες και τις ανηφοριές της σταυρικής του ζωής.

Και όμως, η κουρασμένη αυτή καρδιά ήταν, συνάμα, ακούραστη στο να αγαπά, να συμπονά, να κλαίει μετά κλαιόντων, να χαίρει μετά χαιρόντων και να προσεύχεται ακαταπαύστως, διαπύρως, εμπόνως, ενθέρμως, αδιαλείπτως, ασιγήτως, ακορέστως φλεγόμενη σε έναν έρωτα θείο και σε μια διαρκή προσφορά αγάπης προς τον συνάνθρωπο, τον κάθε έναν ως αδελφό του Χριστού.

Αναμφίβολα, ο πατήρ Νικόδημος βίωνε με ενάργεια την πεποίθηση, ότι ο χρόνος, και ιδιαιτέρως η τελευταία στιγμή της ζωής, έχει ανεκτίμητη αξία για

κάθε ψυχή. Από πολύ νωρίς, η θεία Πρόνοια είχε αποκαλύψει, μυστικά, στον πατέρα Νικόδημο το πόσο ιερές και κρίσιμες είναι οι τελευταίες στιγμές στη ζωή ενός ανθρώπου, κατά τον χωρισμό της ψυχής από το σώμα, όταν, ως νέος μοναχός, διακονούσε γέροντα μοναχό, απερχόμενο για την άνω ζωή και βασιλεία.

Έτσι, ο πατήρ Νικόδημος, εμπειρικά, γνώριζε την ανεκτίμητη αξία της τελευταίας στιγμής μιας ζωής, και όχι απλώς διανοητικώς.

Αναντίρρητα, ο μανικός του ζήλος για τον Χριστό υπήρξε η κινητήριος δύναμη κάθε του πράξης, κάθε του λόγου, κάθε του σκέψης. Ζήλος μανικός για τον Χριστό, που έφτανε μέχρι τον

πόθο του μαρτυρίου. Κι ο πόθος του μαρτυρίου του πραγματωνόταν στην υπομονή και στην εγκάρτηση, κατά τα τραγικά γεγονότα της οικογένειάς του, αλλά κυρίως μέσα στη μακαρία υπακοή προς τον αγαπημένο γέροντά του.

Ο πατήρ Νικόδημος σφράγισε τη σταυρική του ζωή με το ανάλογο οσιακό του τέλος, και συνεχίζει να περιβάλλει με αγάπη, προσφέροντας για όλους ικετήριες προσευχές στον Ζώντα Άγιο Τριαδικό Θεό.

Ίερά Μονή Όσιου Γρηγορίου

Η Ί. Μονή όσιου Γρηγορίου βρίσκεται στή ΝΔ πλευρά τής χερσονήσου του Άθω, μεταξύ τών Μονών Σίμωνος Πέτρας καί Διονυσίου, κτισμένη πάνω σέ βράχο σέ ύψόμετρο 30 μ. από τή θάλασσα, στίς έκβολές τής χαράδρας του Χρέντελι καί απέχει 15 λεπτά από τό λιμάνι τής Δάφνης μέ πλοίο. Συγκαταλέγεται ανάμεσα στίς 20 Ί. Κοινοβιακές Μονές τής αγιορειτικής πολιτείας καί στίς 6 Μονές τών βράχων, που άνοικοδομήθηκαν ή άνακαινίσθη-

καν πάνω σέ βράχους, οί μέν πέντε (Σίμωνος Πέτρας, Γρηγορίου, Διονυσίου, Άγίου Παύλου καί Παντοκράτορος) τόν 14ο αί., ή δέ Σταυρονικήτα τόν 16ο αί. γιά νά έχουν φυσική προστασία από τούς πειρατές.

Ή Ί. Μ. Γρηγορίου κτίσθηκε κατά τά έτη 1310-1314 από τόν όσιο Γρηγόριο τόν νέο, έπωνομαζόμενο ήσυχαστή καί σιωπώντα, καί άφιερώθηκε στόν άγιο Νικόλαο Άρχιεπίσκοπο Μύρων. Ό όσ.

Αγιορείτικα νέα

Γρηγόριος διετέλεσε μαθητής του άγ. Γρηγορίου του Σιναΐτου, έζησε άρχικώς στή Σκήτη του Μαγουλᾶ καί άργότερα στό σωζόμενο μέχρι σήμερα σπήλαιο πάνω από τή Μονή. Όταν κατόπιν αυξήθηκαν τά πνευματικά του τέκνα, κατέβηκε χαμηλότερα καί έκτισε τήν Μονή στή σημερινή θέση της. Άργότερα λόγω των πειρατειών κατέφυγε μέ τους συμμαστές του στή Σερβία, όπου καί έκτισε τήν Ι. Μονή Γκόρνιακ, τήν οποία αφιέρωσε πάλι στον άγιο Νικόλαο, όπου έκοιμήθη όσιακώς. Η μνήμη του επιτελείται στις 7 Δεκεμβρίου, μετά τήν κυρία πανήγυρι τής Μονής προς τιμήν του άγ. Νικολάου (6 Δεκεμ.). Από αυτή τήν περίοδο σήμερα σώζεται τό παλαιό ανατολικό τείχος, πού ύψώνεται πίσω από τό ιερό του Καθολικού, καί κάποια κτίσματα δυτικώς τής Μονής.

Δύο μεγάλες πυρκαγιές καθορίζουν τήν ιστορία τής Ιερᾶς αυτής Μονής. Η πρώτη πυρκαγιά έγινε τό 1497 από τους πειρατές, οι όποιοι τήν κατέστρεψαν τελείως καί τήν έρήμωσαν. Τό 1513 ό Ήγούμενος Αυτής Σπυρίδων μέ χρήματα του ήγεμόνος τής Μολδαβίας Στεφάνου τήν ανοικοδόμησε μεγαλοπρεπέστερη. Από αυτή τήν περίοδο σώζεται ή σημερινή μεσαία πτέρυγα καί τό καμπαναριό.

Η δεύτερη πυρκαγιά έγινε τό 1761 καί έκαψε μεγάλο μέρος τής Μονής. Νέος κτίτωρ ό σκευοφύλακας Αυτής Γέροντας Ίωακείμ ό Άκαρνάνας, έπωνομαζόμενος Μακρυγένης λόγω τής μακρυᾶς γενειάδας του, ή όποία μεγάλωσε κατόπιν θαύματος πού έπιβεβαίωσε τή μέλλουσα ανοικοδόμησι εκ μέρους του. Τό Καθολικό, κτισμένο από τον ίδιο, μεγαλοπρεπέστερο του παλαιότερου, σώζεται μέχρι σήμερα. Ός κτίσμα τελείωσε τό 1768 καί ολοκληρώθηκε μέ τοιχογραφίες τό 1779 από δύο Καστοριανούς ζωγράφους, Γαβριήλ καί Γρηγόριο. Επίσης ό Γέροντας Ίωακείμ έκτισε καί τή μέχρι σήμερα σωζόμενη νότια πτέρυγα τής Μονής τό 1783, επέκτεινε τον μοναστηριακό χώρο πίσω από τό παλαιό ανατολικό τείχος μέ καινούργιο υψηλότερο τείχος, πτέρυγα καί παρεκκλήσι του Τιμίου Προδρόμου. Σήμερα ή ανατολική αυτή πτέρυγα μέ τό παρεκκλήσι δέν σώζεται, υπάρχει μόνο τό τείχος.

Άξιοσημείωτη είναι κατ' εκείνη περίπου τήν περίοδο καί ή δωρεά προς τήν Μονή των ιερών λει-

ψάνων τής άγίας Αναστασίας τής Ρωμαίας (έορτ. 29 Οκτωβρίου), ή όποία έκτοτε διατελεί τρίτη προστάτις Αυτής, μαζί μέ τον άγιο Νικόλαο καί τον όσιο Γρηγόριο, καί επιτελεί συνεχώς θαύματα, θεραπεύοντας κάθε ασθένεια, σύμφωνα μέ τήν κατά τον βίο της υπόσχεσι του Σωτήρος Χριστού.

Τό 1840, ή Μονή έγινε Κοινοβιακή, καί ό πρώτος Ήγούμενος Αυτής παπα-Νεόφυτος έκτισε τό σημερινό νάρθηκα του Καθολικού. Τό 1851 ό διάδοχος του Ήγούμενος παπα-Δανιήλ έκτισε τό παρεκκλήσι του όσιου Γρηγορίου, προσκολλημένο στο Καθολικό καί βορείως αυτού.

Κατά τήν περίοδο 1859-1905 ήγουμένευσε ό εκ Τριπόλεως παπα-Συμεών. Έκτισε μέ προσωπικούς κόπους νέα πτέρυγα βορείως τής παλαιᾶς Μονής, καί ό μοναστηριακός χώρος υπερδιπλασιάστηκε. Τότε ανακαινίστηκαν δύο παλαιά Μετόχια στο Νέο Μαρμαρά καί στήν Άρτα, καί προστέθηκαν δύο νέα Μετόχια στο Λιβάδι Κολινδρού Πιερίας. Αυτά τά Μετόχια απέτελεσαν σημαντικές βάσεις για τον μετέπειτα Μακεδονικό Άγώνα, καθιστάμενα έθνικά προπύργια.

Έξέχουσες εικόνες είναι του άγιου Νικολάου, τής Παναγίας τής Γαλακτοτροφούσης καί τής Παναγίας τής Παλαιολογίνας. Η τελευταία διασώθηκε θαυματουργικώς από τήν πυρκαγιά του 1761. Στή βιβλιοθήκη σώζονται 300 κώδικες καί 20.000 έντυπα. Μεταξύ των κωδίκων ξεχωρίζει σπάνιο χειρόγραφο, "Ο Ποιμήν" του Έρμά. Στά κειμήλια συγκαταλέγονται ευαγγέλια, σταυροί, έγκόλπια, ιερά άμφια, χρυσόβουλλα, κηρόβουλλα, συγγίλια, φιρμάνια κλπ. Σημαντικό κειμήλιο αποτελεί ό χρυσοκέντητος έπιτάφιος του 16ου αιώνα. Μεταξύ των ιερών λειψάνων υπάρχουν λείψανα των τριών προστατών τής Μονής, τμήμα του Τιμίου Σταυρού, των άγιων Αναργύρων Κοσμά καί Δαμιανού, Ίγνατίου του Θεοφόρου, Γρηγορίου του Θεολόγου, Κηρύκου καί Ίουλίττης, κάρες των άγιων Διονυσίου του Άρεοπαγίτου, Ίακώβου του πολυάθλου, Φωτεινής τής Σαμαρείτιδος κ. ά.

Η Μονή έχει έννέα Μετόχια σε όλη τήν Ελλάδα, τρία των όποιων λειτουργούν καθ' όλον τον χρόνο, καθώς καί ιεραποστολικό έργο στο Κολουέζι του Κογκό. Σήμερα συγκαταριθμούνται 90 περίπου μοναχοί υπό τήν ήγουμενεία του Άρχιμανδριτου, π. Χριστοφόρου (2014 κ.έ.).

ΕΚΘΕΣΗ ΠΕΠΡΑΓΜΕΝΩΝ ΤΟΥ Δ.Σ. ΕΤΩΝ 2020-2022

Στη Γενική Συνέλευση 23/1/2022, στο ξενοδοχείο ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΠΑΛΛΑΣ Θεσσαλονίκης

Αγαπητοί Συμπατριώτες - Μέλη του Παγχαλκιδικού Συλλόγου «Ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ»

Εκ μέρους του Διοικητικού Συμβουλίου, σας καλωσορίζω στην ετήσια τακτική Γενική Συνέλευση του Συλλόγου μας, σας ευχαριστώ για την παρουσία σας και σας παρακαλώ να δεχθείτε τις πιο θερμές ευχές για τον καινούργιο χρόνο, που ήδη ανέτειλε, από όλα τα μέλη του απερχόμενου Διοικητικού μας Συμβουλίου. Ευχόμαστε, για τον καινούργιο χρόνο, υγεία, κάθε ευτυχία σε σας και στις οικογένειές σας, ειρήνη στον κόσμο, ευημερία για την πατρίδα μας, προκοπή για τον Σύλλογο και τη Χαλκιδική μας, και να φύγει γρήγορα η πανδημία, που ταλαιπωρεί όλη την ανθρωπότητα, για να ξαναναμώσουμε, όπως παλιά.

Όπως όλοι γνωρίζετε, η Γενική Συνέλευση των μελών αποτελεί το ανώτατο, το κυρίαρχο όργανο της διοίκησης του Συλλόγου και η πραγματοποίησή της αποτελεί την υπέρτατη έκφραση της δημοκρατικής λειτουργίας του.

Σήμερα είναι η ημέρα του απολογισμού των πεπραγμένων, αλλά και η δική σας μέρα, που μπορείτε να μιλήσετε, να κάνετε κριτική, παρατηρήσεις και να διατυπώσετε προτάσεις για το καλό του Συλλόγου και της Χαλκιδικής, τις οποίες θα λάβει υπόψη του το νέο Διοικητικό Συμβούλιο, που θα προκύψει από τις εκλογές, ώστε να γίνει πιο αποδοτική και πιο χρήσιμη η λειτουργία του Συλλόγου, για το επόμενο έτος, και στο τέλος να ψηφίσετε θετικά ή αρνητικά την έγκριση των πεπραγμένων.

Όλες οι δράσεις του Συλλόγου μας έχουν ήδη δημοσιευτεί αναλυτικά στον «Παγχαλκιδικό Λόγο».

Το 2019, οπότε λειτούργησε ουσιαστικά το σημερινό Διοικητικό Συμβούλιο, πραγματοποιήθηκαν πολλές εκδηλώσεις. Η Εστία μας κάθε μέρα ήταν σχεδόν γεμάτη από χορευτές, χορωδούς, γυναίκες, επισκέπτες, ακροατές, θεατές εκδηλώσεων κ.λπ., το χορευτικό τμήμα πραγματοποίησε 12 εμφανίσεις, σε διάφορες εκδηλώσεις ανά την Ελλάδα. Ενδεικτικά, αναφέρω ότι χόρευε τραγούδια της Χαλκιδικής στη Σκιάθο και στη Χίο, η χορωδία μας πραγματοποίησε εννέα (9) εμφανίσεις, σε διάφορες εκδηλώσεις. Εκτός των βασικών τμημάτων, λειτουργούσαν επίσης τα τμήματα χορών Latin, τα σεμινάρια των Αγγλικών, το τμήμα Φιλαναγνωσίας και, μέχρι το Μάιο, το τμήμα Decoupez. Τέλος, να υπενθυμίσω ότι ο Σύλλογος, το 2019, πραγματοποίησε τέσσερις (4) ημερήσιες εκδρομές, μία (1) διήμερη, μία (1) τριήμερη και δύο οκταήμερες. Για τα πεπραγμένα του 2019, τα είπαμε αναλυτικά στη Γενική Συνέλευση του 2020.

2020 - 2021 ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΩΡΑ ΧΡΟΝΙΑ

Το 2020, ξεκινήσαμε με μεγάλη διάθεση και με σκοπό:

- να εμπλουτίσουμε τις εκδηλώσεις μας
- τα τμήματα του Συλλόγου μας, χορευτικό και χορωδία, να εμφανιστούν σε διεθνή φεστιβάλ
- να συνεχιστούν οι ποιοτικές εκδρομές, και γι' αυτό, από το 1ο περιοδικό, προαναγγείλαμε τις μεγάλες εκδρομές του έτους
- να κάνουμε προσπάθεια και έρευνα για καινούργια και μεγαλύτερη αίθουσα, καθώς και διάφορες άλλες σκέψεις, που θέλαμε να υλοποιήσουμε, αλλά, δυστυχώς, η πανδημία χτύπησε την πόρτα όλου του πλανήτη, και μας έκοψε τα "φτερά".

Προλάβαμε και διοργανώσαμε μόνο τις παρακάτω εκδηλώσεις:

- **Την τετραήμερη Πρωτοχρονιάτικη εκδρομή σε Βουκουρέστι - Σόφια, 30,31/12/2019 και 1,2/1/2020**, η οποία πραγματοποιήθηκε με μεγάλη επιτυχία, και έδωσε πάλι την ευκαιρία σε ανθρώπους, που, για τους δικούς τους λόγους, ήθελαν να περάσουν αυτήν τη μέρα μακριά από τα σπίτια τους, να βρεθούν σε μια θερμή και φιλική ατμόσφαιρα, και να ζήσουν αξέχαστες εμπειρίες. Με πλήρες λεωφορείο, πραγματοποιήθηκε η υπέροχη αυτή εκδρομή, και, εκτός των ξεναγήσεων και των εμπειριών των εκδρομέων, δειπνήσανε όλοι μαζί, το βράδυ της Πρωτοχρονιάς, στο εστιατόριο του ξενοδοχείου, όπου κόπηκε η πρωτοχρονιάτικη πίτα, από τον επίτιμο πρόεδρο του συλλόγου κ. Μιχαήλ Καρτσιώτη, και μοιράστηκαν σε όλους ατομικά βασιλοπιτάκια. Με τη φροντίδα του Συλλόγου, ακουγόταν ελληνική μουσική, που ξεσήκωσε σε χορό τους πιο μερακλήδες. Όλοι γύρισαν ενθουσιασμένοι.
- **Την ετήσια γενική Συνέλευση, την Κυριακή 26 Ιανουαρίου 2020**, η οποία πραγματοποιήθηκε, όπως είχε προγραμματιστεί, στην πνευματική Εστία "Βρασίδια Κυριαφίνης". Μετά την εκλογή του Προεδρείου, ο Γεν. Γραμματέας, κ. Αστέριος Λυρτζής, παρουσίασε, με συντομία και σαφήνεια, το πολύπλευρο έργο του Συλλόγου, για το έτος 2019. Στη συνέχεια, ο Ταμίας, κ. Αβραάμ Παπαδόπουλος, έκανε τον οικονομικό απολογισμό του 2019 και πρότεινε για ψήφιση τον προϋπολογισμό για το 2020, που είχε καταρτίσει το Διοικητικό Συμβούλιο. Κατόπιν ο Πρόεδρος της Εξελεγκτικής Επιτροπής, κ. Φώτης Ταλέας, διάβασε το Πρακτικό του ελέγχου στην τήρηση των βιβλίων εσόδων και εξόδων του Ταμείου. Ακολούθησε συζήτηση επί των πεπραγμένων και έγιναν διάφορες

προτάσεις από τα μέλη, οι οποίες καταγράφηκαν. Μετά έλαβε τον λόγο ο Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου, κ. Ιωάννης Κοτσάνης, ο οποίος, αφού ευχαρίστησε τους παρευρισκόμενους, και όλους όσους είναι κοντά στον Παγχαλκιδικό, αναφέρθηκε στις προοπτικές του Συλλόγου. Ακολούθησε η κριτική των πεπραγμένων και η, εν συνεχεία, παμπηφεί έγκρισή τους. Τέλος, ο Πρόεδρος της Γενικής Συνέλευσης, κ. Σταύρος Κλειδαράς, αφού αρχικά αναφέρθηκε στο σπουδαίο έργο του Παγχαλκιδικού, ευχαρίστησε όλους τους παρισταμένους, ευχήθηκε καλή χρονιά και έλυσε τη συνεδρίαση της Γενικής Συνέλευσης, μέσα σε θερμά χειροκροτήματα. Κατά την έξοδο, μοιράστηκαν σε όλους βασιλοπιτάκια.

- **Τον ετήσιο αποκριάτικο χορό, την Κυριακή 9 Φεβρουαρίου 2020**, ο οποίος πραγματοποιήθηκε στη μεγάλη αίθουσα Ιφιγένεια, στο «Χωριό της Ειρήνης», στην Καρδία. Πολύς ο κόσμος, που προσήλθε από τη Θεσσαλονίκη, από κωμοπόλεις και χωριά της Χαλκιδικής, οι οποίοι, μέσα σε μια εντυπωσιακή, ευρύχωρη και καλαίσθητη αίθουσα, διασκέδασαν με τους ήχους της ορχήστρας. Εντυπωσιακή υπήρξε η εμφάνιση του νεανικού χορευτικού τμήματος του Συλλόγου, που παρουσίασε χορούς από τη Μικρά Ασία, αφού πολλές περιοχές της Χαλκιδικής έχουν ρίζες από τις αλησμόνητες πατρίδες. Το «παρών» στην εκδήλωση έδωσαν μέλη και φίλοι του Συλλόγου, βουλευτές, ο Περιφερειάρχης Κεντρικής Μακεδονίας, πρώην υπουργοί και πολλοί άλλοι. Ο Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου, κ. Ιωάννης Κοτσάνης, στον σύντομο χαιρετισμό του, ευχαρίστησε τους φίλους και τα μέλη του Συλλόγου, που παραβρέθηκαν στον χορό, τους δωρητές της πλούσιας λαχειοφόρου αγοράς και όλους όσοι συνέβαλαν στην οργάνωση της εκδήλωσης. Όλα κύλησαν ομαλά, με πολύ κέφι και γλέντι, ως αργά το απόγευμα.
- **Την εκδήλωση Ιστορικής Μνήμης, με την παρουσίαση της ταινίας «Η Επανάσταση στη Χαλκιδική, το 1821», την Κυριακή 16 Φεβρουαρίου 2020**, με συνδιοργάνωση του Δήμου Κασσάνδρας και του Συλλόγου μας, στο 1ο Δημοτικό Σχολείο Κασσάνδρας.
- **Την ημερήσια εκδρομή στο Νυμφαίο, το Σάββατο 22 Φεβρουαρίου 2020**, η οποία έμελλε να είναι και η τελευταία, μέχρι στιγμής, εκδρομή του Συλλόγου, όπου οι συμμετέχοντες περιηγήθηκαν και θαύμασαν το γραφικό χωριό.

Αγαπητά μέλη και φίλοι του Παγχαλκιδικού Συλλόγου, παρά τις πρωτόγνωρες καταστάσεις, που περνά ο κόσμος,

ακόμη και σήμερα, το Διοικητικό Συμβούλιο δεν έμεινε αδρανές.

Το Δ.Σ., του οποίου η θητεία παρατάθηκε για ένα χρόνο, με νόμους του κράτους, και έληξε στις 31-12-2021, κράτησε τη δάδα της δράσης του Συλλόγου αναμμένη, με ανοιχτά τα γραφεία μας, με κανονικές συνεδριάσεις του Δ.Σ., για την αντιμετώπιση των τρεχουσών αναγκών, με τη διοργάνωση, κάθε Ιούνιο, της εκδήλωσης της επετείου των Βασιλικών, με συμμετοχή αντιπροσωπείας του σε διάφορες εκδηλώσεις φορέων της Χαλκιδικής, (Πολύγυρος, Αρναία, Ιερισσός, Κασσάνδρα, Βασιλικά, Γαλάτιστα κ.α.), είχαν συναντήσεις για διάφορα θέματα με τον Υφυπουργό Εσωτερικών (Μακεδονίας - Θράκης), τον Αντιπεριφερειάρχη και δημάρχους της Χαλκιδικής, επισκέφθηκαν τις Διευθύνσεις Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Χαλκιδικής, στις οποίες παρέδωσαν 125 DVD –ταινία με αντίστοιχα ενημερωτικά φυλλάδια του σεναρίου της ταινίας και ισόποσες αφίσες των ηρώων/πρωτεργατών της Επανάστασης στη Χαλκιδική το 1821, Εμμανουήλ Παππά, Στάμου Χάψα- με την παράκληση να προωθηθούν σε όλα τα σχολεία της Χαλκιδικής, ώστε να γίνει γνωστή η Επανάσταση της Χαλκιδικής και η συμβολή της στην έκβαση του Απελευθερωτικού Αγώνα, το 1821. Σημειώνουμε ότι το παραπάνω DVD εμπνεύστηκε και δημιούργησε ο Αντιστράτηγος ε.α., από τον Άγιο Μάμα, κ. Στυλιανός Κυρίμης, με σκηνοθέτη τον κ. Κοροδήμο Ιωάννη, υπεύθυνο του Ιστορικού Αρχείου, του Πολεμικού Μουσείου Αθηνών, τους οποίους το Δ.Σ. ευχαριστεί, για ακόμη μία φορά.

Και δεν ήταν μόνο αυτά, το Διοικητικό συμβούλιο προχώρησε ακόμη παραπέρα, και με κάποιες βασικές δράσεις, που πιστεύουμε ότι έκαναν ιδιαίτερα αισθητή την παρουσία του Παγχαλκιδικού Συλλόγου, και οι οποίες θεωρούμε ότι έφεραν ουσιαστικό αποτέλεσμα.

Οι δράσεις αυτές είχαν στόχο την ανάδειξη, όσο το δυνατόν ευρύτερα, της αγνοημένης Επανάστασης της Χαλκιδικής του 1821 και της συμβολής της στην έκβαση του Απελευθερωτικού Αγώνα, με την ευκαιρία του εορτασμού των 200 χρόνων από την έναρξή του. Αναλυτικά, οι δράσεις αυτές ήταν:

Μαθητικός διαγωνισμός με θέμα: Η επανάσταση της Χαλκιδικής Μάιος-Νοέμβριος 1821

Στο πλαίσιο του πανελλαδικού εορτασμού της Εθνικής Επετείου, για τα 200 χρόνια από την Ελληνική Επανάσταση του 1821, το Διοικητικό Συμβούλιο του Παγχαλκιδικού Συλλόγου, με την υποστήριξη της Περιφερειακής Διεύθυνσης Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και του 1ου Περιφερειακού Κέντρου Εκπαιδευτικού Σχεδιασμού Κεντρικής Μακεδονίας, αποφάσισε την προκήρυξη Παγχαλκιδικού μαθητικού ατομικού διαγωνισμού, με θέμα: «Η Επανάσταση στη

Χαλκιδική, Μάιος-Νοέμβριος 1821». Σκοπός του διαγωνισμού ήταν η εμπλοκή και η ενασχόληση των μαθητών και των μαθητριών του Νομού Χαλκιδικής με την ιστορία του τόπου τους και η εξοικείωσή τους με τη μεθοδολογία της ιστορικής έρευνας, την αξιολόγηση της ιστορικής πληροφορίας, όπως επίσης και με την αξιοποίηση της τοπικής συλλογικής μνήμης στην κατεύθυνση της ιστορικής γνώσης. Ο Παγχαλκιδικός Σύλλογος υπέβαλε τα απαραίτητα δικαιολογητικά στις αρμόδιες υπηρεσίες του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων, και, στις 17/8/2020, εγκρίθηκε η διεξαγωγή του Παγχαλκιδικού Μαθητικού Διαγωνισμού. Η έγκριση κοινοποιήθηκε στην Περιφερειακή Διεύθυνση Εκπαίδευσης Α/θμιας και Δ/θμιας Κεντρικής Μακεδονίας, στις Διευθύνσεις Α/θμιας και Δ/θμιας Εκπαίδευσης Χαλκιδικής και στις σχολικές μονάδες του Ν. Χαλκιδικής, δια των οικείων Δ/σεων.

Ο διαγωνισμός αφορούσε δύο ξεχωριστές βαθμίδες:

(α) μεταξύ των μαθητών/τριών της ΣΤ' τάξης των Δημοτικών Σχολείων της Χαλκιδικής

(β) μεταξύ των μαθητών/τριών της Γ' Γυμνασίου και της Α' Λυκείου των σχολείων του Νομού μας

Επιτροπή από εξέχοντες εκπαιδευτικούς, με απολύτως αδιάβλητο τρόπο, αξιολόγησε τα γραπτά και έβγαλε τα αποτελέσματα, και, σε ειδική τελετή, θα αποδοθούν τα βραβεία για τις τρεις καλύτερες εργασίες και των δύο βαθμίδων. Από την ΣΤ' τάξη των Δημοτικών Σχολείων Χαλκιδικής, το 1ο βραβείο κέρδισε η εργασία της Τσολάκη Ιωάννας, από το Δημοτικό Σχολείο Ταξιάρχη, ενώ, αντίστοιχα, το 1ο βραβείο από τις τάξεις Γ' Γυμνασίου και της Α' Λυκείου κέρδισε η εργασία της Συνιώρη Αναστασίας, από το Γυμνάσιο Συκιάς. Οι εργασίες των παιδιών αυτών είναι αναρτημένες στην Ιστοσελίδα του Συλλόγου, όπου μπορεί, όποιος θέλει, να τις διαβάσει. Η δράση αυτή κοινοποιήθηκε ευρύτατα, και απέσπασε πολλούς επαίνους.

ΤΕΤΡΑΔΙΟ/ΛΕΥΚΩΜΑ

Για την ευρύτερη ανάδειξη και διάδοση της συμβολής της Χαλκιδικής στον Αγώνα του 1821, το Δ.Σ. προέβη στον καταρτισμό ΤΕΤΡΑΔΙΟΥ/ΛΕΥΚΩΜΑΤΟΣ, 36 εγχρωμων σελίδων, το οποίο θα τυπωθεί σε 15.000 αντίτυπα, με χορηγία της Περιφερειακής Ενότητας Χαλκιδικής.

Το τετράδιο αυτό θα μοιραστεί, με έγκριση του Υπουργείου Παιδείας, σε όλους ανεξαιρέτως τους μαθητές των Δημοτικών, Γυμνασίων και Λυκείων της Χαλκιδικής, ως αναμνηστικό δώρο του Παγχαλκιδικού Συλλόγου, για τον εορτασμό των 200 ετών από την Επανάσταση.

Πρόκειται για ένα κομψό, ελκυστικό τετράδιο/λευκωμα, στο οποίο αναφέρονται, με συντομία, τα σπουδαιότερα γεγονότα της Επανάστασης του 1821 στη Χαλκιδική, με φωτογραφίες, εικόνες, ιστορικά κείμενα, δημοτικά τραγούδια, αναφορές στα μνημεία, που

αναγέρθηκαν στον Νομό μας, κ.ά.

Την επιμέλεια του τετραδίου/λευκώματος είχαν ο επίτιμος Πρόεδρος του Συλλόγου, κ. Μιχαήλ Καρτσιώτης, μαζί με τον Πρόεδρο και Αντιπρόεδρο του Συλλόγου. Σημαντική βοήθεια προσέφερε και η Ιφιγένεια Μιχαήλ Καρτσιώτη.

Συμμετοχή σε ντοκιμαντέρ της ΕΤ2 για την Επανάσταση στη Χαλκιδική, το 1821

Το Σάββατο 10 Απριλίου, μέλη του Χορευτικού και της Χορωδίας του Συλλόγου έλαβαν μέρος, στο μνημείο του καπετάν Χάψα, στην Αγία Αναστασία, σε ντοκιμαντέρ της Ελληνικής Τηλεόρασης, για την Επανάσταση του 1821 στη Χαλκιδική.

Το Χορευτικό Συγκρότημα, που αποτελείται από 12 χορευτές, χόρεψε δύο χορούς, τη Μανιώ (αναφορά σε πανέμορφη κόρη, από τη Γαλάτιστα, την περίοδο της Τουρκοκρατίας) και το τραγούδι «Τι έχεις, καμήνε κόρακα» (αναφορά στον Χαλασμό της Κασσάνδρας και στη γενναϊότητα των παλικαριών του Κ. Χάψα).

Η χορωδία, στην οποία μετείχαν 10 χορωδοί, απέδωσε δύο τραγούδια, του Εμμανουήλ Παπά και του Καπετάν Χάψα.

Ο Πρόεδρος του Παγχαλκιδικού, κ. Ιωάννης Κοτσάνης, αναφέρθηκε στις προσπάθειες του Παγχαλκιδικού και φορέων της Χαλκιδικής, για τη διατήρηση της μνήμης των γεγονότων του 1821 και τη σημασία της θυσίας των Χαλκιδικιωτών, στην έκβαση του Απελευθερωτικού Αγώνα. Εξέφρασε, επίσης, το παράπονο για τη μη αναφορά, στα ιστορικά βιβλία, της Επανάστασης του 1821 στη Χαλκιδική και της θυσίας των ηρώων της.

Ο επίτιμος Πρόεδρος, κ. Μιχαήλ Καρτσιώτης, ξενάγησε τον παρουσιαστή του ντοκιμαντέρ, κ. Γρηγόριο Τσιοβάρα, στο χώρο του Μνημείου και αναφέρθηκε στα οστεοφυλάκια και στις επιτύμβιες στήλες, που υπάρχουν εκεί.

Το ντοκιμαντέρ προβλήθηκε από την ΕΤ2 και την ΕΤ3, στην εκπομπή «ΤΟΠΟΣΗΜΑ».

Ο ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ - ΤΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΜΑΣ

Μεσούσης της πανδημίας, συνεχίστηκε απρόσκοπτα η έκδοση και η αποστολή προς όλους –και μάλιστα ταχυδρομικώς– του περιοδικού μας ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ, και κρατήθηκε έτσι ζωντανή η επαφή των μελών και φίλων με τον Σύλλογο και μαζί η σχετική πληροφόρηση. Στάλθηκε, δηλαδή, προς κάθε κατεύθυνση το μήνυμα της συνέχισης της λειτουργίας του Συλλόγου, και κρατήθηκε ζωηρή η ελπίδα, ότι «μπόρα είναι θα περάσει», και θα έρθουν πάλι οι παλιές καλές ημέρες.

Η δυσάρεστη κατάσταση της πανδημίας συνέπεσε με τον εορτασμό των 200 ετών από την έναρξη της ΜΕΓΑΛΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ ΤΟΥ 1821. Το Δ.Σ., ευαίσθητο σε θέματα που έχουν σχέση με

την ιστορία της πατρίδας μας, και ιδιαίτερα του τόπου μας, αποφάσισε να αφιερωθούν δύο τεύχη (47ο και 48ο) στην ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ ΤΟΥ 1821, με σωρεία εξαιρετων άρθρων και εργασιών, κορυφαίων επιστημόνων, με εικόνες των μνημείων, που έστησε η Χαλκιδική για τους ήρωές της, με δημοσίευση λόγων διακεκριμένων Ελλήνων, με ύμνους από τη λαϊκή μας παράδοση κ.ά. Τα δύο τεύχη/ΑΦΙΕΡΩΜΑΤΑ τυπώθηκαν και κυκλοφόρησαν σε 5.000 αντίτυπα, για να γίνει, όσο το δυνατόν ευρύτερα, γνωστή η μεγάλη θυσία της Χαλκιδικής.

Όπως τονίζουμε συνεχώς, το Περιοδικό αποτελεί τον καθρέπτη και την ταυτότητα του Συλλόγου. Η έκδοση του περιοδικού έδωσε τεράστια δυναμική στον Σύλλογο, και πρέπει, με κάθε τρόπο, να συνεχιστεί. Τα τρία τελευταία χρόνια που πέρασαν, κυκλοφόρησαν 12 τεύχη, και συμπληρώθηκαν έτσι 12 χρόνια συνεχούς και αδιάλειπτης κυκλοφορίας, ανά τρίμηνο. Το περιοδικό κυκλοφορεί σε 2.500 αντίτυπα και στέλνεται δωρεάν σ' όλα τα μέλη, στις Δημόσιες Αρχές Θεσ/νίκης και Χαλκιδικής, στα σχολεία της Χαλκιδικής, στους δήμους κ.λπ. Την επιμέλεια της έκδοσης των περιοδικών, μέχρι και το 40ό τεύχος, την είχε ο επίτιμος Πρόεδρός μας, κ. Μιχάλης Καρτσιώτης.

Από το 41ο τεύχος μέχρι σήμερα, την επιμέλεια και το συντονισμό του Περιοδικού την έχει ο Αντιπρόεδρος του Συλλόγου, κ. Τριαντάφυλλος Οικονόμου, συνεχίζοντας την έκδοσή του με την ίδια ποιότητα. Ως Διοικητικό Συμβούλιο, θέλουμε να εκφράσουμε τις θερμότερες ευχαριστίες μας σ' όλους τους αρθρογράφους –τακτικούς και μη– που προσφέρουν την πνευματική τους εργασία και κοσμούν τις σελίδες του Περιοδικού, του δίνουν σοβαρότητα, κύρος, και ανεβάζουν τις “μετοχές” του Συλλόγου και της Χαλκιδικής. Περιμένουμε συνέχιση της προσφοράς τους.

Η έκδοση του Περιοδικού θα ήταν πολύ δύσκολη, αν δεν υπήρχαν οι χορηγοί, τα ονόματα των οποίων αναγράφονται σε κάθε έκδοσή του.

Τη Συντακτική Επιτροπή του Περιοδικού αποτέλεσαν οι καταξιωμένοι επιστήμονες, τα ονόματα των οποίων, επίσης, μπορείτε να διαβάσετε σε κάθε περιοδικό.

ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑ - FACEBOOK

Εκτός από το Περιοδικό μας, με το οποίο επικοινωνούμε μαζί σας κάθε 3 μήνες, την τελευταία 10ετία έχουμε καθιερώσει την ενημέρωσή σας, με την αποστολή SMS, μέσω κινητών τηλεφώνων, την αποστολή Email, τη λειτουργία της ιστοσελίδας μας «pachalkidikos.gr» και του facebook του Συλλόγου, τα οποία ενημερώνονται τακτικά, πριν και μετά την κάθε εκδήλωση, καθώς και για οτιδήποτε θεωρούμε αξιόλογο, για τον Σύλλογο και τη Χαλκιδική, όπως επίσης και για παλαιότερες

εκδηλώσεις του Συλλόγου. Επίσης, στην Ιστοσελίδα μας και στο facebook μπορείτε να διαβάζετε ηλεκτρονικά τον ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟ ΛΟΓΟ.

ΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΜΑΣ ΚΑΙ ΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Τα οικονομικά του Συλλόγου μας θ' αναλυθούν από τον Ταμία αμέσως μετά.

Αυτό που θέλουμε να σας παρακαλέσουμε, είναι να συνδράμετε όλοι σας και να βοηθήσετε, ενημερώνοντας τους συγγενείς και φίλους σας για τη δράση του Συλλόγου και να τους παροτρύνετε να γραφούν ως μέλη του. Επίσης, να προτρέψετε φίλους και γνωστούς, που είναι εγγεγραμμένοι στον Σύλλογο, να εξοφλούν έγκαιρα τη συνδρομή τους.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ ΓΙΑ ΤΟ 2022

Στην πρωτόγνωρη κατάσταση που ζούμε, το νέο Διοικητικό Συμβούλιο, που θα προκύψει από τις σημερινές εκλογές, θα περιμένει και τις δικές σας προτάσεις, για να δει τι θα μπορέσει να προγραμματίσει.

Εμείς, ως απερχόμενο Διοικητικό Συμβούλιο, προτείνουμε –όσο διαρκεί η πανδημία– το βασικό μέλημα του νέου Δ.Σ. θα πρέπει να είναι η συνεχής έκδοση του «Παγχαλκιδικού Λόγου», η λειτουργία της Ιστοσελίδας και του facebook του Συλλόγου μας, καθώς επίσης η κυκλοφορία του Τετραδίου/Λευκώματος στα σχολεία της Χαλκιδικής, μετά την έγκριση από το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων και η βράβευση των μαθητών, που έλαβαν μέρος στον Παγχαλκιδικό Μαθητικό Διαγωνισμό, σε ειδική τελετή, που θα γίνει στον Πολύγυρο.

Επίσης, ως απερχόμενο Διοικητικό Συμβούλιο, προτείνουμε και ευχόμαστε, όταν επανέλθουμε στην κανονικότητα, ως βασικό στόχο να έχει το νέο Δ.Σ., τη διατήρηση και τη συνέχιση όσων ως Σύλλογος κατακτήσαμε και δημιουργήσαμε μέχρι σήμερα, και τη δυναμική που έδωσαν τα προηγούμενα Διοικητικά Συμβούλια, με την καθοδήγηση των τελευταίων καταξιωμένων Προέδρων μας, Κυριαφίνη Βρασίδα, Καρτσιώτη Μιχαήλ και Κοτσάνη Ιωάννη.

Κλείνοντας, ας ελπίσουμε ότι σύντομα η ΕΣΤΙΑ μας θα φιλοξενήσει τα χαμόγελά μας και τις πολλαπλές δράσεις του Παγχαλκιδικού, και ας δώσουμε όλοι το παρών στο πρώτο κάλεσμα. Τηρούμε τους κανόνες, μένουμε Ασφαλείς και ευχόμαστε να μας έχει ο Θεός γερούς και να φύγει γρήγορα η πανδημία, για να ξαναταμώσουμε, να ανασυνταχθούμε και να προχωρήσουμε, με περισσότερες και καλύτερες δράσεις.

Στη συνέχεια, κρατήθηκε ενός λεπτού σιγή, για τους νεκρούς από την πανδημία.

Σ.Σ. Η ανάγνωση των Πεπραγμένων έγινε από τον Γ. Γραμματέα του Συλλόγου, κ. Στέργιο Λυρτζή.

Η ΔΡΑΣΗ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΜΑΣ

Η ετήσια τακτική Γενική Συνέλευση

Σε έναν αξιοπρεπή και υπέροχο χώρο, σε δύο μεγάλες αίθουσες του 5άστερου ξενοδοχείου της Θεσσαλονίκης «ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΠΑΛΛΑΣ», πραγματοποιήθηκε, την Κυριακή 23 Ιανουαρίου 2022, η ετήσια τακτική Γεν. Συνέλευση του Παγγαλκιδικού και η διενέργεια των αρχαιρεισιών, που ανέδειξαν νέα όργανα Διοίκησης, για την προσεχή 2ετία.

Ευρύχωρη η μεγάλη αίθουσα συνεδριάσεως, με αραιωμένα τα καθίσματα, σύμφωνα με τα ισχύοντα υγειονομικά πρωτόκολλα, με άπλετο φως, με θέα τη θάλασσα, με ηλεκτρονικές εγκαταστάσεις άψογες και με εξοπλισμό πλήρη, έβγαζαν μια αίσθηση αξιοπρέπειας και μαζί αρχοντιάς, αίσθηση που διακρινόταν στα πρόσωπα των προσερχομένων. Το βήμα των ομιλιών, υπερυψωμένο, διευκόλυνε τους ομιλητές και τους προσέφερε άνεση, όπως άνεση ένιωθαν και οι ακροατές/σύνεδροι, που έβλεπαν, άκουγαν μέσα σε απόλυτη ησυχία, την οποία επέβαλε το όλο περιβάλλον.

Έξω από την αίθουσα αυτή, υπήρχε μια άλλη αίθουσα, της υποδοχής, ευρύχωρη και μεγάλη και αυτή, όπου δύο εντεταλμένα μέλη του Δ.Σ. έκαναν ενδελεχή έλεγχο των πιστοποιητικών, σύμφωνα τα ισχύοντα υγειονομικά πρωτόκολλα του Υπουργείου Υγείας. Εδώ, σε ένα τραπέζι, με προστατευτικό κρύσταλλο μπροστά, ο Ταμίας με τους βοηθούς του εισέπραττε τις συνδρομές και τακτοποιούσε τις υποχρεώσεις των μελών, εκδίδοντας και τη σχετική βεβαίωση, για το δικαίωμα στην ψηφοφορία. Στο βάθος, ήταν εγκατεστημένος ο μπουφές, με τους σερβιτόρους του ξενοδοχείου, όπου οι σύνεδροι έπαιρναν τον καφέ τους με τα σχετικά βουτήματα. Εδώ ακούγονταν και οι φωνές χαράς και τα καλωσορίσματα μεταξύ φίλων, μια που συναντιόνταν, ύστερα από 2ετή εγκλεισμό, λόγω της πανδημίας, η οποία ανέστειλε τη λειτουργία όλων των συλλόγων και, φυσικά, και του δικού μας. Εδώ παρέμειναν και οι συνοδοί των συνέδρων, που προσήλθαν, για να συναντηθούν με παλιούς φίλους και να χαρούν την ευκαιρία της συνάντησης.

Το χρονικό των εργασιών

Με την έναρξη της Συνεδριάσεως, τον λόγο πήρε ο Πρόεδρος του απερχόμενου Δ.Σ., κ. Γιάννης Κοτσάνης, ο οποίος καλωσόρισε τα μέλη και πρότεινε για Πρόεδρο της Γεν. Συνέλευσης τον κ. Παναγιώτη Κακαρικά, Μηχανικό, από τον Ταξίαρχη, και για μέλη του Προεδρείου τον κ. Γεώργιο Βέλιο Μηχανολόγο-Μηχανικό, από το Παλαιοχώρι, και την κ. Μαρία Τσαμουρτζή, Αρχιτέκτονα, από τον Πολύγυρο.

Μετά την έγκριση του Προεδρείου από τα παρευρισκόμενα μέλη, χαιρέτισαν τη Γενική Συνέλευση και συνεχάρησαν τον Παγγαλκιδικό Σύλλογο, για το σπουδαίο έργο του, ο Βουλευτής Χαλκιδικής κ. Πάνας Απόστολος,

ο Αντιπεριφερειάρχης κ. Γιώργος Ιωάννης και ο Δήμαρχος Αριστοτέλη κ. Βαλιάνος Στυλιανός.

Αμέσως μετά, άρχισαν οι εργασίες της Γ.Σ., με τη συζήτηση των θεμάτων της Ημερήσιας Διάταξης.

- **Έκθεση Πεπραγμένων του Δ.Σ.:** Ο ΓΓ, κ. Αστέριος Λυρτζής, ανέγνωσε την έκθεση πεπραγμένων, για τα έτη 2020 και 2021 (δεν πραγματοποιήθηκε Γ.Σ. τον Ιανουάριο του 2021, λόγω της πανδημίας). Η Έκθεση Πεπραγμένων είναι αναρτημένη στην Ιστοσελίδα του Συλλόγου και στις σελίδες 47-50 του παρόντος τεύχους.
- **Ταμειακός Απολογισμός ετών 2021 και 2022:** Ο Ταμίας του Συλλόγου, κ. Αβραάμ Παπαδόπουλος, έκανε τον οικονομικό απολογισμό των δύο ετών. Τα έσοδα ήταν 27.190 ευρώ και τα έξοδα 35.540 ευρώ. Το υπόλοιπο προς χρήση του τρέχοντος έτους είναι 51.400 ευρώ. Ο Ταμίας τόνισε ότι ο Σύλλογος, λόγω της πανδημίας, δεν είχε έσοδα από εκδρομές και ότι η μοναδική πηγή εσόδων ήταν οι συνδρομές, οι οποίες ήταν μειωμένες από προηγούμενα χρόνια, διότι δεν βρισκόμαστε. Επίσης, παρακάλεσε τα μέλη για την τακτική πληρωμή των συνδρομών.
- **Έκθεση Εξελεγκτικής Επιτροπής:** Ο προεδρεύων της ΕΕ, κ. Φώτιος Ταλέας, διάβασε τα Πρακτικά του ελέγχου, που διενήργησε η Επιτροπή, σύμφωνα με την οποία τα διαχειριστικά βιβλία και τα παραστατικά στοιχεία εσόδων και δαπανών τηρούνται με τάξη, και διατυπώθηκαν συγχαρητήρια στον Ταμία.
- **Κριτική των Διοικητικών και Οικονομικών Πεπραγμένων:** Τον λόγο πήρε ο Επίτιμος Πρόεδρος, κ. Μιχαήλ Καρτσιώτης, ο οποίος επαίνεσε το έργο του Δ.Σ. και αναφέρθηκε ιδιαίτερα στον Παγγαλκιδικό Μαθητικό Διαγωνισμό, που πραγματοποίησε ο Σύλλογος, το έτος 2021, και την έκδοση του Τετραδίου/Λευκώματος, που, μετά την έγκριση από το Υπουργείο Παιδείας, θα μοιραστεί στους μαθητές και εκπαιδευτικούς της Π/θμιας και Δ/θμιας Εκπαίδευσης Ν. Χαλκιδικής.

ΔΕΥΤΕΡΟΛΟΓΙΑ

ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ κ. ΙΩΑΝΝΗ ΚΟΤΣΑΝΗ

Ο Πρόεδρος του Δ.Σ., κ. Ιωάννης Κοτσάνης, στη σύνομη ομιλία του, μεταξύ άλλων ανέφερε:

Ο Σύλλογος συνεχίζει την πορεία του, παρά τα προβλήματα της πανδημίας. Τα τελευταία δύο χρόνια, ο Παγγαλκιδικός έλειψε σε όλους. Είχε γίνει τρόπος ζωής, με την πραγματοποίηση ποικίλων εκδηλώσεων και επιτυχημένων εκδρομών. Αναφέρθηκε στην προσπάθεια, που θα κάνει ο Σύλλογος, κατά τη νέα χρονιά, να λειτουργήσουν πάλι τα τμήματα, να ξεκινήσουν οι εκδηλώσεις και οι εκδρομές, εφόσον το επιτρέπουν οι συνθήκες, να συνεχιστεί η έκδοση του Περιοδικού και να εισπραχθούν

οι συνδρομές των μελών και η εγγραφή νέων.

Ευχαρίστησε, επίσης, τα μέλη του Δ.Σ., και ιδιαίτερα τα τρία μέλη, που, για διάφορους προσωπικούς λόγους, δεν έθεσαν πάλι υποψηφιότητα. Τη Νατάσα Σούστα-Δάφρα και την Ανδρομάχη Κωστοπούλου, οι οποίες, επί πολλά έτη, προσέφεραν τις πολύτιμες υπηρεσίες τους στον Σύλλογο, και τον Σαραφιανό Καραβάτο, εμπνευστή του Παγχαλκιδικού Μαθητικού Διαγωνισμού.

Τέλος, ευχαρίστησε, για μία ακόμη φορά, τον Επίτιμο Πρόεδρο, κ. Μιχ. Καρτσιώτη, που ήταν πάντα δίπλα στο Δ.Σ., τον Γραμματέα του Συλλόγου, Μιχ. Κωτινούδη, τα μέλη της Επιτροπής έκδοσης του «Παγχαλκιδικού Λόγου», τους χορηγούς και όλους τους παρευρισκόμενους στη Γ.Σ., και κατέληξε: «Το Νέο Συμβούλιο και εγώ δίνουμε υπόσχεση ότι θα συνεχίσουμε ενωμένοι την προσπάθεια, θα επιχειρήσουμε τη διόρθωση των όποιων παραλείψεων, θα κάνουμε ό,τι είναι δυνατόν, για την επιτυχία σ' όλους τους τομείς των επιδιώξεών μας.

- **Έγκριση ή μη των Πεπραγμένων:** Στη συνέχεια, ο Πρόεδρος της Γ.Σ. κάλεσε τους συνέδρους να εγκρίνουν ή όχι τα Πεπραγμένα –διοικητικά και οικονομικά– όπως ανακοινώθηκαν από τους εισηγητές. Με ανάταση της χειρός, εγκρίθηκαν ομόφωνα τα Πεπραγμένα, χωρίς καμία αρνητική ψήφο.
- **Αρχαιρεσίες προς ανάδειξη νέων οργάνων Διοίκησης (Δ.Σ. και Ε.Ε.).** Ο Πρόεδρος της Γ.Σ., κ. Παναγιώτης Κακαρίκας, εξήγησε στα μέλη του Συλλόγου πώς θα γίνει η ψηφοφορία σε δύο κάλπες, με την επίδειξη της βεβαίωσης, που παρέλαβαν από τον Ταμία, ότι είναι ταμειακώς τακτοποιημένοι, μοιράστηκαν τα ψηφοδέλτια και άρχισε η ψηφοφορία. Οι κάλπες έκλεισαν στις 14:00, και άρχισε η καταμέτρηση των ψηφοδελτίων. Ψήφισαν 136. Έγκυρα ψηφοδέλτια 136. Εκλέγονται, κατά σειρά επιτυχίας:

ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Κοτσάνης Ιωάννης, Τραπεζικός (Αρναία)

ΜΕΛΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

Παπαδόπουλος Αβραάμ, Μαθηματικός (Βραστά)

Ζαμπόκα Κοκόνη, τ. Δ/ντρια Νοσηλ. Υπηρεσίας Π.Γ.Ν.Θ. ΑΧΕΠΑ (Αρναία)

Λυρτζής Αστέριος, Δ/ντής Τεχν. Υπηρεσιών 4ης Υ.Πε. Μακεδονίας και Θράκης (Ταξιάρχης)

Δρ. Οικονόμου Τριαντάφυλλος, τ. Εκπαιδευτικός Πρωτ. Εκπαίδευσης (Νικήτη)

Μπούφτας Νικόλαος, τ. Τραπεζικός (Αρναία)

Παυλούδης Χρήστος, Υποναύαρχος Π.Ν. ε.α. (Ορμύλια)

Βαγγλής Αστέριος, Φιλολόγος (Πορταριά)

Στρατής Απόστολος, Αξιωματικός Π.Ν. ε.α. - επιχειρηματίας (Κασσάνδρεια)

ΜΕΛΗ ΕΞΕΛΕΓΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Ταλέας Φώτιος, Δάσκαλος (Ν. Ρόδα) Προεδρεύων

Μπουλάκη - Λυπηρίδη Μαρία, Δημ. Υπάλληλος (Πολύγυρος)

Λαθούρη - Πάργα Μαρία, Επιχειρηματίας (Συκιά)

Τα αποτελέσματα των Αρχαιρεσιών, έδωσαν –και αυτήν τη φορά– νέα δυναμική στο νέο Δ.Σ. της διετίας 2022 - 2023, αφού εκλέχτηκαν τρία νέα μέλη, στη θέση αντιστοίχων τριών, που δεν είχαν θέσει υποψηφιότητα. Και μάλιστα, και αυτήν τη φορά, αντιπροσωπεύονται στα Όργανα της νέας Διοικήσεως μέλη από όλες σχεδόν τις περιοχές τη Χαλκιδικής, γεγονός που δίνει πιο έντονο τον παγχαλκιδικιώτικο χαρακτήρα του Συλλόγου μας.

Τέλος, σημειώνεται ότι οι Αρχαιρεσίες πραγματοποιήθηκαν, σύμφωνα με τις διατάξεις του νέου Καταστατικού μας, που προβλέπει την εκλογή του Προέδρου άμεσα από τη Γεν. Συνέλευση.

Μέλη του Δ.Σ. του Παγχαλκιδικού Συλλόγου στην Πρωτεύουσα της Χαλκιδικής

Την Τετάρτη 16/2, ο Πρόεδρος του Παγχαλκιδικού Ιωάννης Κοτσάνης, ο Αντιπρόεδρος Τριαντάφυλλος Οικονόμου και το Μέλος Ζαμπόκα Κοκόνη επισκέφθηκαν, στον Πολύγυρο, τον Σεβασμιότατο Μητροπολίτη Κασσανδρείας κ.κ. Νικόδημο, τον Αντιπεριφερειάρχη Χαλκιδικής κ. Ιωάννη Γιώργο, τα γραφεία των Βουλευτών Χαλκιδικής, κ.κ. Κυριακής Μάλαμα και Απόστολου Πάνα, τον Πρόεδρο Ξενοδόχων Ελλάδος κ. Γρηγόριο Τάσιο, τον Αντιδήμαρχο Πολυγύρου κ. Χρήστο Βορδό και τους Διευθυντές Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Ν. Χαλκιδικής, με τους οποίους συζητήσαν διάφορα θέματα του Συλλόγου και τους ενημέρωσαν για το νέο Διοικητικό Συμβούλιο.

Με τον Σεβασμιότατο Μητροπολίτη και τον Αντιπεριφερειάρχη συζητήθηκε, επίσης, τυχόν συνεργασία σε εκδηλώσεις, που θα προγραμματιστούν για τα 100 χρόνια από τη Μικρασιατική καταστροφή. Με τον Πρόεδρο Ξενοδόχων τη συνεργασία, που μπορεί να έχει ο Σύλλογος σε πολιτιστικές εκδηλώσεις με τα ξενοδοχεία, και βοήθεια που μπορεί να προσφέρουν οι ξενοδοχοί της Χαλκιδικής στο Σύλλογο. Με τους Δ/ντές της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης συζητήθηκε και κανονίστηκε η διαδικασία βράβευσης των συμμετεχόντων μαθητών/τριών στον Παγχαλκιδικό Μαθητικό Διαγωνισμό και με τον Αντιδήμαρχο κ. Βορδό, καθορίστηκε η οριστική ημερομηνία της τελετής 23/3/2022, στο Δημοτικό Θέατρο Πολυγύρου. (Φωτ. σελ. 27)

Επισκέψεις κλιμακίων του Δ.Σ.

Την Παρασκευή 25/2/2022, ο Πρόεδρος του Δ.Σ. κ. Ιωάννης Κοτσάνης, ο Αντιπρόεδρος κ. Τριαντάφυλλος Οικονόμου και ο Ταμίας κ. Αβραάμ Παπαδόπουλος επισκέφθηκαν στο γραφείο του, στην Κλινική «ΑΝΑΓΕ-ΝΗΣΗ», τον Βουλευτή Χαλκιδικής κ. Γεώργιο Βαγιωνά, και συζητήσαν διάφορα θέματα του Συλλόγου. Υπενθυμίζουμε ότι ο κ. Βαγιωνάς είναι Μέγας Ευεργέτης του Συλλόγου και είναι πάντα κοντά στον Παγχαλκιδικό, τα τελευταία 20 και περισσότερα χρόνια. Για μία ακόμη φορά, τον ευχαριστούμε.

Την Τετάρτη 9/3/2022, ο Πρόεδρος κ. Ι. Κοτσάνης, ο Αντιπρόεδρος κ. Τρ. Οικονόμου και το Μέλος του Δ.Σ. κ. Χ. Παυλούδης επισκέφτηκαν, στον Δήμο Θεσσαλονίκης, τον υπεύθυνο Πολιτικής Προστασίας, και παρέδωσαν ανθρωπιστική βοήθεια (παπλώματα, κουβέρτες, μαξιλάρια), που αποφάσισε το Δ.Σ. να προσφέρει ο Σύλλογος στον δοκιμαζόμενο λαό της Ουκρανίας. Συζητήσαν, επίσης, πώς μπορεί να βοηθήσει ο Παγχαλκιδικός τους Πρόσφυγες, που θα έρθουν στη Χαλκιδική.

Την Πέμπτη 10/3/2022, τον Πρόεδρο και τον Αντιπρόεδρο του Συλλόγου δέχτηκε στο γραφείο του ο Περιφερειάρχης Κεντρικής Μακεδονίας κ. Απ. Τζιτζικώστας, στον οποίο παρέδωσαν τον 11ο και 12ο τόμο του Παγχαλκιδικού Λόγου, και τον ενημέρωσαν για το νέο Δ.Σ. Ο κ. Τζιτζικώστας, ο οποίος γνώριζε πολύ καλά τις δραστηριότητες του Παγχαλκιδικού, συνεχάρη τον Σύλλογο για τη μέχρι σήμερα πορεία του, και συζητήσαν θέματα για κοινές δράσεις, σε συνεργασία με την Αντιπεριφέρεια Χαλκιδικής. Αναφέρθηκαν, επίσης, και στο θέμα των Προσφύγων, που θα έρθουν στη Χαλκιδική.

Την Δευτέρα 14/3/2022, ο Πρόεδρος κ. Ι. Κοτσάνης ο Αντιπρόεδρος κ. Τρ. Οικονόμου ο Γεν. Γραμ. κ. Αστ. Λυρτζής και το Μέλος του Δ.Σ. κ. Κοκόνη Κουτσι-

ντά - Ζαμπόκα συναντήθηκαν με τον Υφυπουργό Εσωτερικών / Τομέα Μακεδονίας Θράκης, στο Διοικητήριο, σε εθιμοτυπική επίσκεψη. Συζητήσαν για τη συμμετοχή του Παγχαλκιδικού σε εκδηλώσεις, για τα 100 χρόνια από την Μικρασιατική Καταστροφή, καθώς επίσης και για τη βοήθεια που μπορεί να προσφέρει ο Σύλλογος στους Πρόσφυγες από την Ουκρανία, που θα έρθουν στη Χαλκιδική. Στον Υπουργό παραδόθηκαν οι δύο τελευταίοι τόμοι του Παγχαλκιδικού Λόγου. Στη συνάντηση παρευρέθηκε και η Δ/ντρια Παιδείας και Πολιτισμού του ΥΜΑΚ κ. Ζαφ. Μυλωνά.

Την Πέμπτη 17/3/2022, ο Πρόεδρος, ο Αντιπρόεδρος του Συλλόγου και τα μέλη του Δ.Σ., Νικ. Μπούφτας και Απ. Στρατής, συναντήθηκαν, στον Πολύγυρο, με τον Δήμαρχο κ. Αστέριο Ζωγράφο και τον Αντιδήμαρχο κ. Χρήστο Βορδό. Συζητήσαν για την οργάνωση της εκδήλωσης βράβευσης των μαθητών/μαθητριών, που έλαβαν μέρος στον Παγχαλκιδικό Μαθητικό Διαγωνισμό για την Επανάσταση της Χαλκιδικής, το 1821, που θα γίνει στις 23/3 στον Πολύγυρο, και διάφορα άλλα θέματα. Το Δ.Σ. του Παγχαλκιδικού ευχαριστεί τον Δήμαρχο και Αντιδήμαρχο Πολυγύρου, που είναι πάντα κοντά στον Σύλλογο. (Φωτ. σελ. 27)

* * *

Εκδηλώσεις άλλων φορέων

Η νέα διοίκηση της Ιστορικής και Λαογραφικής Εταιρείας Χαλκιδικής (ΙΛΕΧ)

Με ικανοποιητική προσέλευση και τηρώντας τα ισχύοντα υγειονομικά πρωτόκολλα, η Ιστορική και Λαογραφική Εταιρεία Χαλκιδικής (εφεξής «Εταιρεία»), πραγματοποίησε Γενική Συνέλευση των μελών της, για την ανάδειξη νέου Διοικητικού Συμβουλίου και Εξελεγκτικής Επιτροπής, για την Ζετία 2022 - 2024, παρουσία δικαστικού αντιπροσώπου εκ του Δ.Σ.Θ.

Σύμφωνα με την πρόσκληση, ανεγνώσθη η Έκθεση Πεπραγμένων Δ.Σ., ο οικονομικός απολογισμός των ετών 2019, 2020, 2021, η Έκθεση Εξελεγκτικής Επιτροπής, η έγκριση του Προϋπολογισμού έτους 2022 και, προ των Αρχαιρεσιών, έγιναν διάφορες ανακοινώσεις και προτάσεις από μέλη της Εταιρείας.

Ο Πρόεδρος του απερχομένου Διοικητικού Συμβουλίου, κ. Βασίλειος Ν. Πάππας, για την απελθούσα Ζετία (2018 - 2021), κατ' αρχάς, αναφέρθηκε στην επικρατούσα κατάσταση, ένεκα πανδημίας του covid-19, αλλά και στο γεγονός ότι την ίδια χρονιά συνέπιπταν τα 60χρονα της Εταιρείας (1960 - 2020). Ωστόσο, η Εταιρεία πρόλαβε τη δια ζώσης πραγματοποίηση Διεθνούς Συνεδρίου της, με θέμα «Η πρόσληψη του Αριστοτέλη στη Χριστιανική Παράδοση», του οποίου τα Πρακτικά, μαζί με άλλες επιστημονικές μελέτες, αποτέλεσαν την ύλη του τόμου 64 (2019) της περιοδικής έκδοσης της Εταιρείας «ΧΡΟΝΙΚΑ ΤΗΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ». Ακολούθως, η Εταιρεία

στον πανηγυρικό τόμο 65 (2020) της περιοδικής έκδοσής της περιέλαβε 14 μελέτες πανεπιστημιακών δασκάλων και ειδικών ερευνητών της Χαλκιδικής, του Αγίου Όρους και του Αριστοτελικού έργου. Επίσης, η Εταιρεία, το 2021, εξέδωσε Επετειακό Τόμο (420 σελίδες) για τα 60 χρόνια προσφοράς στις Αριστοτελικές Σπουδές.

Τέλος, ο Πρόεδρος τόνισε τη στενή συνεργασία της Εταιρείας και του Αριστοτελικού Κέντρου της με το Άγιον Όρος, στην αναβάθμιση της Ιστοσελίδας της, στην ανακαίνιση των Γραφείων της και σε μια σειρά άλλων εποικοδομητικών συνεργασιών, που συντελέστηκαν, και σε άλλες, που επίκεινται να πραγματοποιηθούν σύντομα, αυτήν τη Ζετία, λόγω των εκδηλώσεων Μνήμης, αφιερωμένων στη Μικρασιατική Καταστροφή και στον Ποντιακό Ελληνισμό, με φορείς της Χαλκιδικής, της Μακεδονίας και γενικά του ελλαδικού χώρου. Τέλος, ο ίδιος έδωσε έμφαση στην επικοινωνία της Εταιρείας και του Αριστοτελικού Κέντρου με τους Έλληνες της Διασποράς, και ιδιαίτερα με τους εκεί Χαλκιδικιώτες. Πρόεδρος της Γεν. Συνελεύσεως και Γραμματέας είχαν εκλεγεί, αντίστοιχα, ο κ. Βασ. Πλιάτσικας και η κ. Ευγενία Μαντζώνα, της δε Εφορευτικής Επιτροπής ο κ. Μιχ. Κουϊμτζής.

Ακολούθησαν Αρχαιρεσίες, και εξελέγησαν για το νέο Διοικητικό Συμβούλιο, της Ζετίας 2022 - 2024, τα κάτωθι μέλη, που, μετά την πρώτη συνεδρίασή τους, συγκροτήθηκαν σε Σώμα, ως εξής:

Πρόεδρος: Βασίλειος Ν. Πάππας
 Α' Αντιπρόεδρος: Νικόλαος Μερτζιμέκης
 Β' Αντιπρόεδρος: Δήμητρα Παπαγιάννη
 Γεν. Γραμματέας: Ασημίνα Καϊάφα - Σαροπούλου
 Ταμίας: Νικόλαος Γιαννόπουλος
 Έφορος Βιβλιοθήκης: Νικόλαος Ραγιάς
 Υπεύθυνος Εκδηλώσεων: Μιχαήλ Τζούμας
 Υπεύθυνος Τύπου: Αντώνιος Δεληδημητρίου

Για την Εξελεγκτική Επιτροπή εξελέγησαν: Μαίρη Παντελιάδου, Πέτρος Ζαγκλιβερινός, Σωτήριος Χατζηαθανασίου. (Ρεπορτάζ από την ΙΛΕΧ)

Ετήσιο μνημόσυνο στην Κασσάνδρα

Πραγματοποιήθηκε, την Κυριακή 20 Φεβρουαρίου 2022, το ετήσιο μνημόσυνο των 66 μαρτύρων/αγωνιστών, που έχασαν την ζωή τους από τα Γερμανικά στρατεύματα Κατοχής, τον Φεβρουάριο του 1944, στην Κασσάνδρα, παρουσία της Δημάρχου Κασσάνδρας, βουλευτών του Νομού και Αρχών του τόπου. Ακολουθεί η δήλωση της Δημάρχου Κασσάνδρας, κ. Αναστασίας Χαλκιά:

«Τιμήσαμε σήμερα, στο Μνημείο της Κασσάνδρας, τους ήρωες της Εθνικής Αντίστασης, που, το διάστημα 1940 - 1944, έγραψαν τις δικές τους σελίδες στο μαύρο βιβλίο της Ιστορίας, μέχρι την απελευθέρωσή μας από τους Ναζί κατακτητές. Εκείνους, που άφησαν την τελευταία τους πνοή, στις 23 και 24 Φεβρουαρίου του 1944.

Θύματα της Γερμανικής Θηριωδίας, με μαζικές εκτε-

λέσεις, απαγχονισμούς και θανάτους στην εξορία της Γερμανίας, οι συντοπίτες μας, μένουν ζωντανοί στη μνήμη όλων, ως ήρωες, υπερασπιστές της ελευθερίας και της αδούλωτης Πατρίδας μας.

Η αναγνώριση της θυσίας τους είναι η ελάχιστη διακαίωση για τους απογόνους τους, αλλά το Μακελειό της Βάλτας θα είναι πάντα χαραγμένο στη θύμησή μας, ως υποχρέωση προς όλους να μην ξεχνάμε τι σημαίνει Ναζισμός και Φασισμός». (Φωτ. σελ. 30)

Διακρίσεις Χαλκιδικιωτών Αθλητών

Στο Πανελλήνιο Πρωτάθλημα ΤΑΕ ΚΩΟ ΔΟ, που πραγματοποιήθηκε στα Ιωάννινα, στις 25, 26 και 27/12, οι αθλητές της «Μακεδονικής Φάλαγγας», Δρομπουλιανούδης Κυριάκος, Πάλλης Ελευθέριος, Μωυσιάδης Σάββας και Τσολάκης Αθανάσιος, κατέκτησαν ομαδικό χρυσό μετάλλιο, και θα συμμετάσχουν με την Εθνική Ομάδα στο Πανευρωπαϊκό Πρωτάθλημα, που θα διεξαχθεί στην Κροατία, τέλη Μαρτίου.

Το Σωματείο «Μακεδονική Φάλαγγα» εδρεύει στα Ν. Μουδανιά, και προπονητής είναι ο Χριστόφορος Μποζίνης, ο οποίος, μεταξύ άλλων, δήλωσε: Προχωράμε, με γνώμονα την ανάδειξη του αθλητικού ιδεώδους και την ευγενή αθλητική άμιλλα.

Το Δ.Σ. του Παγχαλκιδικού εκφράζει τα θερμά συγχαρητήρια στους παραπάνω αθλητές και στον Προπονητή τους και εύχεται πάντα επιτυχίες.

25η Μαρτίου 2022

Με κάθε λαμπρότητα, γιορτάστηκε στη Χαλκιδική, την Παρασκευή 25 Μαρτίου 2022, ο Ευαγγελισμός της Θεοτόκου και η 201η επέτειος της Επανάστασης του 1821.

(ρεπορτάζ και φωτογραφίες από τις εκδηλώσεις θα έχουμε στο επόμενο τεύχος)

Αναμφίβολα, η Ελληνική Επανάσταση του 1821 προσδιορίζει την Εθνική Αυτογνωσία και την κρατική μας υπόσταση, καθώς και τους αγώνες για Εθνική Ανεξαρτησία. Είναι διαχρονικό παράδειγμα με οικουμενική διάσταση. Κλείνουμε ευλαβικά το γόνατο στο μεγαλείο των Αγωνιστών του '21, που ανέδειξαν το μέγεθος της Ελληνικής Ψυχής και ανάστησαν το πανεθνικό όνομα «Έλληνες».

Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι η Χαλκιδική πρώτη επαναστάτησε στη Βόρεια Ελλάδα, και πρώτη έδωσε στη Μακεδονία σκληρές φονικές μάχες εναντίον μεγάλων οθωμανικών στρατιών, με εκατόμβες νεκρών, με σφαγές, με αιχμαλωσίες αμάχων και με εξανδραποδισμούς και με κορυφαίο γεγονός το Ολοκαύτωμα της Κασσάνδρας, που αποτελεί το πρώτο Ολοκαύτωμα του Αγώνα του 1821.

Σήμερα, οι σύγχρονοι Χαλκιδικιώτες και Χαλκιδικιώτισσες διατηρούμε ζωντανή την εθνική συνείδηση και την ιστορική μνήμη, τιμούμε τους αγώνες των προγόνων μας και απολαμβάνουμε τους καρπούς της θυσίας εκείνων, που προσέφεραν τις ζωές τους, για να ζούμε εμείς με ελευθερία.

Νέα μέλη του Συλλόγου εγγραφέντα μέχρι 28/2/2022

1.	Αρβανίτη Ναταλία -Μαρία	Αρναία	Αρ.Μητρώου 1880	5.	Χουχούτα –Δέα Βιργινία	Ορμούλια	Αρ.Μητρώου 1884
2.	Τσιάρας Χρήστος	Αρναία	1881	6.	Μάλαμα Κυριακή	Συκιά	1885
3.	Τσανακά Άννα	Αρναία	1882	7.	Καραβά Μαριάννα	Στρατώνι	1886
4.	Τσάρας Γεώργιος	Θεσσαλονίκη	1883	8.	Παπαδημητρίου Αγαπητός	Νικήτη	1887

Σημ. Το Δ.Σ. καλωσορίζει με χαρά τα νέα μέλη και τα προσκαλεί σε ενεργό συμμετοχή στη ζωή και τη δράση του Συλλόγου μας.

Π Ε Ν Θ Η

Έφυγαν από την ζωή:

Ο **Δημήτριος Ταμπάκης**, πρώην Αστυνομικός, από τα Βράσταμα, επίλεκτο μέλος του Συλλόγου μας, με Α.Μ 268. Διέτελεσε, επί χρόνια, εισπράκτορας συνδρομών του Συλλόγου.

Ο **Παναγιώτης Γκιάτας**, πρώην επιχειρηματίας, από τα Στάγειρα, επίλεκτο μέλος του Συλλόγου μας, με Α.Μ. 982, με συχνή παρουσία στις εκδηλώσεις του Π.Σ.

Η **Αναστασία Παπαχρήστου**, πρώην Δημόσιος Υπάλληλος (σ.), από τον Γεροπλάτανο, επίλεκτο μέλος του Συλλόγου μας, με Α.Μ. 756, με συχνή παρουσία στις εκδηλώσεις του Π.Σ.

Ο **Τάκης Παπατζίκος**, πρώην Δασικός Υπάλληλος (σ.), από την Αρναία, επίλεκτο μέλος του Συλλόγου μας, με Α.Μ. 1140, με συχνή παρουσία στις εκδηλώσεις του Π.Σ.

Ο **Ιωάννης Βαγιωνάς**, πρώην Δάσκαλος (σ.), από τον Άγιο Μάμα, επίλεκτο μέλος του Συλλόγου μας, με Α.Μ. 1392.

Ο **Αθανάσιος Χατζηκονδέλης**, πρώην Δάσκαλος (σ.), από την Ποτίδαια, επίλεκτο μέλος του Συλλόγου μας, και ανταποκριτής μας στη Ν. Ποτίδαια.

Ο **Θεοχάρης Πάχτας**, πρώην Δικηγόρος (σ.), από την Αρναία, αδελφός της Ζηνοβίας Πάχτα, επίλεκτου μέλους του Συλλόγου και επί σειρά ετών μέλους του Δ.Σ.

Ο **Παντελής Παντελιάδης**, πρώην Επιχειρηματίας, από την Ιερισσό, αδελφός της κ. Μαρίας Παντελιάδου, Δασκάλας (σ.), επίλεκτου μέλος του Συλλόγου μας και επί σειράς ετών Προέδρου του Συλλόγου Ιερισσιωτών Θεσσαλονίκης.

Ο Παντελής Παντελιάδης ήταν ιδρυτής της «METRO ΑΕΒ», που έχει τη μεγαλύτερη "αλυσίδα" Cash and carry στη Χώρα και τα My Market. Επίσης, ταύτισε το όνομά του με τη γνωστή βιομηχανία τυροκομικών προϊόντων «ΗΠΕΙΡΟΣ ΑΕΒΕ», και με την εταιρεία εισαγωγής και διακίνησης τυροκομικών «OPTIMA Α.Ε.». Βοήθησε σημαντικά στην Πολιτιστική και Κοινωνική Ζωή της Ιερισσού.

Ο **Χρήστος Παπαζαφειρίου**, πρώην Αεροπόρος, από τα Ν. Πλάγια, επίλεκτο και από τα παλαιότερα μέλη του Συλλόγου μας, με Α.Μ. 376.

Το Δ.Σ. απευθύνει θερμά συλλυπητήρια στους οικείους των μεταστάντων, ευχόμενο την εξ ύψους παρηγορία.

Σ.Σ.: Παρακαλούνται όλα τα μέλη, οι συγγενείς και οι φίλοι, να ειδοποιούν για εκδημίες μελών μας, ώστε να ενημερώνεται το Περιοδικό, και να παρίσταται, αν είναι δυνατόν, αντιπροσωπεία του Δ.Σ.

ΤΟ ΕΠΟΜΕΝΟ ΤΕΥΧΟΣ

Το επόμενο (51ο) τεύχος μηνών **Απριλίου - Μαΐου - Ιουνίου 2022**, θα είναι αφιερωμένο στην επέτειο εορτασμού των 100 χρόνων από τη Μικρασιατική καταστροφή.

Παρακαλούνται οι τακτικοί αρθρογράφοι, και όσοι άλλοι επιθυμούν, να αποστείλουν στο e-mail: toikono@sch.gr σχετικά κείμενα, που να αναφέρονται στη Μικρασιατική καταστροφή και στα προσφυγικά χωριά της Χαλκιδικής.

Οι εργασίες, αποκλειστικά σε ηλεκτρονική μορφή, να αποσταλούν, το αργότερο, μέχρι 10 Μαΐου, και να μην υπερβαίνουν τους 9.000 χαρακτήρες (χτυπήματα, με τα κενά).

Το τελευταίο είναι αυστηρά περιοριστικό. Πολυσέλιδες εργασίες δεν θα δημοσιευτούν.

ΟΙ ΧΟΡΗΓΟΙ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ ΜΑΣ

Μέχρι σήμερα χορηγοί του περιοδικού είναι:

**ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΒΑΓΙΩΝΑΣ (τ. 1-4), ΑΣΤΕΡΙΟΣ ΖΩΓΡΑΦΟΣ (τ. 5-6),
ΕΥΡΥΔΙΚΗ ΜΑΣΑΛΑ-ΜΟΥΣΤΟΥ (τ. 7), ΜΟΣΧΟΣ ΜΟΣΧΟΣ (τ. 8),
ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ & ΟΛΥΜΠΙΑ ΓΡΑΜΜΕΝΑ (τ. 9), ΔΗΜΟΣ ΠΟΥΛΓΥΡΟΥ (τ. 10),
ΧΡ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΑΡΑΣ (τ. 11), ΠΕΡΙΦ. ΕΝΟΤΗΤΑ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ (τ. 12),
ΚΩΝ. & ΑΦΡ. ΚΟΝΤΟΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ (τ. 13), ΔΗΜΟΣ ΣΙΘΩΝΙΑΣ (τ. 14),
ΜΑΓΔΑ ΚΕΚΕΡΗ-ΣΛΙΝΗ (τ. 15), ΗΛΕΚΤΡΑ ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ (τ. 16),
ΕΛΛΗ, ΜΑΡΙΑ, ΚΑΙΤΗ & ΓΙΩΡΓΟΣ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥΔΗ (τ. 17),
ΔΗΜΟΣ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗ (τ. 18), ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΙΧΟΣ (τ. 19),
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΟΥΛΓΥΡΙΝΩΝ & ΘΩΜΑΣ ΘΕΟΔΩΡΙΔΗΣ (τ. 20),
ΧΡΗΣΤΟΣ ΔΙΑΜΑΝΤΟΓΛΟΥ (τ. 21), ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΖΙΤΖΙΟΣ (τ. 22),
ΕΚΜΕ Α.Ε. Ι. & Β. ΚΑΡΥΩΤΗΣ (τ.23), ΠΑΥΛΟΣ ΔΕΑΣ (τ. 24),
ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΚΑΙ ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΚΑΡΑΒΑΤΟΥ (τ. 25),
ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ (τ. 26), ΟΡΕΣΤΗΣ ΣΙΜΩΝΗΣ (τ. 27),
ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΖΙΤΖΙΟΣ (τ. 28), ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΟΥΛΓΥΡΙΝΩΝ (τ. 29),
ΑΣΤΕΡΙΟΣ ΖΩΓΡΑΦΟΣ (τ. 30), ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΚΙΣΚΙΝΗΣ (τ. 31),
ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ (τ. 32), ΟΡΕΣΤΗΣ ΣΙΜΩΝΗΣ (τ. 33),
ΕΛΛΗ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥΔΗ & ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ ΣΤΑΜΠΟΥΛΗ (τ. 34),
ΜΑΡΓΑΡΙΤΗΣ ΑΣΤ. ΣΧΟΙΝΑΣ (τ. 35), ΛΕΩΝΙΔΑΣ ΜΑΥΡΟΥΔΗΣ (τ. 36),
ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ ΚΟΥΚΟΥΜΠΗΣ (τ. 37), ΑΡΓΥΡΙΟΣ ΤΣΑΚΝΗΣ (τ. 38),
ΣΤΕΛΙΟΣ ΒΑΛΙΑΝΟΣ (τ. 39), ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΒΑΓΙΩΝΑΣ (τ. 40),
ΕΤΑΙΡΙΑ ΤΥΡΟΚΟΜΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ "ΒΑΛΜΑΣ" Ο.Ε. (τ. 41),
ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ & ΧΡΗΣΤΟΣ ΜΩΡΑΪΤΗΣ-CONDITO Α.Ε.Β.Ε. (τ. 42),
ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ & ΜΑΡΙΑ ΤΣΟΧΑ-ΠΑΛΙΟΥΡΑ (τ. 43),
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ (ΤΟΜΕΑΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ-ΘΡΑΚΗΣ) (τ. 44),
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ (τ. 45),
ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ (τ. 46), ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ (τ. 47),
ΑΦΡΟΔΙΤΗ ΤΖΙΚΑ-ΚΟΝΤΟΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ (τ. 48),
ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ Ν. ΚΑΤΣΑΜΟΥΡΗ-ΠΑΠΑΟΙΚΟΝΟΜΟΥ (τ. 49),
ΙΕΡΑ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗ ΚΑΙ ΣΤΑΥΡΟΠΗΓΙΑΚΗ ΜΟΝΗ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΣ
ΤΗΣ ΦΑΡΜΑΚΟΛΥΤΡΙΑΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ (τ. 50).**

ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΗ Στους οφειλέτες συνδρομών από παλαιότερα έτη. Παρακαλούμε για την ταμειακή τακτοποίηση των μελών που οφείλουν συνδρομές παλαιότερων ετών με καταβολή μόνον των συνδρομών των δύο τελευταίων ετών 2021-2022. Η οφειλή αναγράφεται στην αυτοκόλλητη ετικέτα με την ταχυδρομική διεύθυνση. Προσοχή: Σε περίπτωση μη τακτοποίησης, η αποστολή του περιοδικού θα διακοπεί.

Η ΧΟΡΗΓΙΑ

Χορηγός του παρόντος τεύχους είναι

Η ΙΕΡΑ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗ ΚΑΙ ΣΤΑΥΡΟΠΗΓΙΑΚΗ ΜΟΝΗ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΦΑΡΜΑΚΟΥΤΡΙΑΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ

Δια του ηγουμένου της,

ΣΕΒΑΣΜΙΟΤΑΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΜΙΛΗΤΟΥ κ.κ. ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ

Ως προσφορά:

1. Επί τω εορτασμό της 200ετηρίδος από τη Μεγάλη Ελληνική Επανάσταση του 1821 και εις μνήμην του τότε ηγουμένου Μακαρίου και των λοιπών μοναχών, οι οποίοι σφαγιάσθηκαν από τους Οθωμανούς, η δε Μονή έγινε ολοκαύτωμα.

2. Επί τη επετείω της συμπληρώσεως 50 τευχών του περιοδικού «ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ», το οποίο ανέδειξε έτι περισσότερο τα φοβερά γεγονότα, που διαδραματίσθηκαν, τον Ιούνιο του 1821, στον πέριξ της Μονής χώρο και, στη συνέχεια, σε ολόκληρη τη Χαλκιδική, η οποία πρώτη επαναστάτησε στη Βόρεια Ελλάδα και, ύστερα από λυσσώδη αγώνα, έγινε στάχτη.

3. Επί τω εορτασμό των 500 ετών από την εγκατάσταση το 1522 του μετέπειτα Ηγουμένου της και Επισκόπου Θεσσαλονίκης ΑΓΙΟΥ ΘΕΩΝΑ, ο οποίος στη θέση ενός παλαιού μονυδρίου, του οποίου η ίδρυση αποδίδεται στην ευσεβή αυτοκράτειρα Θεοφανώ το 888, ανήγειρε τη μεγαλοπρεπή Μονή της Αγίας Αναστασίας της Φαρμακούτριας, που, με τις εκατοντάδες αφοσιωμένους μοναχούς της, υπηρέτησε μέχρι αυτοθυσίας την Αγία του Χριστού Εκκλησία και το γένος των Ελλήνων.

Τέλος, σημειώνεται ότι σήμερα, με την παρουσία και τις εργώδεις προσπάθειες του νυν Ηγουμένου της Μητροπολίτου Μιλήτου κ.κ. **Αποστόλου**, ο οποίος και δώρισε την έκταση των δύο στρεμμάτων της Μονής, για την ανέγερση του μεγαλοπρεπούς μνημείου του Καπετάν Χάψα και των συν αυτώ θυσιασθέντων μαχητών, η Μονή έχει συντηρηθεί και ανακαινισθεί πλήρως, και αποτελεί καύχημα της πίστης μας και της Χαλκιδικής μας.

Το Δ.Σ. του Παγχαλκιδικού ευχαριστεί θερμά τον Σεβασμιότατο Μητροπολίτη κ.κ. Απόστολο και εγγράφει το όνομα της Ι. Μονής της Αγίας Αναστασίας, στον επίσημο κατάλογο των χορηγών του Περιοδικού, ως αιώνιο μνημόσυνο.

Το Δ.Σ.

Βρέθηκαν Χορηγοί για τα επόμενα 3 τεύχη του Παγχαλκιδικού Λόγου, του έτους 2022:

- Ο Πρόεδρος της Πανελληνίας Ομοσπονδίας Ξενοδόχων, κ. **Γρηγόριος Τάσιος**.
- Ο Αντιπεριφερειάρχης Χαλκιδικής, κ. **Ιωάννης Γιώργος**.
- Ο Δήμαρχος Αριστοτέλη, κ. **Στυλιανός Βαλιάνος**.

Τους ευχαριστούμε θερμά.

Σημειώνουμε, επίσης, ότι η κ. **Αικατερίνη Πάχτα - Παχίνη** οδοντίατρος, από την Αρναία, προσφέρει 1.000 ευρώ για τον «Παγχαλκιδικό Λόγο». Την ευχαριστούμε θερμά.

Το Δ.Σ.

